

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΘ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1—15. ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1952

ΑΡΙΘ. 1—2

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἑόρτια Γράμματα.— Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως ἑόρτιος Ἐγκύκλιος τοῦ Μαραϊνωτάτου Ἀρχιεπισκόπου.— **Μητροπολίτου Σάμου Εἰρηναίου,** Μόνον ἢ ἀγάσας πρὸς τὸν Θεὸν λυτρώσει.— **Κ. Δουβουνιώτου** (†), Ἡ ἀληθὴς ἐπίγειος εὐτυχία.— **Βασιλείου Μ. Βέλλα,** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ 1951.— **Μητροπολίτου Θήρας Σπυρίδωνος,** Περὶ Θρησκείας.— **Μητροπολίτου πρ. Δήμων Βασιλείου,** Ὁ ἐπίσκοπος Σκύρου Γαβριὴλ ἦτο λατινόφωνος;— **Παν. Ἰ. Μπρατσιώτου,** Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Πρῶτον διεθνὲς συνέδριον πατρολογικῶν σπουδῶν.— **Ἐδαργ. Θεοδώρου,** Ἡ ποικιλία τῶν ἀνθρωπίνων ψυχολογικῶν τύπων ἐξ ἐμπόψεως χριστιανικῆς.— **Ἀρχ. Μελετίου Καραμπίνη,** Μελετισδίκ.— **Π. Σιμωνᾶ,** Ὁ ἑορτιασμός τῆς ἰσ' ἐκαστοιαστηρίδος ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων.— Ἡ ἡρωϊκὴ ἀπήγησις τοῦ ἑορτιασμοῦ τοῦ Ἀπ. Παύλου.— **Πρωτοπρ. Νικολ. Παπαδοπούλου,** Τὸ ὄψιμον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος.— **Παρατηρήσεων στήλη:** Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει.— Ὁ Ἐφημέριος.— Παιδικαὶ «Συμμορφαί»!— Ἀντίφασις.— Χρονικά.— Πνευματικὴ κίνησις (Ε.).— Βιβλιογραφία.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

(Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων)

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ

Τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κηρύτῳ
καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ

ΣΠΥΡΙΑΩΝ

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Παναγιώτατε καὶ θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῆ Πατριάρχῃ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ σεβασμιώτατε καὶ περιοπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργεῖ κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Τὴν ἔτι ἐκ τῆς κακότητος τῶν νῦν δυσχειμέρων καιρῶν ἐν ἀθυμίᾳ μεγάλῃ δοκιμαζομένην τῶν ἀν-

θρώπων ψυχὴν ἤκει τοῦ παραμυθῆσθαι τὸ ἀπὸ τῆς Βηθλεὲμ χαρμόσυνον ἄκουσμα τῆς ἐπὶ τῇ ἐν ἀνθρώποις κατὰ σάρκα γεννήσει τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ ἀγγελικῆς ὑμνωδίας, εὐαγγελιζομένης ἀγαλλίαμα μέγα, ὅτι ἐν τῇ θείᾳ ἐνανθρωπήσει τὸ κεφάλαιον συντελεσθῆ τῆς ἡμῶν σωτηρίας. Ὁ γὰρ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ Υἱός, ἐν ἐσχάτῃ ταπεινώσει παραγενόμενος ἐπὶ γῆς, εἰς τοὺς οὐρανοὺς λελυτρωμένος ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας τὸν ἄνθρωπον ἀνεβίβασεν, διὰ παντὸς δ' οὕτω διέλυσε τὸ ἀπὸ τῆς Ἐδέμ χωρίζον αὐτὸν μεσότοιχον.

Τὴν σεμνοτάτην ταύτην καὶ «μητρόπολιν πασῶν τῶν ἑορτῶν» ἑορτὴν μετὰ πάντων τῶν πιστῶν πανηγυρίζοντες, ἐν βαθείᾳ ψυχῆς ἀγαλλιάσει προαγόμεθα πνευματικῶς κοινωνῆσαι τῇ Ὑμετέρᾳ θειοτάτῃ Παναγιότητι ἐπὶ τῷ συγκαρῆναι Ἀυτῇ τε τῇ Ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ Κορυφῇ καὶ τῇ περὶ Ἀυτὴν ἀγιωτάτῃ Ἱεραρχίᾳ καὶ συμπάσῃ τῇ ἡς ἐπαξίως προΐσταται Ἐκκλησίᾳ ἐφ' οἷς ἢ πρὸς ἡμᾶς ἄφατος Χριστοῦ τοῦ Σωτήρος ἀγάπη ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐτελεσιουργήσεν, εὐξασθαι δ' ἅμα Ἀυτῇ μετὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας συμπάσης, ὅπως ἄνωθεν καταξιώται ἐπὶ μακρὰς ἐτῶν περιόδους ἐν ἀδιαπτώτῳ ὑγείᾳ ἑορτάζειν τὸ πάντα νοῦν ὑπερέχον μυστήριον τοῦτο τῆς πρὸς ἡμᾶς θείας συγκαταβάσεως.

Ἐπιφωσκούσης δὲ τῆς τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς χρηστότητος τοῦ Κυρίου ἐνάρεξως, προσεπενχόμεθα αὐτὸν τῇ τε Ὑμετέρᾳ γερασμίᾳ Παναγιότητι καὶ πᾶσι τοῖς σὺν Ἀυτῇ μεστὸν πάσης τῆς ἀπ' οὐρανοῦ εὐθηνίας, ἀσπαζόμενοι δ' Ἀυτὴν ἐν ἀγίῳ φιλήματι, διατελοῦμεν

τῆς Ὑμετέρας θεοτιμῆτου Παναγιότητος
ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΑΩΝ

Ὅμοια Γράμματα ἐστάλησαν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Μαραϊνωτάτους Πατριάρχας καὶ Προέδρους τῶν ἀυτοκεφάλων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΥ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΕΟΡΤΙΟΣ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΠΛΗΡΩΜΑ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ*

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Εἶτε τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον, ὅτι ἤξιώσαν ἡμᾶς, ἵνα καὶ πάλιν ἐορτάσωμεν τὴν θεῖαν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος. Μακροθυμῶν ἐφ' ἡμῖν, διεφύλαξεν ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ καὶ ἤγαγεν ἡμᾶς εἰς τὰς πανσέπτους ἡμέρας ταύτας τῶν μεγαλωνύμων ἐορτῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἐν αἷς ὁ ἱερὸς ὑμνογράφος προτρέπεται ἡμᾶς, ἵνα «ἐπὶ τὴν Βηθλεὲμ ἀναχθῶμεν τῇ διανοίᾳ». Ὁ ἰσχυρὸς καὶ μέγας ἄρχων Χριστὸς ἐπὶ γῆς τίκεται, ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν ἐν γῇ παραγίνεται.

Ὡ θεῖα νύξ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος! Αὕτη προάγει εἰς νέαν ἡμέραν τὴν κτίσιν, αὕτη εἰσάγει εἰς καινὴν ζωὴν τοὺς ἀνθρώπους. Ἐν ταύτῃ περατοῦται ἡ δεσποτεία τοῦ σκότους, ἐκ ταύτης ἀρχεται ἡ βασιλεία τοῦ φωτός! Ἐν ταύτῃ ὁ οὐρανὸς ὑπέκλινε πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ Θεὸς ἀνεκλήθη ἐν τῇ φάτνῃ. Ἐν ταύτῃ τὸ οὐράνιον φῶς περιέλαμψε τὸ σπήλαιον καὶ ὁ χορὸς τῶν ἁγίων Ἀγγέλων ἔψαλε παναρμονίως τὸ ᾄσμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰρήνης τῆς γῆς, τὸ ᾄσμα, τὸ ὁποῖον ἐμελούργησεν ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ πλαστοτόγημα καὶ τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸν διθύραμβον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν πόθον τῆς ἀνθρωπότητος. «δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη».

Τὸ μέγιστον τοῦτο γεγονός ἐορτάζοντες, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου, ἃς ἐορτάσωμεν χριστιανικῶς καὶ πνευματικῶς ἃς εὐφρανθῶμεν. Ὁ Χριστὸς κατέρχεται ἐκ τῶν οὐρανῶν, ἡμεῖς ἃς ὑψωθῶμεν ἀπὸ τῆς γῆς. Ὁ Θεὸς γεννᾶται ὡς ἀνθρώπος, οἱ ἄνθρωποι θεοπρεπῶς ἃς δοξάζωμεν. Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ γίνεται σὰρξ, οἱ σαρκικοὶ ἃς πληρωθῶμεν Θεοῦ Πνεύματος. Τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἀντεῖλεν ἐν κόσμῳ, οἱ ἐν τῷ σκότει τῶν χαμαιζήλων παθῶν ἃς λαμπρυνθῶμεν διὰ τῆς ἀγνείας καὶ ἃς ἀστράψωμεν διὰ τῶν ἀρετῶν. Ὁ Ποιμὴν ὁ καλὸς ἦλθεν, «ἐπιστρέφων ἐξ ἐρημαίων λόφων πρὸς τὴν ἀνθοποιὸν νομὴν» τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἃς ἀκούσωμεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἃς ἀκολουθήσωμεν αὐτῷ. Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεὸς καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἄς ψάλλωμεν μετὰ τῶν Ἀγγέλων τὸν ὕμνον τῆς εἰρήνης καὶ ἃς προσευχηθῶμεν πιστῶς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ ἃς αἰσιοδοξήσωμεν, ὅτι ἡ εἰρήνη θὰ γίνῃ ποτὲ πραγματικότης ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ὁ Θεὸς δὲν ἐνγηθρώπησεν εἰς μάτην. Πρὸ παντὸς ἃς εἰρηνεύσωμεν ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἃς ζήσωμεν τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ, διότι ἐντεῦθεν ἡ εἰρήνευσις τοῦ κόσμου, ἐκ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς πίστεως πρὸς τὸν γεννηθέντα Σωτῆρα. «δικαιοθέντες ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἄς ἐργασθῶμεν ὡς οἰκοδόμοι τῆς εἰρήνης, ἀνοικοδομοῦν-

* Ἀνεγνώσθη ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἀντὶ κηρύγματος κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς ἡμέρας τῶν Χριστουγέννων.

τες ἕκαστος τὰ ἐντὸς ἡμῶν ἐρείπια, διότι οὐχὶ ὅπου ἐκάστοτε συσκέπτονται περὶ τῆς εἰρήνης οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἐντὸς ἡμῶν εἶναι ἡ ἔδρα τῆς εἰρήνης.

Τὰ ἔθνη ἀναμένουσι καὶ ζητοῦσι σωτήρα καὶ λυτρωτὴν, ἀλλ' οὗτος ἦλθεν ἡδὴ «ἦκεν ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν». Μόνος ἐπὶ τούτῳ ἐξουσιοδοτημένος, ὡς Χριστὸς τοῦ Θεοῦ μόνος ἐπὶ τούτῳ δυνατός, ὡς Υἱὸς τοῦ Πατρὸς. «Χάσμα μέγα ἐσθίρειται» εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ Θεοῦ, διόπερ καὶ ρήγμα μέγα ἠνέωκεται εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀλλήλων. Τίς ἠράκλειος χεὶρ θὰ γεφυρώσῃ τὸ χάσμα τοῦτο καὶ θὰ συνάψῃ τὸ ρήγμα; Ἡ ἀπάντησις παρέχεται κατηγορηματικὴ καὶ σαφὴς εἰς τὰς Ἀγίας Γραφάς: «Οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία», εἰ μὴ ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ «αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν». Οἱ ἄνθρωποι ποθοῦσιν ἀγάπην καὶ διψῶσι τὴν ἀλήθειαν. Ποθοῦσιν ἀγάπην καὶ ἐγείρουσι πόλεμον· διψῶσι τὴν ἀλήθειαν καὶ λαλοῦσι τὸ ψεῦδος! Ἄλλ' ἡδὴ «ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν... πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας». Ἦδη ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι πραγματικότης ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ «ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο».

Ἄς πιστεύσωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὑπὸ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ κηρυσσόμενῃν. Ἄς δεχθῶμεν τὴν χάριν, τὴν ὑπὸ τοῦ σαρκωθέντος Λόγου παρεχομένην. Ἄς ἐργασθῶμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπὸ τῆς πίστεως ἡμῶν ὑπαγορευομένην. Ἡ πίστις ἀνευ τῆς ἀγάπης εἶναι θεωρία νεκρά· ἡ ἀγάπη ἀνευ τῆς πίστεως εἶναι πράξις ματαία. «Πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη» εἶναι ὁ θεμελιώδης κανὼν τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν πολιτείας καὶ ζωῆς. Ἄλλ' ἰδοὺ καιρὸς εὐπρόσδεκτος. Ἐορτάζοντες ἐν πίστει τὰ γενέθλια τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἃς ἐπιδειξώμεν τὸν πλοῦτον τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐν περιστάσει ἀδελφούς. Τοὺς ἐν φυλακῇ ἐπισκεψώμεθα· τοὺς ἐν θλίψει παρακαλέσωμεν· τοὺς πεινῶντας ψωμίσωμεν· τοὺς γυμνητεύοντας ἐνδύσωμεν ὑπὲρ τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ πικρᾷ δουλείᾳ στεναζόντων θερμὴν ἀναπέμψωμεν δέησιν, ἵνα ὁ μορφὴν δούλου λαθῶν εἰς αὐτοὺς μὲν δώσῃ καρτερίαν καὶ ὑπομονήν, εἰς δὲ τοὺς ἀπηνεῖς αὐτῶν δυνάστας καταπέμψῃ θεῖον φωτισμόν. Ἄς κρημνίσωσεν τὰ τεῖχη τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς λατρείας πρὸς ἑαυτοὺς καὶ ἃς πλατύνωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ ἃς εἰσαγάγωμεν τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πένητας, ἵνα ἐορτάσωμεν μετ' αὐτῶν ἃς διαθέσωμεν τὸ περίσσευμα ἡμῶν εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ὑστερήματος ἐκείνων, «ὅπως γένηται ἰσότης».

Ἐξαιρέτως ἐν ταύτῃ τῇ ὥρᾳ, ὅτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν θέλγει ὁ πλοῦσις τοῦ ναοῦ φωτισμὸς καὶ τὰ ὦτα κατακηλοῦσιν οἱ γλυκύμολποι τῆς ἐορτῆς ὕμνοι καὶ τὴν καρδίαν εὐφραίνει τὸ ἀρωματῶδες θυμίαμα, ἃς φέρωμεν τὴν σκέψιν ἡμῶν μετὰ στοργῆς πρὸς τοὺς

ἀδελφούς ἡμῶν τοὺς οἰκοῦντας τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ φυλάσσοντας πιστῶς τὰ ἐδαφικὰ ὅρια τῆς Πατρίδος ἡμῶν. Ἡ πλήμμυρα τοῦ πολέμου ἠρήμωσεν αὐτῶν τὴν χώραν, ἡ μαγία τῶν ἐχθρῶν κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ ἱερά, εἰς δὲ τὰς ἀγίας ταύτας ἡμέρας παραμένουσιν «ὡς ἄθεοι ἐν κόσμῳ», ἄνευ γαῶν, ἄνευ ἱερέων, ἄνευ τῆς παραμυθίας τῆς θρησκείας, χωρὶς τῆς ἁγιαστικῆς χάριτος τῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν προσεδέξαντο μεθ' ὑπομονῆς καὶ εἰς τὰς διώξεις ἀντέσχον μετὰ καρτερίας, ἕως οὗ παρήλθε τὸ πνεῦμα τοῦ θλήθρου καὶ ἐπανήλθον ἀνοικοδομοῦντες τὰς ἐαυτῶν ἐστίας. Ἐς ἀναστῶμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἄς οἰκοδομήσωμεν μετ' αὐτῶν. Καθὼς ὅτε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγεννήθη κτόπος οὐκ ἦν ἐν τῷ καταλύματι, οὕτω καὶ νῦν, ὅτε ἡ χώρα ἡμῶν ἀνακτίζεται καὶ ἀναγεννᾶται, τόπος δὲν ὑπάρχει πλεισταχοῦ διὰ τὸν Σωτῆρα. Ἐς μὴ δώσωμεν ὑπνον εἰς τοὺς θφθαλμοὺς καὶ νυσταγμὸν εἰς τὰ βλέφαρα καὶ ἀνάπαυσιν εἰς τὴν σκέψιν ἡμῶν, ἕως οὗ εὐρωμεν τόπον Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

Τέκνα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά!

Ὅτε ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐγεννήθη, ἀστὴρ ἀρτιφαγῆς ἐμήνυσε τὴν ἔλευσιν Αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ ὠδήγησε τοὺς Μάγους τῆς Ἀνατολῆς εἰς εὐρεσιν καὶ προσκύνησιν Αὐτοῦ. Σήμερον ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια καὶ ἡ εὐεργετικὴ διὰ τῶν αἰώνων χριστιανικὴ δρᾶσις, ὡς ἄδυτος καὶ πολικὸς ἀστὴρ, ἄς ὀδηγήσῃ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τοὺς λαοὺς, ἐν τῇ ἀγωνιώδει αὐτῶν ἀναζητήσῃ, πρὸς εὐρεσιν καὶ προσκύνησιν τοῦ Σωτῆρος. Ἐν Αὐτῷ θὰ εὕρῃ ὁ κόσμος ὅ,τι σήμερον ζητεῖ, διότι κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Προφήτην ἀναπαύεται ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας. Τὸ πνεῦμα τοῦτο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

Διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης
Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Προτιμότερα εἶναι τὰ ραπίσματα τῆς ἀληθείας ἀπὸ τὰ φιλήματα τοῦ ψεύδους.

*

Δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ δυστυχία, τὴν ὁποῖαν νὰ μὴ δύναται νὰ βοηθήσῃ ἡ προσευχή.

*

Πρέπει νὰ ἔχωμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅ,τι δὲν φθάνει ἡ χεὶρ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ φθάνει ἡ θεία χεὶρ.

*

Αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀλύσεις σιδηραὶ δι' ἐκείνους πού τὰς φοβοῦνται καὶ χρυσαὶ δι' ἐκείνους πού τὰς ἀγαποῦν.

*

Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχῃ πόλεμον κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰρήνην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

*

Ἡ ἐκδίκησις μεταβάλλει τὸ μικρὸν δίκαιον εἰς ἁμαρτίαν μεγάλην.

*

Ἄν τὸ χρέμα κατορθώνει πολλά, ἡ ἀγάπη κατορθώνει τὰ πάντα.

ΜΟΝΟΝ Η ΑΝΑΤΑΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΛΥΤΡΩΝΕΙ

«Καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε, πικιδεῦθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν»
(Ψαλμ. 2, 10)

Ἐκυλίσθη καὶ τὸ περασμένο ἔτος ἐντὸς τῆς αἰωνιότητος καὶ ὑποδεχόμεθα πάλιν καὶ τὸ νέον μὲ ἕνα αἶσθημα ἀγωνίας, μὲ μίαν ὀδυνηρὰν διαπίστωσιν ὅτι ὑστερον ἀπὸ τόσα ἔτη τῆς ὑπογραφῆς τῶν συνθηκῶν τῆς εἰρήνης δὲν κατωρθώθη νὰ δημιουργηθῇ ἡ διεθνῆς ἀτμόσφαιρα δικαιοσύνης τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν προσδοκιῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς στεναζούσης ἀπὸ τὸ δυσβάστακτον παρὸν τῆς καὶ διὰ τὸ σκοτεινὸν μέλλον τῆς. Εἰς τὴν ἱστορίαν αἱ μεγάλα ἐπαναστάσεις, οἱ μακροὶ αἱματηροὶ πόλεμοι ἠκολουθοῦντο συνήθως ἀπὸ μακρὰς περιόδους εἰρήνης, κατὰ τὰς ὁποίας οἱ λαοὶ ἀνέκτων τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας των καὶ τοὺς καγονικοὺς ρυθμοὺς τῆς δημιουργικῆς των ἐργασίας. Ὁ τελευταῖος ὁμῶς παγκόσμιος πόλεμος συνεχλόνισε βαθύτατα τοὺς λαοὺς, διετάραξε τὰς πνευματικὰς των ἀξίας, ἄλλους ἐξ αὐτῶν ἐξετροχίασε δλότεια ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν των πορείαν καὶ ἄλλους προώθησε εἰς διηνεκὴ ἐξέγερσιν, εἰς ἀναζήτησιν νέων μορφῶν διοικήσεως ὅπου νὰ διασφαλίζεται ἡ ἀνεξαρτησία των καὶ ἡ ἐθνικὴ των ἰδιοσυστασία.

Ἡ Ἀνατολὴ καὶ ἡ Δύσις μετὰ τοῦ ὑπερατλαντικοῦ κόσμου ὀρθοῦνται ὡς δύο ἀντιμαχόμενα κολοσσιαῖα Δυνάμεις, ἐντὸς τῶν ὁποίων περισφίγγονται τὰ ἔθνη καὶ ζοῦν ὑπὸ μίαν ἀπειλὴν ἀλληλοεξοντώσεως. Ἡ γηραιὰ Εὐρώπη ὑπῆρξε ἀπὸ τοὺς χρόνους τῆς Ἀναγεννήσεως ἡ κοιλίς τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος καὶ πάσης ἐπιστημονικῆς ἐπιδόσεως. Σήμερον διέρχεται στιγμὰς κοπώσεως. Ὁ πολιτισμὸς τῆς ἀποχρωματίζεται. Τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς πνεύμα τὴν ὠδήγησε εἰς κατακτήσεις ὑλικῶν δυνάμεων, τὴν ἐξέτρεψε ὁμῶς ἀπὸ τοὺς σωτηριώδεις πνευματικούς τῆς προσανατολισμοὺς, τὴν ἔσυρε ἀπὸ τὸ πνευματικὸν βάθος τῆς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα διέσπασε τὸν κόσμον ὡς πρὸς τὴν ἁρμονικὴν του σύνθεσιν, ἐζήτησε νὰ τὸν κατακτήσῃ εἰς τοὺς τρόπους τῆς ἐξωτερικῆς του ἐμφανίσεως πού ἔγιναν ἀντικείμενα μελέτης τῶν ἐπὶ μέρους θετικῶν ἐπιστημῶν. Ἐκ τούτου τὸ πνεῦμα ὡς ζωή, ὡς ἐλευθερία ὑπενομεύθη, παρεγνωρίσθη ὅτι τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ βάθος τοῦ κόσμου, ὅτι ἡ ἐλευθερία πού εἶναι ποῖον καὶ ὄχι ποσόν, αὐτὴ δίδει νόημα εἰς τὸν κόσμον καὶ τὴν ζωὴν. Ἡ ἐλευθερία εἶναι ὁ ἀνθρώπος καὶ ὁ Θεὸς ὄχι ὡς ἰδέαι φιλοσοφικαὶ οὔτε ὡς αἰτίαι ἀποτελεσμάτων καὶ φαινομένων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀνευρίσκονται οἱ νόμοι τῆς ἀναγκαιότητος, οἱ βιολογικοὶ νόμοι τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου, ἀλλ' ὡς πρόσωπα ζῶντα ἐνσυνείδητα. Οἱ ἀγῶνες ὄλων τῶν γενεῶν τότε μόνον εὐρίσκουν τὴν δικαιοσύνην των ὅταν προάγεται ἡ ἀξιόπρεπεια τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς ἱστορίας καὶ ἐπιζητεῖται ἡ πραγματοποίησις τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον. Ἡ βασιλεία αὐτὴ εἶναι βασιλεία τοῦ πνεύματος πού βιοῦται ὡς δικαιοσύνη, ὡς ἀγών, ὡς ἀναζήτησις τοῦ ωραίου, ὡς καλλιτεχνικὴ δημιουργία,

ὡς τέχνη εἰς ὅλας τὰς μορφάς. Ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τούτου εἶναι βασιλεία τοῦ Καίσαρος, τοῦ Κράτους ὡς δυνάμεως καὶ βίας. Ἄλλὰ ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους ἐκφράζεται εἰς ἓνα ποσοστὸν δικαίου, τὸ μέγα μέρος τοῦ περιεχομένου του εἶναι ἡ πολιτικὴ, ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν λαῶν καὶ ἡ ἀστυνομικὴ καὶ στρατιωτικὴ των ὀργάνωσις. Ἐνῶ εἶναι ἀναγκαιόταται αἱ κρατικαὶ λειτουργίαι ἐφ' ὅσον οἱ λαοὶ ἔχουν ἀνάγκην προστασίας τῆς ζωῆς των καὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς ἀξίας τῶν ἀγαθῶν, ποῦ εἶναι προϊόν τῶν μόχθων των, τῶν σταυρῶν των, ἐν τούτοις ἡ συγκέντρωσις τῆς ζωῆς μόνον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν, εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν δὲν γαλληυεῖ, δὲν ἀναπαύει τὰς ψυχάς.

Τὰ προϊόντα τῆς ἐπιστήμης ὡς εἶναι αἱ δημιουργίαι τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ συσῶρευσις κεφαλαίου καὶ ὀλικῶν ἀγαθῶν, εἶναι δευτερεύουσαι ἀξίαι τοῦ πνεύματος. Διὰ τοῦτο τὰ συγκροτούμενα διεθνή Συμβούλια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκφρασις τῶν πολιτικοοικονομικῶν ἀπόψεων τῆς ζωῆς τῶν Ἐθνῶν ἀδυνατοῦν νὰ εὑρουν τὰς λύσεις τῶν μεγάλων προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν ὅλον τὸν κόσμον. Αἱ ἐπαγγελίαι τῶν Ἡγετῶν πρὸς τοὺς λαοὺς των περὶ ἐξασφαλίσεως κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἐν μέσῳ τῶν λαῶν εἶναι περισσότερον ἀπόρροιαι πολιτικῶν ὑπολογισμῶν καὶ ἀτομικῶν φιλοδοξιῶν καὶ ὀλιγώτερον ὑπαγορεύσεις τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν Ἐθνῶν, διὰ τοῦτο παραμένουν ὑποσχέσεις ἀπραγματοποίητοι καὶ συνθήματα ἀπατηλὰ πρὸς ἐξασφάλισιν πειθαρχιῶν εἰς τὰ σχέδια τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Ἐφ' ὅσον δὲν λυτρωθῶν οἱ λαοὶ ἐσωτερικῶς, δὲν ἀναγεννηθῶν μετὰ τὴν ἀνάτασιν, μετὰ τὴν ἐγκαθίδρυσιν εἰς τὴν καρδίαν των τῆς μεγάλης καὶ παγκοσμίου θεανδρικής φυσιογνωμίας τοῦ Χριστοῦ, δὲν θὰ καταστῇ δυνατὸν νὰ θεμελιωθῇ ἡ εἰρήνη εἰς τὸν κόσμον, νὰ ἰδρυθῇ ἡ δικαιοσύνη εἰς τὴν ζωὴν, νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἠθικὴ τάξις, νὰ ἐπιβληθῶν ρυθμοὶ διοικήσεως ὅπου ἡ ἐλευθερία νὰ ἀναπτύσῃ τὴν δημιουργικὴν τῆς δυνάμιν καὶ ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου νὰ κυριαρχῇ ὡς ὑπερτάτη ἀξία. Τοῦτο ἐπικυροῦται ἀπὸ τὴν βαθυτέραν μελέτην τῆς ἱστορικῆς σταδιοδρομίας τῶν λαῶν. Μόνον τὸ πνεῦμα ὡς ὑπερτάτη ἀλήθεια, ὡς βίωμα καὶ μυστικὴ ἀνωτέρα πνοὴ γίνεται ἠθικὴ δυνάμις καὶ πηγὴ δημιουργίας πολιτιστικῶν ἀξιῶν. Μόνον ἐντεῦθεν γεννῶνται οἱ μεγάλοι Ἡγέται, οἱ Προφῆται, οἱ Ἅγιοι, οἱ Μάρτυρες καὶ οἱ Ἥρωες, ποῦ θεδαιοῦν μετὰ τὴν αὐταπάρνησίν των, μετὰ τὸ αἰμά των τὴν Ἀλήθειαν, τὴν ὁποῖαν μεταβάλλουν εἰς θεσμούς, εἰς ἑθμούς καὶ ἱεροὺς ναοὺς καὶ εἰς ρυθμοὺς καὶ ἠθικοὺς κανόνας τῆς ζωῆς, εἰς ἐκπολιτιστικὴν πορείαν τῆς ἱστορίας.

Τόσῳ δύσκολον εἶναι νὰ κατανοηθῇ ἡ Ἀλήθεια καὶ νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐλευθερία καὶ ὁ Χριστὸς ὡς ὑπερτάτοι ἀξίαι, αἱ ὁποῖαι συνδυαζόμεναι δημιουργοῦν εἰς τὴν ζωὴν τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀλληλεγγύην καὶ τὴν συναδέλφωσιν τῶν λαῶν καὶ τὴν λύτρωσιν ὅλου τοῦ κόσμου; Ὅταν θεοποιοῦνται δευτερεύουσαι ἀξίαι, ὅταν μόνον ἡ οἰκονομία θεωρεῖται ὡς ὑψίστη διακανονιστικὴ ἀρχὴ τῆς

ζωῆς τῶν λαῶν, ὅταν τὸ Κράτος μεταβάλλεται εἰς ὀλοκληρωτικὴν διοίκησιν καὶ ὁ μηχανισμὸς τῆς λειτουργίας του λαμβάνει ἀστυνομικὸν χαρακτήρα, ὅταν ἐντὸς του ἡ ἐλευθερία ὡς πρόσωπον, ὡς ἄνθρωπος, ὡς πνεῦμα, ὡς Θεός, κηρύσσονται αὐταπάται καὶ μυθοπλαστικαὶ ἔννοιαι, ὅταν ὁ ἐπιστημονισμὸς, ὁ ἀναλύων τὴν ὕλην μέχρι τῶν ἐσχάτων στοιχείων τῆς, ὑποτάσῃ μὲν εἰς τὰς χεῖράς του κολοσσιαίας δυνάμεις ἐνεργείας καὶ ὀπλίζεται μετὰ κολοσσιαίαν δυνάμιν, ἀλλὰ ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὸν ἄνθρωπον ὡς πνεῦμα, ὅταν οἱ Ἡγέται τῶν λαῶν ἀρνοῦνται τὰς ἐμπειρίας τῶν αἰώνων καὶ ἀγνοοῦν ποῖαι ἀξίαι εἶναι τὰ μέσα, καὶ ποῖοι οἱ σκοποὶ, ὅταν αἱ οἰκονομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἀξίαι γίνονται σκοποὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀπλοῖ ἀριθμοὶ καὶ οἱ ἄλλοι λαοὶ θεωροῦνται μετὰ τὸν λεγόμενον πολιτισμὸν των, μετὰ τὴν ἀστικὴν των κοινωνίαν σύνθεσιν ὡς κακοποιοὶ δυνάμεις, ἐντεῦθεν προκύπτουν αἱ δξύταται ἀντιθέσεις τῶν προσανατολισμῶν τῶν διαφόρων λαῶν, ἐντεῦθεν ὁ συγκλονισμὸς τῆς ἱστορικῆς πορείας τοῦ κόσμου, ἐντεῦθεν ἡ ἀνατροπὴ τῶν ἀξιῶν καὶ τῶν ἠθικῶν κριτηρίων, ἡ σύγχυσις καὶ ἡ ἐχθρότης μετὰ τῶν λαῶν καὶ αἱ μάταιαι προσπάθειαι τῶν Διεθνῶν Συμβουλιῶν καὶ Ὀργανισμῶν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, πρὸς ἐγκαθίδρυσιν παγίως εἰρήνης εἰς τὸν κόσμον.

Ἡ Εὐρώπη ὠθεῖται ἀπὸ πνεῦμα ἀληθοῦς ἀδελφωσύνης, ἀπὸ τὴν βαθυτέραν πνευματικὴν τῆς παράδοσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πίεσιν τῶν νέων συνθηκῶν τῆς ζωῆς εἰς ὀμόσπονδον Κοινοπολιτείαν καὶ εἰς συγκρότησιν κοινῶν ἀμυντικῶν δυνάμεων διὰ νὰ σώσῃ ἑαυτὴν καὶ τὰς πνευματικὰς τῆς κληρονομίας. Ὁ φόβος τῆς καταστροφῆς τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας συγκρατεῖ ἀκόμη τὴν ζωὴν, ἀλλ' ἡ ἀπορρόφησις ὅλης τῆς ἰκμάδος τῆς ἐργασίας τῶν λαῶν διὰ πολυδαπάνους ἐξοπλισμοῦ ἐγέννησε ἀφάνταστον δυστυχίαν μετὰ τῶν Ἐθνῶν καὶ αὐτὴ ἡ οἰκονομικὴ ἐξαθλίωσις ἀπὸ τὴν πλευρὰν τῆς, ἀνεξαρτήτως τῶν συγχρόνων φονικωτάτων πολέμων, ἀπειλεῖ κατάρρευσιν τοῦ κοινωνικοῦ των οἰκοδομήματος καὶ ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀβυσσον τῆς καταστροφῆς.

Ἡ ἐπάνοδος εἰς τὸ πνεῦμα ποῦ βιοῦται ὡς δικαίον, ὡς σεβασμὸς πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπεια, πρὸς τὰ δικαιώματα τῶν λαῶν, προβάλλει ὡς θεϊκὴ καὶ ἱστορικὴ ἐπιταγὴ εἰς τοὺς Ἡγεμόνας καὶ τοὺς κριτὰς τῆς γῆς ὅπως συνετισθοῦν καὶ συμφωνήσῃ ὡς πρὸς τὰς λύσεις τῶν μεγάλων διεθνῶν προβλημάτων ποῦ βαρύνουν τὰ στήθη ὅλων τῶν Ἐθνῶν. «Καὶ νῦν βασιλεῖς σύνετε, παιδεύθητε πάντες οἱ κρίνοντες τὴν γῆν» κράζει διὰ τοῦ Προφήτου τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον. Μόνον ἡ ἀνάτασις πρὸς τὸν Θεὸν ὄχι ὡς ἰδέαν, ὡς ἀφηρημένην ἔννοιαν, ἀλλ' ὡς πρόσωπον, ὡς ἐνσυνείδητον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατοπτρίζεται ἐντὸς τοῦ Σύμπαντος ὡς καταπλήσσοῦσα ἀρμονία, καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν σύνθεσιν τῶν λαῶν ἐν συναρτήσῃ μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου ὡς δικαιοσύνη καὶ ἀγάπη, ὡς βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν λύτρωσιν καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ μόχθου τῶν ἐργαζομένων ἱκανοποίησιν καὶ χαρὰν.

Εἶθε ὁ νέος ἐνιαυτὸς νὰ εὐλογηθῇ παρὰ τοῦ Κυ-

Η ΑΛΗΘΗΣ ΕΠΙΓΕΙΟΣ ΕΥΤΥΧΙΑ

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν λαμβάνει συνείδησιν ἐαυτοῦ, μέχρι τοῦ θανάτου του ζητεῖ διακαῶς καὶ διηνεκῶς τὴν εὐτυχίαν του. Πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀνεξαιρέτως ζητοῦσι διηνεκῶς τὴν εὐτυχίαν των ἔχοντες ὡς ἐλατήριοι τῶν σκέψεων καὶ πράξεων των τὸ πῶς θὰ προαγάγωσιν αὐτὴν καθιστάμενοι ὁλονὲν εὐτυχέστεροι. Ἐνῶ ὅμως πάντες οἱ ἄνθρωποι ζητοῦσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίαν αὐτῶν, ἡ ὁδός, ἣν ἀκολουθοῦσι συνήθως πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῆς, εἶναι σφαλερά. Τὸ περιεργον δ' εἶναι ὅτι, ἐνῶ εἶναι εὐκόλον νὰ νοήσῃ τις καὶ λογικῶς σκεπτόμενος καὶ ἐπὶ τῆς πείρας στηριζόμενος ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι σφαλερά, ἐν τούτοις πάντες ἀκολουθοῦσιν αὐτὴν τυφλώπτοντες καὶ ἐξακολουθοῦντες νὰ ζητῶσι τὴν εὐτυχίαν των ἐκεῖ, ὅπου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὔρωσιν αὐτὴν πλήρη καὶ τελείαν. Συνήθως οἱ ἄνθρωποι νομίζουσιν ὅτι διὰ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς αὐξήσεως τοῦ πλούτου αὐτῶν, θὰ αὐξήσωσι τὴν ἐπίγειον αὐτῶν εὐτυχίαν, διὰ τοῦτο δὲ προσπαθοῦσι παντὶ σθένει νὰ αὐξήσωσι τὴν περιουσίαν των καὶ ἀπολαύσωσιν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἡδονῶν ἐπιγείων. Ἡ αὐξήσις ὅμως τοῦ πλούτου, ἣτις δὲν εἶναι δυνατὴ τοῖς πᾶσι καὶ συνδέεται μετὰ πλείστων δυσχερειῶν καὶ πικριῶν, δὲν φέρει οὐδὲ δύναται νὰ φέρῃ τελείαν καὶ ἀληθῆ εὐτυχίαν. Ἐπίσης ἡ ἡδονὴ δὲν φέρει ἀληθῆ καὶ τελείαν εὐτυχίαν, καθ' ὅσον ἡ ἀληθῆ καὶ τελεία εὐτυχία οὐδέποτε δύναται νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἡδονῆς. Εἶναι πλάνη νὰ νομίζῃ τις ὅτι θὰ καταστή εὐτυχὴς ἐπιδιώκων τὰς ἡδονάς, διότι ἡ εὐτυχία, ἵνα εἶναι ἀληθῆς, πρέπει νὰ εἶναι εὐτυχία ἀρμόζουσα εἰς λογικὸν ὄν, τὸν ἄνθρωπον, καὶ οὐχὶ εἰς τὰ κτήνη. Ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ τι, ὅπερ δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Τὸ ἄπειρον μόνον εἶναι ἐκεῖνο, ὅπερ δύναται νὰ κορέσῃ ἀληθῶς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Κατὰ ταῦτα οὔτε ὁ πλοῦτος, οὐδὲ ἡ ἡδονὴ καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον ἀληθῶς εὐτυχῆ, τοσοῦτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον χαρακτηριστικὸν τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας εἶναι τὸ διαρκὲς αὐτῆς, ἀλλ' οὔτε ὁ πλοῦτος, πολὺ δ' ὀλιγώτερον αἰ ἡδοναὶ διακοῦσιν αἰωνίως. Ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου ἀναμιγνυμένη ἐν ταῖς τέρψεσιν ἡμῶν, ταῖς πράξεσι καὶ ταῖς ἐλπίσι δηλητηριάζει τὰ πάντα. Εἶναι ἀδύνατον ὁ βίος ἡμῶν νὰ εἶναι ἀληθῶς εὐτυχῆς, ὅταν γνωρίζωμεν ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ λάβῃ πέρας, καθ' ὅσον ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου τείνουσι πρὸς τὴν αἰωνιότητα, δι' ἣν ἔχουσι πλασθῆ, καὶ τότε μόνον αἰσθάνεται τις ἐαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ, ὅταν ζῆ καὶ ἐνεργῆ συμφώνως πρὸς αὐτήν.

ρίου διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν αἱ ἀγωνίαι καὶ οἱ φόβοι καὶ αἱ θλίψεις καὶ οἱ κίνδυνοι ἀπὸ τῆς ζωῆς τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ἔθνος καὶ ὄλων τῶν λαῶν τῆς γῆς, καὶ ἐπιλάμψῃ ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια, ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς.

† Ὁ Σάμου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

I
Ἡ τελευταία ἡμέρα, ἡ μεγάλη, τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐροτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, καθ' ἣν ἕκαστος Ἰουδαῖος, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, ἐπεσκέπτετο τὸν ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων, εἶχε φθάσει. Ὅλοι αἱ τελεταί, αἱ μετὰ τῆς ἐροτῆς συνδεόμεναι, εἶχον τελειώσει. Τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς λίμνης τοῦ Σιλῶμ εἶχε χυθῆ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, οἱ δὲ προσευχόμενοι ἀπήρχοντο εἰς τὰ ἴδια. Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐξέλεξεν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα τονίσῃ πρὸς τοὺς συναθροισμένους Ἰουδαίους μίαν τῶν βαθυτέρων καὶ ὑψηλοτέρων χριστιανικῶν ἰδεῶν. Ἐβλεπεν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ μόνον τύποι δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναπαύσωσι τὴν συνείδησιν τοῦ λαοῦ καὶ ἐπιφρόσιν αὐτῶ τὴν οὐράνιον ἐκείνην γαλήνην, τὴν χριστιανικὴν εἰρήνην, καὶ διὰ τοῦτο φωνεῖ πρὸς τοὺς συναθροισμένους Ἰουδαίους «ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω» (Ἰωάν. 7, 37). Ἐν τῇ μικρᾷ ταύτῃ προτάσει περικλείεται ὑψηλὴ τις διδασκαλία, ἣς τὴν ἀξίαν δὲν δύναται τις δεόντως νὰ κατανοήσῃ. Ἀποτελεῖται ἐξ ὀλίγων λέξεων, τὰς ὁποίας ἕκαστος νοεῖ, αἵτινες ὅμως περικλείουσι βαθεῖαν ἔννοιαν. Ἦν δυσκόλως δύναται τις νὰ κατανοήσῃ. Δι' αὐτῆς λύεται τὸ σπουδαῖον ἐκεῖνο ζήτημα, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λύσωσι, πῶς δηλαδὴ ἐπέρχεται διὰ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εἰρήνης καὶ τῆς ἐσωτερικῆς γαλήνης ἡ ἀληθῆς εὐτυχία.

II
Ἡ σωματικὴ δίψα εἶναι, ὡς γνωστόν, ἐν τῶν τὰ μάλιστα βασανιζόντων τὸν ἄνθρωπον αἰσθημάτων. Ἄλλ' ἐάν ἡ σωματικὴ δίψα εἶναι τόσον φοβερά, πόσον φοβερωτέρα αὐτῆς εἶναι ἡ πνευματικὴ δίψα. Ἡ διακαῆς αὕτη δίψα δὲν δύναται νὰ σβεσθῆ, εἰ μὴ ἐν τῷ Χριστῷ, ὅστις εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ ζῶντος ὕδατος, ὅπερ ἔχει δοθῆ διὰ τὰς διψώσας ψυχάς. Ἐκ τοῦ Χριστοῦ ῥέει, ὡς ἐκ τοῦ βράχου, ὃν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκτύπησε διὰ τῆς ῥάβδου τοῦ ὁ Μωϋσῆς, χεῖμαρρος ζῶντος ὕδατος διὰ πάντας τοὺς περιπατοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ κόσμου τούτου. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ λυτρωτὴς ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὁ δίδων τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν εἰς πάντας τοὺς διψῶντας. Ὁ διψῶν καὶ θέλων νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν του, πρέπει νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις μόνος δύναται νὰ σβύσῃ πράγματι αὐτήν. Βασιλεῖς καὶ ὑπῆκοι, κληρικοὶ καὶ λαϊκοί, κύριοι καὶ δούλοι, πλούσιοι καὶ πτωχοί, πεπαιδευμένοι καὶ ἀπαιδευτοί, πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ πῶσιν ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, ἵνα σβύνωσι τὴν δίψαν των. Ἀπ' αἰῶνων ζητοῦσιν οἱ ἄνθρωποι νὰ εὔρωσιν ἄλλο μέσον πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς πεφορτισμένης αὐτῶν καρδίας, ἀλλὰ ματαίως. Μυριάδες ἀνθρώπων ἀπομακρυνθέντες τοῦ χριστιανισμοῦ μάτην ἐζήτησαν ἐπὶ ἔτη πολλὰ νὰ εὔρωσιν ἄλλο τι μέσον, ὅπως ἀναπαύσωσι τὴν συνείδησιν των. Μετὰ μακρὰς καὶ ματαίας ἀποπειράς ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπιστρέψωσιν ὀπίσω εἰς τὴν ἀληθινὴν πηγὴν τῆς σωτηρίας καὶ εἰρήνης, εἰς τὸν Χριστόν, ἐξ οὗ εἶχον ἀπομακρυνθῆ. Ἡ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ πλασθεῖσα ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ εὔρῃ ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν, εἰμὴ ἐν τῷ Θεῷ. Ματαία εἰ-

ναι ἡ προσπάθεια νὰ κορέσῃ τις τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς τοῦ διὰ τῶν προσκαιρῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου τούτου. Αἱ ἡδοναὶ τοῦ κόσμου τούτου μᾶς ἐλύθουσιν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ μᾶς δελεάζουσι, φερόμεθα ἀκατασχέτως πρὸς αὐτὰ νομίζοντες ὅτι δυνάμεθα νὰ εὐρωμεν ἐν αὐτοῖς ἀνάπαυσιν τῆς ψυχῆς μας, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι, φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν «θὰ διψᾷς πάλιν». Ἀσθμαίνοντες πίνουσιν οἱ ἄνθρωποι κατ' ἐπανάληψιν ἐκ τοῦ ποτηρίου τῆς ἡδονῆς καὶ ὅμως οὐδέποτε δύνανται νὰ κορεσθῶσιν. Αἰσθάνονται ἀόριστον τινα καὶ ἄρρητον πόθον πρὸς τὸ ἀγαθόν, τὸ ὅποιον μάτην ζητοῦσιν ἐν τοῖς ἐπιγείοις ἀγαθοῖς τοῦ κόσμου τούτου. Ὅσον εὐτυχῆς καὶ ἂν εἶναι τις ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ, αἰσθάνεται πόθον ἄρρητον πρὸς τὴν πατρίδα του. Πατρὶς διὰ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν εἶναι ὁ οὐρανός. Ἡ ψυχὴ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εὐρίσκεται ἐν ξένῃ χώρᾳ καὶ αἰσθάνεται πόθον πρὸς τὴν αἰώνιον αὐτῆς πατρίδα, πρὸς τὸν οὐράνιον αὐτῆς πατέρα, τὸν Θεόν.

III

Χριστιανέ, ἔχεις ἤδη πνευματικὴν δίψαν; Ἐπιθυμῆς νὰ εὐρῆς τὴν οὐράνιον εἰρήνην; Ἰδοῦ, ἀκουσον τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυρίου, ὅστις σοὶ λέγει «εἰάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω». Ἀκουσον καὶ δέχθητι τὴν πρόσκλησιν ἄνευ χρονοτριβῆς. Μὴ ἀναμένῃς, μετ' ὀλίγον θὰ εἶναι ἴσως διὰ σέ ἀργά. Τώρα, ἐνῶ ἀκούεις τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἔχει ἐνταθῆ ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς σε. Κράτησον αὐτὴν ἰσχυρῶς. Ἄρριον δύναται νὰ ἀποσυρθῆ ἀπὸ σοῦ. Τὸ φρέαρ εἶναι τώρα διὰ σέ ἀνοικτόν, ἄρριον δύναται νὰ κλεισθῆ ὡς πρὸς σε. Ἀφοῦ διψᾷς ἐλθέ. Μὴ δικαιολογῆς τὸν ἑαυτόν σου λέγων δὲν γνωρίζω πῶς νὰ συλλάβω τὴν χεῖρα, ἥτις προσπαθεῖ νὰ με σώσῃ. Πνιγόμενός τις δὲν λέγει δὲν γνωρίζω πῶς νὰ συλλάβω τὴν χεῖρα, ἥτις προσπαθεῖ νὰ με σώσῃ. Ἐχε ἀκλόνητον τὴν πεποιθήσιν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ φῶς καὶ ἡ ἀλήθεια, ὁ παρέχων ἀληθῆ εὐτυχίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Εἶναι ὁ φωτεινὸς φάρος, ὁ φωτίζων τοὺς ταξιδεύοντας εἰς τὸ πολυκύμαντον πέλαγος τῆς ζωῆς καὶ προφυλάσσων αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κινδύνου, εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐκτεθειμένοι οἱ διαπλέοντες τὸ τρικυμιῶδες τοῦτο πέλαγος. Ἄνευ τοῦ Χριστοῦ ἡ ζωὴ στερεῖται φωτὸς καὶ ἀληθινῆς χαρᾶς. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ ἄρτος τοῦ πεινῶντος, τὸ ὕδωρ τοῦ διψῶντος καὶ τὸ ἔνδυμα τοῦ γυμνητεύοντος. Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ παρηγορία τοῦ ἀσθενοῦς, τὸ βάλαμον τοῦ πληγωμένου, τὸ στήριγμα τῆς χήρας καὶ τοῦ ὀρφανοῦ, ἡ ἐλπίς τοῦ ψυχορραγοῦντος καὶ θνήσκοντος.

IV

Πεινᾷς, χριστιανέ; Στρέψον τὸ βλέμμα πρὸς τὸν Χριστόν, αὐτὸς εἶναι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. Διψᾷς; Στρέψον τὸ βλέμμα σου πρὸς αὐτόν, αὐτὸς εἶναι τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς, ὅπερ πίνων δὲν θὰ διψᾷς ποτέ. Ἐχεις ἀπολέσει ἐν τῇ ζωῇ σου τὴν ὁδὸν καὶ περιπλανᾷσαι; Ἀκολούθησον αὐτόν, αὐτὸς εἶναι ἡ ὁδός. Τὸ σκότος τῆς ἁμαρτίας ἔχει σκοτίσει τὸ ὄμμα τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας σου; Παρατήρησον αὐτόν, αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς. Ζητεῖς μάτην κοπιᾶζων καὶ μελε-

τῶν νὰ εὐρῆς τὴν ἀλήθειαν; Αὐτὸς εἶναι ἡ ἀλήθεια. Καὶ ὅταν ἐπὶ τῆς ἐπιθανατίου κλίνης τρέμῃς πρὸς τῆς ιδέας τοῦ θανάτου, στρέψον τὸ βλέμμα σου πρὸς αὐτόν, αὐτὸς εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅταν αἱ καταγίδες καὶ τὰ κύματα τῆς δυστυχίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἔχουσιν ἐκσπάσει ἐναντίον σου καὶ σὲ φέρουσιν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀκουσον ἀπὸ μακρὰν τὴν φωνήν, ἥτις σοὶ λέγει: ὁ Χριστὸς, εἶναι Θεὸς ἀγάπης καὶ οἰκτιρῶν. Ὅταν βεβυθισμένος ἐν τῷ πόνῳ σου βλέπῃς ὅτι τὰ πάντα περίξ σου γίνονται σκοτεινότερα καὶ φοβερώτερα, μὴ ἀπελπίζου, στρέψον τὸ ὄμμα σου πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ ἐννοήσῃς ὅτι ὁ Χριστὸς φροντίζει καὶ διὰ σέ. Ἐχε τὴν πεποίθησιν ὅτι ὅπου ἡ ἀνάγκη εἶναι μεγαλειτέρα, ἐκεῖ ἐγγύτερον εἶναι ὁ Χριστὸς. Καὶ εἰάν ποτε τὰ κακὰ ἐπέρχονται εἰς σέ ἀλλεπάλληλα οὕτως ὅστε ἡ καρδία σου ἀρχίζει νὰ ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Χριστοῦ, δύναται ὁ ἥλιος νὰ μὴ ἔχη ἀκτίνας καὶ ὁ Χριστὸς, ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης, νὰ μὴ ἔχη ἀγάπην καὶ διὰ σέ; Θέλεις νὰ εὐρῆς ἀληθῆ παρηγορίαν; Στρέψον τὸ βλέμμα σου πρὸς τὸν Χριστόν, ὅστις μόνος δύναται ἀληθῶς νὰ σὲ παρηγορήσῃ. Ἐχε τὴν πεποίθησιν ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ καταστήσῃ κάλλιον αὐτοῦ καὶ εἰς οὐδένα ἄλλον δύνασαι νὰ καταστήσῃς τὸν πόνον σου καταληπτότερον ἢ εἰς αὐτόν.

V

Ὁ Χριστὸς μᾶς λέγει «ὁ διψῶν ἐλθέτω πρὸς με καὶ πινέτω». Ἀφοῦ διψῶμεν, ἅς σπεύσωμεν πρὸς αὐτόν καὶ ἅς πίνωμεν ἀπὸ τοῦ ὕδωρ, ὅπερ μᾶς δίδει καὶ ὅπερ θὰ μᾶς κάμῃ νὰ μὴ διψῶμεν ποτέ. Σὺ πτωχέ, ὅστις στερεῖσαι τῶν πάντων, ἐλθέ. Σὺ ἀπολωλώς, ὅστις ἀπομακρυνθεὶς τοῦ Θεοῦ καὶ ὄρφθεὶς εἰς τὰς ἡδονὰς ἀπόλεσας τὴν γαλήνην βυθιζόμενος κατ' ἡμέραν εἰς τὰ σκότη τῆς διαφθορᾶς, ἐλθέ. Σὺ ἡπατημένε, ὅστις ἐκ πείρας γνωρίζεις ὅτι δι' ὄλων τῶν ἐγκοσμίων μέσων δὲν δύνασαι νὰ πληρώσῃς τὸν πόθον τῆς καρδίας, ἐλθέ. Σὺ, ὅστις ἀπολέσας προσφιλεῖς ὑπάρξεις ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ μένεις ὡς τὸ δένδρον, ὅπερ ἐφείσθη ὁ πέλεκυς τοῦ ὑλοτόμου, ἐλθέ. Ἐλθετε πάντες, ἀφοῦ διψᾶτε, ἄνευ ἀργοπορίας καὶ πίετι ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης. Ὁ Χριστὸς σὰς προσκαλεῖται. Ποῖος ἦλθεν εἰς τὴν πηγὴν ταύτην καὶ εὗρεν αὐτὴν ξηράν; Ποῖος ἔπιεν ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης καὶ δὲν ἤσθάνθη ἀνακούφισιν καὶ παρηγορίαν; Ἐὰν ἤκουον πάντες οἱ ἄνθρωποι τῆς φωνῆς ταύτης τοῦ Κυρίου καὶ ἤρχοντο καὶ ἔπινον ἀπὸ τὰ δροσερὰ ταῦτα νάματα τῆς ἀθανάτου καὶ αἰώνιου πηγῆς, πόσαι λύπαι, πόσοι στεναγμοί, πόσοι πόνοι καὶ κραυγαὶ ὀδύνης θὰ ἔπαυον καὶ ὅποια εὐτυχία θὰ ἐβασίλευεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνων πόσα ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐν μέσῳ τοῦ πόνου καὶ τῆς ὀδύνης τοῦ κόσμου τούτου ἔχουσιν εὐρεῖ ἀληθῆ παρηγορίαν καὶ ἀνάπαυσιν ἐν τῷ Χριστῷ. Πόσας τρικυμίας ἀνθρωπίνης συμφορᾶς ἔχει καταπαύσει ὁ Χριστὸς καὶ εἰς πόσας πληγὰς ἔχει χύσει ἔλαιον ἀληθοῦς παρηγορίας. Εἰς τὰς τρικυμίας τοῦ βίου, εἰς τὰς σφοδρὰς θυέλλας, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ ψυχὰι τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώντων μακρὰν τοῦ Θεοῦ, ὁμοιάζουσι πρὸς πτηνά, ἅτινα παρασύρει τοῦ ἀνέμου ἡ ζάλη, καὶ πλοῖα, ἅτινα

ἄνευ ἔρματος παρασύρει τῶν κυμάτων ἢ ἀγρία λύσσα, ἔχε τὴν πεποιθήσιν ὅτι σὺ θὰ ἔχῃς γαλήνην καὶ εἰρήνην, διότι ὁ Κύριος μένει πλησίον σου. Καὶ ἂν οἱ ἄνθρωποι σὲ καταδιώκωσι, σὺ θὰ μένης ἡσυχος, διότι ὁ Κύριος θὰ εἶναι μετὰ σοῦ. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα νὰ φύγῃς ἀπὸ τοῦ προσκαιροῦ καὶ ματαίου τούτου κόσμου, σὺ δὲν θὰ ταραχθῆς, διότι ζῶν ἐν Χριστῷ γνωρίζεις ποῦ καὶ πρὸς ποῖον ὑπάγεις.

VI

Καὶ ἀφοῦ ἔλθῃς εἰς τὴν πηγὴν καὶ πίης καὶ αἰσθανθῆς ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην, ἔλθῃ πλησιέστερον ἔτι. Ὅσῳ μεγαλητέρα εἶναι ἢ μετὰ τοῦ Χριστοῦ κοινωνία, τόσῳ μεγαλειέραν παρηγορίαν, γαλήνην καὶ ἀνάπαυσιν θὰ αἰσθανθῆς. Ὅσῳ περισσότερον πίνεις ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης, τόσῳ περισσότερον θὰ αἰσθανθῆς ἐν σοὶ τὴν πηγὴν τοῦ ἀλλομένου ὕδατος εἰς ζωὴν αἰώνιον. Καὶ ἀφοῦ ἔλθῃς εἰς τὴν πηγὴν καὶ πίης καὶ αἰσθανθῆς ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην, ὀδήγησον καὶ ἄλλους εἰς τὴν πηγὴν ἵνα καὶ αὐτοὶ πίωσι καὶ αἰσθανθῶσιν ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην. Ὁ κόσμος διψᾷ. Παρατήρησον ὑπὸ ποίας δίψης κατέχεται ὁ κόσμος καὶ πῶς ἡ δίψα αὕτη τὸν βασανίζει καὶ τὸν καθιστᾷ δυστυχῆ. Βοήθησον αὐτὸν δεικνύων εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ κορέσῃ τὴν δίψαν του καὶ προβάλλων εἰς αὐτὸν ὡς παράδειγμα τὸν ἑαυτὸν σου. Ἐπιες καὶ ἐχορτάσθῃς, δὲν θέλεις νὰ προτρέψῃς καὶ ὀδηγήσῃς καὶ ἄλλους εἰς χορτασμόν. Ἀφοῦ εὔρες τὴν ὁδὸν τῆς εὐτυχίας καὶ ἔλαβες πείραν αὐτῆς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ αἰσθάνεσαι διακαῆ πόθον, ὅπως ὀδηγήσῃς καὶ ἄλλους εἰς τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν. Πῶς εἶναι δυνατόν, ἀφοῦ ἠσθάνθῃς πραγματικῶς τὴν ἄρρητον εὐτυχίαν τῆς ἐν τῷ Θεῷ ζωῆς, νὰ μὴ θέλῃς νὰ ὀδηγήσῃς καὶ ἄλλους πρὸς εὔρεσιν καὶ ἀπόκτησιν τοῦ πολυτίμου τούτου ἀγαθοῦ, τοῦ ὁποίου ἔχεις ἤδη λάβει πείραν; Δὲν αἰσθάνεσαι λύπην πρὸς τοὺς πείριξ σου ἀνθρώπους, τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας, καὶ δὲν αἰσθάνεσαι τὴν ἀνάγκην νὰ ὀδηγήσῃς καὶ αὐτοὺς πρὸς κορεσμόν τῆς πείνης καὶ δίψης των;

VII

Ἀσθενεῖς, καταβεβλημένοι, ἐξηντλημένοι, διψῶντες ἐρχόμεθα πρὸς σὲ Χριστέ. Σὺ εἶσαι τὰ πάντα, ὧν ἔχομεν ἀνάγκην ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ὑγείᾳ, ἐν χαρᾷ καὶ λύπῃ, ἐν τῇ ζωῇ καὶ τῷ θανάτῳ, ἐν τῷ χρόνῳ καὶ τῇ αἰωνιότητι. Μᾶς προσκαλεῖς λέγων «ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω», εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην ἀποκρινόμεθα ἐξ ὅλης καρδίας, ὡς ἄλλοτε ὁ Δαβὶδ «ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἢ ἔλαφος τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου πρὸς σὲ ὁ Θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχὴ μου πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα. Πότε ἤξω καὶ ὀφθῆσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ». Ἀφοῦ μᾶς προσκαλεῖς, Χριστέ, ἐρχόμεθα πρὸς σε καὶ ἀφοῦ πίνωμεν ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον σὺ μόνος παρέχεις εἰς ἡμᾶς καὶ αἰσθανθῶμεν τὴν ἄρρητον εὐδαιμονίαν καὶ γαλήνην τῆς ψυχῆς, ἣν σὺ μόνον παρέχεις, θεωροῦμεν καθῆκον νὰ ὑποδείξωμεν καὶ εἰς ἄλλους τὴν ἀληθῆ ταύτην πηγὴν καὶ νὰ ὀδηγήσωμεν καὶ ἄλλους πρὸς αὐτήν, ὅπως καὶ αὐτοὶ γείνωσι μέτοχοι τῶν πολυτίμων καὶ αἰωνιωνάγαθῶν, ἅτινα μόνον σὺ παρέχεις. Κ. ΔΙΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ (†)

Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ 1951

Εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ νέου ἔτους εὐρισκόμενοι χρήσιμον εἶναι νὰ ρίψωμεν ἑταστικά τὰ βλέμματά μας πρὸς τὴν συντελεσθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐργασίαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, τοῦτο μὲν διὰ νὰ ἔχῃ τις εἰκόνα τοῦ συντελουμένου ἔργου, τοῦτο δὲ ἵνα ἀντλήσωμεν ὄρισμένα διδάγματα ἐκ τῆς πείρας, χρήσιμα διὰ τὴν μελλοντικὴν ἐργασίαν. Εἰς ἓνα ἄρθρον περιορισμένης ἐκτάσεως μόνον γενικὰς γραμμὰς δύναμαι νὰ σύρω, ἐπιφυλασσόμενος ἐκτενέστερον καὶ ἐν λεπτομερείᾳ νὰ ὀμιλήσω εἰς καταρτιζομένην ἔκθεσιν.

Ὡς πρώτιστον πάντων ὀφείλω νὰ ἀναφέρω τὸ Θεολογικὸν Οἰκοτροφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τὸ ὁποῖον πρώτην φορὰν ἐν τῇ ὁλότητι αὐτοῦ ἐλειτούργησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, περιλαβὸν περὶ τοὺς 120 φοιτητὰς τῆς Θεολογίας, οἱ ὅποιοι ὑπὸ τοὺς ἀρίστους ὄρους διαβιώσεως ἐν τῷ Οἰκοτροφείῳ παραμένοντες ἐτέλουν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καθοδήγησιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρ. Λήμνου κ. Βασιλείου καὶ τῶν συνεργατῶν του, οἱ ὅποιοι πᾶσαν κατέβαλον προσπάθειαν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ. Ἐν τῷ Οἰκοτροφείῳ οἱ φοιτητὰι ἐδιδάχθησαν ἀνελλιπῶς τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν καὶ ξένας γλώσσας. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι ἤδη ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς λειτουργίας τοῦ Οἰκοτροφείου μερικαὶ τῶν Μητροπόλεων ἔσπευσαν ν' ἀποστείλουν ὑποτρόφους. Εἴμεθα δὲ βέβαιοι ὅτι εἰς τὸ μέλλον αἱ ὑποτροφίαι αὗται θὰ γίνωνται πολυαριθμότεραι. Οὕτω μόνον δύναται νὰ καταρτισθῶσι στελέχη ἐκκλησιαστικά διὰ τὴν ἐπαρχίαν. Ἢδη κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος αἱ ὑποτροφίαι τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων ἠξέστησαν καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ TAKE χορήγησις εἴκοσι ὑποτροφιῶν ἀποτελεῖ παρήγορον σημεῖον, ἄξιον πάσης ἐξάσεως. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία οὐδεμιᾶς ἐφείσθη δαπάνης πρὸς ἀπόσκοπον λειτουργίαν τοῦ Οἰκοτροφείου, καταβαλοῦσα ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῆς κεφαλαίων, πλὴν τῶν ἐξόδων συντηρήσεως καὶ ἐπιδιορθώσεως τοῦ κτιρίου, τὸ ποσὸν τῶν 300.000.000 δραχμ., μὲ τὸ ὁποῖον ἔκλεισε ὁ ἀπολογισμὸς τοῦ Οἰκοτροφείου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Πρόγραμμα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τοῦ ἀρξάμενου ἔτους εἶναι νὰ ἐνισχύσῃ ἔτι περισσότερον τὸ Οἰκοτροφεῖον, συμπληροῦσα βαθμιαίως τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ, αἵτινες ἀπαιτοῦσι οὐ σμικρὸν δαπάνην. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ Οἰκοτροφεῖον ταχέως θὰ ἀποδώσῃ τοὺς ἀναμενομένους καρπούς.

Μεγίστης ἐπίσης σημασίας μέλλει ν' ἀποβῇ καὶ ὁ ἀνοικοδομούμενος ἐν Ἁγίᾳ Βαρβάρα (Δαφνίου) οἶκος τῆς Φοιτητρίας, τοῦ ὁποίου ἡ πανηγυρικὴ θεμελίωσις ἐγένετο κατὰ τὰ τέλη τοῦ προπαραελθόντος ἔτους. Ἡ ἀνοικοδόμησις ἤρξατο κατὰ τὸν παρελθόντα Μάρτιον, διεκόπη ὁμως ἐπὶ μακρὸν διάστημα ἕνεκα τῆς παρατηρηθείσης ἐλλείψεως σιδήρου. Ἢδη ἡ οἰκοδομὴ συνεχίζεται καὶ πρόγραμμα τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος εἶναι νὰ ἀπο-

περατώση τὸ ταχύτερον τὴν οἰκοδομήν, ὥστε τὸ ἴδρυμα τάχιστα ν' ἀποδοθῆ εἰς τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἀνεγείρεται. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἔχει τὴν μεγάλην χαρὰν νὰ διαπιστώσῃ ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν καὶ ἐνδείξεων τὴν μεγίστην ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως τοῦ οἴκου τούτου.

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἠτύχησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος νὰ θέσῃ ἐν λειτουργίᾳ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Τυπογραφεῖον, ἐκπληροῦσα οὕτω ἓνα παλαιὸν πόθον τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ τυπογραφεῖον τοῦτο, τοῦ ὁποῦ τὰ ἐγκαίνια ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. κ. Σπυριδωνοῦ κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον, εἶναι ἀνυπολογίστου σημασίας, διότι τώρα δίδεται ἡ δυνατότης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὐρύτερας δράσεως διὰ τοῦ ἐντύπου. Τὸ αὐτόματον πιεστήριον τοῦ τυπογραφείου τούτου, ἀξίας περὶ τὰ 250.000.000 δρχ., εἶναι δωρεὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνῶ τὰ λοιπὰ μηχανήματα, τυπογραφικὰ στοιχεῖα καὶ ἐξαρτήματα, ἀξίας περὶ τὰ 450.000.000 δρχ., ἠγοράσθησαν ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἀναμφιβόλως τὸ τυπογραφεῖον τοῦτο ἔχει πολλὰς, πλείστας ἑλλείψεις, αἱ ὁποῖαι καὶ θὰ ἀπαιτήσουν μεγάλα ποσά. Ἡδὴ ἡ συσσωρευθεῖσα ἐργασία καθιστᾷ ἀναγκαίαν τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἐνὸς δευτέρου πιεστηρίου. Τὰς ἀνάγκας ταύτας θὰ προσπαθήσῃ νὰ θεραπεύσῃ ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἐν τῷ μέτρῳ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῆς ἀντοχῆς. Μέγα πρόβλημα θὰ ἀποτελέσῃ ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἐξεύρεσις καταλλήλου χώρου, διότι ὁ ἤδη διατεθεὶς εἰς τὰ ὑπόγεια τοῦ οἰκοτροφείου εἶναι ἀνεπαρκής. Πόθος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἦτο νὰ πλαισιώσῃ τὸ τυπογραφεῖον τοῦτο διὰ Μοναχῶν. Οὐδεὶς ὅμως τῶν Μοναχῶν ἀπήντησε εἰς τὴν σχετικὴν ἐγκύκλιον πλὴν ἐνός.

Μὲ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ τυπογραφείου ἐδόθη πλέον εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Διακονίαν ἡ δυνατότης τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρὸ πολλοῦ σχεδιασθέντος καὶ μελετηθέντος οἰκογενειακοῦ περιοδικοῦ τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον, σὺν Θεῷ, κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν ἡμερῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «**Τὸ Χαρούμενο σπίτι**» μὲ τὸ παρόρημα αὐτοῦ «**Τὰ Χαρούμενα παιδιὰ**». Πρώτην ἤδη φορὰν ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκει εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ δώσῃ εἰς τὴν οἰκογένειαν τὸ κατάλληλον περιοδικόν. Ἡ σημασία τοῦ γεγονότος τούτου εἶναι μεγάλη, τόσο προφανής, ὥστε παρέλκει ὀλοσδήποτε λόγος. Ἐν μόνον ἐπιθυμῶ ἐνταῦθα νὰ σημειώσω ὅτι πάντες πρέπει νὰ κατονοήσουν ὅτι τὸ περιοδικὸν τοῦτο δὲν εἶναι ἰδιωτικὸν ἢ ὁμάδος τινὸς ἀνθρώπων ἀλλὰ τῆς **Ἐκκλησίας**. Συνεπῶς τὸ περιοδικὸν τοῦτο πρέπει νὰ καταστῇ ὑπόθεσις τοῦ ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ περιοδικοῦ θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τοῦ Κλήρου ἀκριβῶς τούτου, εἰς τὰ χέρια τοῦ ὁποῦ δίδεται τώρα τὸ ὄργανον τῆς διεισδύσεως καὶ ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς οἰκογενείας. Ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν ἐκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ τούτου δὲν θέλει νὰ καταργήσῃ κανένα τῶν ὑφισταμένων θρησκευτικῶν περιοδικῶν, ἀφοῦ ἄλλως τε πρὸς οὐδὲν ἐκ τούτων κατὰ τὸ περιεχόμενον ὁμοιάζει, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ καὶ αὐτὴ νὰ

χρησιμοποιήσῃ τὰ σύγχρονα μέσα τῆς δράσεως καὶ ἐργασίας. Ἡ Ἀποστ. Διακονία, ἡ ὁποία τοῦλάχιστον κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς κυκλοφορίας τοῦ περιοδικοῦ, θὰ ὑποστῇ μεγάλας δαπάνας, πᾶσαν θὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν, ὥστε τὸ περιοδικὸν τοῦτο νὰ βαίῃ καθ' ἡμέραν βελτιούμενον.

Πλὴν τούτου ἡ Ἀποστ. Διακονία εὐρίσκει εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν νὰ προσφέρῃ καὶ εἰς τὸν Ἱερέα ἓνα κατάλληλον περιοδικόν, «**τὸν Ἐφημέριον**», τοῦ ὁποῦ τὸ πρῶτον τεῦχος θὰ εὔρῃ ὁ ἀναγνώστης ἐσώκλειστον εἰς τὸ παρὸν φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας». Ποῖος ὁ σκοπὸς τοῦ περιοδικοῦ τούτου καὶ τί δι' αὐτοῦ ἡ Ἀποστ. Διακονία ἐπιδιώκει, ἐπεξηγοῦνται εἰς σχετικὸν ἄρθρον ἐν τῷ «Ἐφημέριῳ». Μέρημα τῆς Ἀποστ. Διακονίας θὰ εἶναι ν' ἀναπτύξῃ βαθμιαίως «τὸν Ἐφημέριον» εἰς αὐτοτελεῆς Πουμαντορικὸν περιοδικόν. Ἡ κατάρτισις τῶν ἀνωτέρω περιοδικῶν ἀπῆντησε κόπους καὶ πόνους πολλούς, τοὺς ὁποῖους συνεμερίσθησαν πάντες ἀπὸ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μέχρι τοῦ κατωτέρου ὑπαλλήλου τῆς Ἀποστ. Διακονίας. Ἡ ἀπόσκοπος τῶν περιοδικῶν τούτων ἐκδοσις θὰ στοιχίσῃ καὶ πόνους καὶ δαπάνας πολλὰς.

Ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Θείου Κηρύγματος νέου διορισμοὶ βοηθῶν Ἱεροκηρύκων ἐγένοντο εἰς διαφόρους Μητροπόλεις, ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁποίων τώρα πλησιάζει τοὺς 60. Ἐκ τῶν ὑποβληθεισῶν ὑπὸ τῶν Ἱ. Μητροπόλεων ἐκθέσεων ἐμφαίνεται ὅτι ὁ θεσμὸς τῶν βοηθῶν Ἱεροκηρύκων ἀπέδωκε πλουσίους καρπούς. Ἱεράρχης παρατηρεῖ ἐν τῇ ἐκθέσει του ὅτι «οὐδὲν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας μέτρον ἐπέτυχε τόσον, ὅσον ὁ θεσμὸς τῶν βοηθῶν Ἱεροκηρύκων». Σχετικὰ βοηθήματα πρὸς τὸ Κήρυγμα ἡ Ἀποστ. Διακονία δὲν ἐξέδωκε. Ἐγένετο ὅμως ἡ δέουσα προπαρασκευὴ πρὸς καταρτισμὸν τύμου, περιέχοντος διαγράμματα λόγων, ὅστις καὶ θὰ ἐκδοθῇ. Προκαταρκτικὴ μελέτη καὶ ἐργασία ἐγένετο διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Ἐκκλησ. Ῥαδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ θὰ εἶναι δυνατόν νὰ ἀκούηται μέχρι τῶν περάτων τῆς χώρας τὸ καλόν, τὸ συντονισμένον κήρυγμα. Ἡ ὅλη μελέτη ἐζητήθη ὑπὸ τῆς Ἀμερικανικῆς Πρεσβείας, ἥτις πρὸς τοῦτο ἐδείξε ἐνδιαφέρον. Ἡ συστηματικώτερα ὀργάνωσις τοῦ Κηρύγματος καὶ ἡ ἀποστολὴ περιοδεύοντων Ἱεροκηρύκων εἶναι σημεῖα τοῦ προγράμματος τῆς Ἀποστ. Διακονίας, ἡ ὁποία ἴσως θὰ εὐρεθῇ εἰς θέσιν νὰ συγκαλέσῃ ἐν Ἀθήναις καὶ τὸ Α' Συνέδριον τῶν Ἱεροκηρύκων, ὑπὸ τοῦ Νόμου προβλεπόμενον.

Καὶ εἰς τὸν τομέα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων ἀρκετὰ ἔχουν συντελεσθῇ. Προσπάθεια ἐν πρώτοις κατεβλήθη ἰδρύσεως περισσοτέρων Κατηχητικῶν Σχολείων, ἅτινα ἀνέρχονται εἰς 1.300 περίπου, καὶ μὲ ἀριθμὸν μαθητῶν περὶ τὰς 120 χιλιάδας. Ἀξιοσημειώτος εἶναι ἡ κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος μεγαλύτερα συμμετοχὴ τῶν Ἱερέων, οἵτινες διοργάνωσαν καὶ ἐδίδαξαν εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα. Αἰθουσαὶ δὲ ἰδιαίτεροι μὲ χώρους δι' ἀθλοπαιδιὰς ἰδρύθησαν εἰς μερικὰς Μητροπόλεις. Ὡσαύτως κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς ἀρκετὰς τῶν Μητροπόλεων ἐλειτούργησαν Κατηχητικὰ Φροντιστήρια πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν μελλόν-

των Κατηχητών. Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι κατὰ τὸ λήξαν ἔτος συνεπληρώθη ἡ συγγραφή τῶν Κατηχητικῶν βοηθημάτων πάντων τῶν κύκλων, μὲ τὰ ὁποῖα τὸ Κέντρον τῆς Ἁποστ. Διακονίας ἐφοδιάζει τοὺς Κατηχητάς. Τώρα μὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά» δίδεται εἰς χεῖρας τῶν Κατηχητῶν καὶ ἐν ἕτερον μέσον ἐπιδράσεως καὶ ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν παιδιῶν. Προσπάθεια τῆς Ἁποστ. Διακονίας θὰ εἶναι νὰ διοργανώσῃ καλλίτερον τὰ Σχολεῖα αὐτά, νὰ ἰδρύσῃ περισσοτέρας ἰδιαιτέρας Κατηχητικὰς αἰθούσας, νὰ πλαισιώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν καλλίτερον τὸν ἐξωσχολικὸν βίον καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ ἰδίως μετὰ τοῦ ἐφήβου, διὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ δημιουργήσῃ τὸ κατάλληλον περιοδικόν.

Ἐν συναφεῖα πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἡ Ἁποστ. Διακονία ἤρχισε κατὰ τὸ λήξαν ἔτος καταβάλλουσα τὴν δέουσαν προσπάθειαν μορφώσεως καταλλήλων στελεχῶν διὰ Κατασκηνώσεις, προκειμένου εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον νὰ προβῆ εἰς τὴν ἰδρύσιν Κατασκηνώσεων, τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς ἐπέκτασιν καὶ συμπλήρωσιν τοῦ Κατηχητικοῦ Σχολείου.

Καὶ εἰς τὸν τομέα τοῦ Τύπου καὶ τῆς Ὁρθοκ. διαφωτίσεως ἔχουν συντελεσθῆ ἄρκετά. Ἐν πρώτοις κυρίως ἡ διευθύνσις τοῦ τμήματος τούτου ἐπεφορτίσθη μὲ τὴν ὁργάνωσιν τῶν ἀνωτέρω περιοδικῶν καὶ ἔφερε εἰς πέρας τὴν ὅλην κοπιώδη ἐργασίαν. Ἡ σημειωθεῖσα ἄλλειψις τοῦ χάρτου καὶ ἡ ἀναμονὴ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ τυπογραφείου μᾶς ἀνέκοψεν σημαντικῶς τὴν ἐκδοτικὴν κίνησιν τῆς Ἁποστ. Διακονίας. Παρὰ ταῦτα ἐξεδόθησαν μερικὰ ἔντυπα, ἐν οἷς καὶ οἱ «Βίοι τῶν Ἁγίων» τοῦ ἀειμνήστου Μ. Γαλανοῦ, οἵτινες καὶ ἐσημείωσαν μεγάλην κυκλοφορίαν. Ὅπως ἰδιαιτέτως ὀφείλω νὰ ἀναφέρω τὴν ἔκδοσιν τοῦ «Ἱερατικοῦ», ὅπερ εἶναι τὸ πρῶτον ἐκτυπωθὲν Λειτουργικὸν Βιβλίον. Πρόγραμμα τῆς Ἁποστ. Διακονίας ἀποτελεῖ ἡ ἔκδοσις πάντων τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, ἅτινα πρόκειται ν' ἀποτελέσουν τὰ μόνα ἐπίσημα βιβλία τῆς Ἐκκλησίας. Ἦδη ἐκτυποῦται τὸ «Μέγα Ὁρολόγιον» ἐπὶ χάρτου παραχωρηθέντος ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Σκοπὸς τῆς Ἁποστ. Διακονίας εἶναι νὰ προωθήσῃ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος γενικῶς τὸ κατάλληλον θρησκευτικὸν ἔντυπον καὶ ἰδία νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν δωρεὰν διανομὴν τῶν φυλλαδίων, τὰ ὁποῖα καθ' ἡμέραν ἀναζητοῦν αἱ Ἱ. Μητροπόλεις.

Εἰς τὸν τομέα τῆς Ἐξομολογήσεως πλὴν μερικῶν διορισμῶν ἐξομολόγων οὐδὲν τὸ σπουδαῖον περαιτέρω ἐγένετο. Ἡ προσεχὴς, ὡς ἐλπίζομεν, συμπλήρωσις τῆς θέσεως τῆς Διευθύνσεως τῆς Ἱ. Ἐξομολογήσεως, θὰ δώσῃ τὴν ἀναγκαίαν ὠθησιν πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ τοῦ τομέως τούτου.

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, πρώτιστον ἔργον ἔχουσα τὴν δημιουργίαν ἱκανῶν Ἐκκλ. στελεχῶν, πλὴν τοῦ Θεολογικοῦ τοῦ Οἰκοτροφείου, οὐ μόνον συνέχισε τὴν λειτουργίαν τῆς Σχολῆς τῶν Ἱεροκλήρων, Ἐξομολόγων καὶ Κατηχητῶν, ἀλλὰ καὶ ἐφορόντισε ν' ἀποστείλῃ ὑποτρόφος εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν πρὸς παρακολούθησιν τῆς πρακτικῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Χρι-

στιανισμοῦ ὑπὸ τῶν διαφορῶν Ἐκκλησιῶν, πιστεύουσα ὅτι ἡ ἐκ ταύτης ἀποκτωμένη πείρα θὰ εἶναι πολὺτιμος διὰ τὸ ποιμαντορικόν των ἔργον.

Ἡ μέχρι τοῦδε ἀποκτηθεῖσα πείρα κατέδειξεν εἰς ἡμᾶς ὅτι πρὸς εὐκολωτέραν καὶ ἄμεσον ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τῆς Ἁποστ. Διακονίας προτεινομένων μέτρων καὶ πρὸς ἐδραΐωσιν αὐτῆς ταύτης τῆς Ἁποστ. Διακονίας ἀπαιτεῖται ἡ ἴδρυσις μιᾶς μονίμου Ἱεραποστολικῆς Ἀδελφότητος, ἀποτελουμένης ἐξ ἀγάμων κατὰ πρῶτον λόγον Κληρικῶν, οἵτινες ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Ἁποστ. Διακονίας θὰ προσορίζονται καὶ θὰ ἀποστέλλονται εἰς ἐκπλήρωσιν διαφορῶν ἁκονημάτων ἐκεῖ, ὅπου ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. Ἐκ τῶν γενικῶν τούτων σκέψεων δοκῶμενοι καὶ ὑπὸ τῆς κείρας καθοδηγοῦμενοι ὑπεβάλομεν πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπόμνημα σχετικόν, ἀναπτύσσοντες τοὺς λόγους τῆς Ἰδρύσεως τοιαύτης Ἀδελφότητος καὶ ζητοῦντες τὴν καθ' ἀρχὴν ἔγκρισιν αὐτῆς. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει καθ' ἡμᾶς βασικὴν σημασίαν, θ' ἀποτελέσῃ δέ, ἐὰν πραγματοποιηθῇ, ἐν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα ἔργα τῆς Ἁποστ. Διακονίας.

Παράλληλος καὶ ἡ ὁργάνωσις τῆς Ἐνορίας, τῆς κυψέλης ταύτης, ἐν ἣ πρόκειται νὰ συντελῆται κάθε ἐργασία, ἀπέτελεσεν ἀντικείμενον σκέψεως καὶ μελέτης ἐκ μέρους τῆς Ἁποστ. Διακονίας. Μετὰ μελέτην, ἀνταλλαγὴν γνώμων καὶ ἀλληπαλλήλους συσκέψεων ἐπιτελέσθη σχέδιον διοργανώσεως τῆς ἐνορίας καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν μελῶν, ὅπερ μετὰ σχετικῆς ἐισηγητικῆς ἐκθέσεως ὑπεβλήθη εἰς τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν πρὸς περαιτέρω μελέτην καὶ ἐπεξεργασίαν. Ἡ διοργάνωσις τῆς ἐνοριακῆς ἐργασίας μὲ κέντρον πάντοτε τὸν ἐφημέριον βάσει καλῶς μελετημένου καὶ ἐπεξεργασμένου σχεδίου εἶναι ἐν ἀπὸ τὰ βασικότερα θέματα, οὕτινος ὀφείλει ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐπιληφθῇ τὸ ταχύτερον.

Ἡ Ἁποστ. Διακονία ἐδοκίμασε βαδνυτάτην συγκίνησιν ἐκ τῆς πρόφρονος δωρεᾶς τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Παντελεήμονος, ὅστις, ὡς ἀρχηγὸς τῆς Κοινωνίας τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος, κατόπιν καὶ σχετικῆς ἀποφάσεως τῶν μελῶν αὐτῆς παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἁποστ. Διακονίαν δλόκληρον τὴν μεγάλην περιουσίαν αὐτῆς ἐν Κύμῃ, Χίῳ καὶ Ἀθήναις, διαδηλῶν οὕτω κατὰ τὸν ἐμφαντικότερον τρόπον τὴν πίστιν εἰς τὸν θεσμόν τῆς Ἁποστ. Διακονίας, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τοῦ ὁποίου ὁ ἴδιος προσωπικῶς ἐμόχθησεν ὡς Διευθυντῆς αὐτῆς καὶ μοχθεῖ ἀπὸ τῆς σημερινῆς αὐτοῦ θέσεως. Διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης ἡ Ἁποστ. Διακονία ἀνέλαβε τὰ δύο ἐν Κύμῃ καὶ Χίῳ Ὁρφανοτροφεῖα, ἐν οἷς θὰ ἐπιλέγωνται τὰ παιδιά ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν τὴν κλίσιν πρὸς τὴν ἱερωσύνην καὶ τὰ ὁποῖα θὰ παραλαμβάνῃ ἔπειτα ἡ Ἁποστ. Διακονία εἰς τὸ Οἰκοτροφεῖόν της πρὸς μόρφωσιν. Αἱ εὐχαριστίαι πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Χίου καὶ τὰ μέλη τῆς Κοινωνίας εἶναι καθήκον, τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης. Μέρημα τῆς Ἁποστ. Διακονίας ἔσται νὰ διοργανώσῃ τὸ ἐν Κύμῃ Ὁρφανοτροφεῖον, ὑπὲρ τῆς συντηρήσεως καὶ τῆς ἐπιδιορθώσεως τῶν παρημελη-

μένων κτιρίων τοῦ ὁποίου οὐ μικρὰ ποσὰ ἐδαπά-
νησεν ἡ Ἄποστ. Διακονία κατὰ τὸ λήξαν ἔτος.

Ἐτέραν ἐκδήλωσιν τῆς πρὸς τὴν Ἄποστ. Δια-
κονίαν πίστεως καὶ ἀφορμὴν χαρᾶς εἶχομεν ἐκ μέ-
ρους τοῦ Σωματείου «Ἁγία Βαρβάρα» Πατησίων,
τὸ ὁποῖον παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἄποστ. Διακονίαν
τὸν εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ Πατησίων ναὸν τῆς Ἁγ.
Βαρβάρας μετὰ τῶν ἐκτεταμένων περὶ αὐτὸν οἰκοπέ-
δων πρὸς ἀνέγερσιν τῆς Βιοτεχνικῆς Σχολῆς «Ἐρ-
γάνη Ἀθηνᾶ», ἣτις προσωρινῶς στεγάζεται εἰς Δη-
μόσιον Σχολεῖον. Ἡ ἀνοικοδόμησις ἐπὶ τοῦ παρα-
χωρηθέντος γηπέδου καταλλήλου κτιρίου ἀποτελεῖ
ἄμεσον σκοπὸν, ὅστις ἐλπίζομεν τάχιστα νὰ πραγμα-
τοποιηθῆ. Διὰ τῆς Σχολῆς ταύτης θὰ λυθῆ τὸ πρό-
βλημα τῶν παιδιῶν τῶν Ἐκκλ. Ὁρφανοτροφείων,
τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Δημοτικοῦ
Σχολείου μένουσιν ἄνευ πραγματικῶν ἐφοδίων πρὸς
ἀντιμετώπισιν τῆς ζωῆς. Πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ
ὡς ἄνω Σωματείου ἐκφράζονται καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως
ταύτης θερμοὶ εὐχαριστίαι.

Τέλος σημειῶ τὴν ὑπαγωγὴν ὑπὸ τὴν Ἄποστ.
Διακονίαν τοῦ ἐν Πάτμῳ Βιοτεχνικοῦ Ἐργαστη-
ρίου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελέσῃ μέλημα τοῦ προσεχοῦς
μέλλοντος.

Τοιαύτη ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς ὑπῆρξεν ἡ
συντελεσθεῖσα σὺν Θεῷ ἐργασία κατὰ τὸ λήξαν ἔτος.
Λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὰς δυσμενεῖς γενικὰς συνθή-
κας τῆς ἐποχῆς μας καὶ τὴν περιορισμένην οἰκονο-
μικὴν δυνατὸτητα τῆς Ἄποστ. Διακονίας καὶ ἀναμε-
τροῦντες τὸ συντελεσθὲν ἔργον, προσβλέπομεν μετὰ
σταθερᾶς αἰσιοδοξίας τὸ μέλλον. Βεβαίως ἐδοκιμά-
σαμεν ἀπογοητεύσεις καὶ πικρίας, ἀλλ' αὗται εἶναι
συμφυεῖς πρὸς πᾶν ἔργον, πνευματικῆς μάλιστα
ύφης. Ἡ ἐξέλιξις τῆς Ἄποστ. Διακονίας καὶ ἡ διά-
νοησις νέων ὁριζόντων πρὸς δρασὶν θὰ ἐξαρτηθῆ καὶ
ἐξ ἄλλων μὲν παραγόντων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκονο-
μικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ παρασχεσθῶν εἰς
αὐτὴν πλειότερα καὶ ἀφθονώτερα.

Τελευτῶν, μετὰ τὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Πανά-
γαθον Θεόν, ὅστις οὕτως ἠλόγησε τὸ ἔργον, ὀφείλω
νὰ εὐχαριστήσω θερμῶς τὸν Μακαριώτατον Ἀρχιε-
πίσκοπον Ἀθηνῶν κ. κ. Σπυρίδωνα, εἰς ὃν τόσα
πολλὰ ὀφείλει ἡ Ἄποστ. Διακονία, τοὺς Σεβ. Μη-
τροπολίτας διὰ τὴν πρόθυμον αὐτῶν συναντίληψιν
καὶ τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν εἰς τὴν πρόδοον τῆς
Ἄποστ. Διακονίας, καὶ τὸν λοιπὸν Ἱερὸν Κλήρον,
ὅστις μὲ χαρὰν ἀρχίζει νὰ μετέχῃ εἰς τὰ ἔργα τῆς
Ἄποστ. Διακονίας. Περαιτέρω ὀφείλω νὰ εὐχαρι-
στήσω τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἄποστ. Δια-
κονίας διὰ τὴν εὐκρινὴ καὶ πρόθυμον αὐτοῦ συν-
εργασίαν καὶ τὴν Διευθύνσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν
τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας διὰ τὴν παρασχεθεῖσαν
βοήθειαν. Τέλος εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδίας τὸν Διευθυ-
ντὴν τοῦ Οἰκοτροφείου, τοὺς ἀμεσωτέρους συνεργάτας
μου ἐν τῇ Ἄποστ. Διακονίᾳ, οἵτινες ὑπευθύνως διηύ-
θυνον ὀλοκλήρους τομεῖς, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ὑπαλ-
λήλους τῆς Κεντρικῆς Ὑπηρεσίας διὰ τὸν ζῆλον, μεθ'
οὐ ἐξετέλεσαν τὴν ἐργασίαν των.

Πρὸς τοὺς εὐγενεῖς δωρητὰς μεγάλη εἶναι ἡ εὐ-
γνωμοσύνη ἡμῶν, ἰδίᾳ πρὸς τὸν Σεβ. Μητροπολί-
την Χίου κ. Παντελεήμονα, τὸ Οἰκουμενικὸν Συμ-
βούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τὸν ἀγαπητὸν Συνά-
δελφον κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτον, δι' οὗ τόσα ἄλλα διεπι-
βάσθησαν εἰς ἡμᾶς, ἐν οἷς καὶ τὸ Τυπογραφεῖον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Μ. ΒΕΛΛΑΣ

Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν
Γεν. Διῆς τῆς Ἄποστ. Διακονίας.

ΠΕΡΙ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

«Ἐν Αὐτῷ (τῷ Θεῷ) γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα
καὶ ἐσμέν» εἶπεν ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολος ἀπὸ
τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅτε τὸ πρῶτον ἐν Ἀθήναις
ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας. Ὁ Θεός, δη-
μιουργήσας τὸν ἄνθρωπον καθ' εἰκόνα ἑαυτοῦ, ἐνε-
φύτευσεν ἐν τῷ πνεύματι καὶ τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ φυ-
σικὰς τινὰς δυνάμεις, τὴν δύναμιν νὰ γινώσκῃ ὁ ἄν-
θρωπος τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δύναμιν νὰ προαιρη-
θῆ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἀγαθόν, ἥτοι ἐνεφύτευσεν ἐν τῷ
ἀνθρώπῳ τὸν νοῦν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, δημιουργή-
σας δὲ τὸν ἄνθρωπον καθ' ὁμοίωσιν ἑαυτοῦ προώ-
ρισεν αὐτὸν διὰ τῆς ὀρθῆς χρήσεως τοῦ νοῦ καὶ τῆς
ἐλευθερίας νὰ ἐξομοιωθῆ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ νὰ
ἀποβῆ μακάριος. Ἄλλ' ἡ ἀλήθεια, ἣν ἔλαβεν ὁ ἄν-
θρωπος τὴν δύναμιν νὰ γινώσκῃ, καὶ τὸ ἀγαθόν, ὃ
ἔλαβεν ὁ ἄνθρωπος τὴν δύναμιν νὰ προαιρηθῆ, εἶναι
αὐτὸς ὁ Θεός, ὅστις εἶναι ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια καὶ
τὸ ἄκρον ἀγαθόν. Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ἐρευνῶν τὴν
ἀλήθειαν καὶ προαιρούμενος τὸ ἀγαθὸν εὐρίσκειτο
ἀπ' ἀρχῆς εἰς διηνεκὴ σχέσιν καὶ κοινωνίαν πρὸς τὸν
Θεόν. Μόνον ἐν τῇ ἀμέσῳ σχέσει καὶ κοινωνίᾳ μετὰ
τοῦ Θεοῦ δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν
ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν, διότι, ὅπως ὁ ὀφθαλμὸς
μόνον διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ φωτὸς δύναται ν' ἀν-
τιληφθῆ τὰ αἰσθητὰ ἀντικείμενα, οὕτω καὶ ὁ ἄνθρω-
πος, ἐνισχυόμενος καὶ φωτιζόμενος ὑπὸ τῆς θείας
χάριτος, δύναται νὰ ἐξομοιωθῆ πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ
σχέσις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, στενότητα
συνδεδεμένη μετὰ τῆς λογικότητος καὶ ἠθικότητος
αὐτοῦ, ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ὃ
ἀνθρώπου, καὶ εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς προόδου καὶ
τῆς εὐδαιμονίας τῶν λαῶν.

Τὴν σχέσιν καὶ κοινωνίαν ταύτην τοῦ ἀνθρώπου
μετὰ τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποῖαν, διαταραχθεῖσαν ὑπὸ τῆς
προπατορικῆς ἁμαρτίας, ἀνέκτησεν ὁ ἄνθρωπος διὰ
τοῦ θείου λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας, ἐπισκοτιζομέ-
νην δὲ δι' ἰδίας ἁμαρτίας, ἀποκαθαίρει ὁ χριστιανὸς
διὰ τοῦ πνευματικοῦ βαπτίσματος τῆς ἐξομολο-
γήσεως καὶ τῆς μετανοίας.

Θρησκεία εἶναι ἡ ἀμοιβαία σχέσις καὶ ζῶσα κοι-
νωνία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἄν-
θρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Τὴν θρησκείαν ἀποτελοῦσι
τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ
αὐτῶν σχέσει. Κατὰ τὴν σχέσιν ταύτην ὁ μὲν Θεὸς
ἀποκαλύπτει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς θείας αὐτοῦ ιδιό-
τητας, τὸ θεῖον αὐτοῦ μεγαλεῖον, τὴν δύναμιν, τὴν
σοφίαν, τὴν ἀγαθότητα καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ με-

ταδίδει εἰς τὸν ἄνθρωπον πνευματικὰ ἀγαθὰ, ὁ δὲ ἄνθρωπος, δεχόμενος τὰ πνευματικὰ ταῦτα ἀγαθὰ, καὶ συναισθανόμενος τὴν ἐξάρτησιν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀπολύτου δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ἔνθεν μὲν πληροῦται θείας ζωῆς, θείας γνώσεως καὶ μακαριότητος, ἔνθεν δὲ ὑποτάσσει ἐλευθέρως τὸ ἰδικόν του θέλημα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφοσιοῦται ὅλος πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον ἵνα ἐν τῇ μετ' αὐτοῦ ἀμέσῳ κοινωνίᾳ καὶ ἀγάπῃ ἐξομωθῆ ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἀποβῆ μακάριος. Ἐν τῇ κοινωνίᾳ ταύτῃ μετὰ τοῦ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐνισχύετο καὶ ἐφωτίζετο ὑπὸ τῆς θείας χάριτος πρὸς ἀποτελέσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, ὑπέτασσε ἐλευθέρως τὴν βούλησιν αὐτοῦ πρὸς τὸ θεῖον θέλημα, ἢ δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἀγάπῃ τοῦ ἀνθρώπου εὐρίσκετο ἐν τελείᾳ ἁρμονίᾳ μὲ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπῃ. Ἄλλ' ὁ πρῶτος ἄνθρωπος δὲν ἔμεινε πιστὸς ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἀμέσῳ κοινωνίᾳ καὶ ἀγάπῃ, ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἡμάρτησεν, ἢ δὲ ἁμαρτία ἀπέβη ἀποστασία καὶ ἔχθρα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Μετὰ τὴν ἁμαρτίαν διαταράχθη ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀπώλεσε τὴν φωτίζουσαν αὐτὴν θεῖαν χάριν, ὁ νοῦς καὶ ἡ ἐλευθερία αὐτοῦ ἐξησθένησεν, ἢ δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἀγάπῃ, χωρισθεῖσα ἀπὸ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν, ἀπέβη φιλαντία. Ἄλλ' ἡ ἀπειρος τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης δὲν ἠνείχετο τὸ ἐκλεκτότερον τῶν πλασμάτων νὰ τυραννῆται ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἀλλ' ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅτε ὠρίμασεν ἡ ἀνθρωπότης ἵνα δεχθῆ τὰς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας, τότε ὁ Πανάγαθος Θεὸς «οὕτως ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὅστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον».

Ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου «ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφῇν δούλου λαβών, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος καὶ σχήματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἑταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ»· γενόμενος ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἐδίδαξε τὰς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ ἀληθείας καὶ ἐπίστωσε τὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀποστολὴν αὐτοῦ καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐν αὐτῷ θεότητος διὰ τῶν θαυμάτων ἐκείνων, ὧν πολλὰ ἀναφέρουσιν οἱ Εὐαγγελισταί, προσήνεγκεν ἑαυτὸν θυσίαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ἀνθρωπότητος καί, ἀφοῦ ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνέκρωσε τὴν ἁμαρτίαν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, διήλλαξε τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν Θεόν, ἀπελύτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποκατέστησε τὴν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας διακοπείσαν κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν. Τὸ ἀπολυτρωτικὸν ἔργον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας μέλη ἐγενόμεθα διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος.

Ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ θείου λόγου καὶ διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων αὐτῆς ὄχι μόνον δέχεται πάντα ἄνθρωπον εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς εἰς κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἁμαρτάνοντα τὸν χριστιανὸν συγχωρεῖ, ἐὰν εἰλικρινῶς μετανοήσῃ καὶ ἀποκαθιστᾷ τὴν ἕνεκα ἰδίων ἁμαρτημάτων διακοπείσαν κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου

μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἄλλ' ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν εἶναι μόνον ὑπερφυσικὸν δῶρον, εἶναι καὶ φυσικὸν στοιχεῖον τῆς ὑποστάσεως τοῦ ἀνθρώπου στενότερα συνδεδεμένον μετὰ τῆς λογικότητος καὶ ἠθικότητος αὐτοῦ. Ἡ θρησκεία, ἀποτελοῦσα τὸν θεῖον σύνδεσμον τοῦ ἀπείρου μετὰ τοῦ πεπερασμένου, δὲν εἶναι ἐπινόησις τῆς διανοίας ἐξωθεν ἐπιβληθεῖσα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' εἶναι ἔμφυτος τῷ ἀνθρώπῳ συναίσθησις, ἣτις ἀναπτύσσεται κατ' εὐθὺν λόγον πρὸς τὰς λοιπὰς φυσικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς ὁ Θεὸς κατὰ τὴν δημιουργίαν ἐνεφύτευσε ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τὸν σπινθῆρα τῆς θρησκείας, αὐτὸς ὁ Θεὸς καθιστᾷ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ζῶσαν καὶ ἐνεργὸν τὴν περὶ ἑαυτοῦ ιδεάν διὰ τινος διηγενοῦς παρουσίας καὶ μαρτυρίας αὐτοῦ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ πνεύματι, διότι ἐν τῷ Θεῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.

Ἐὰν ἡ θρησκεία δὲν ἦτο ἔμφυτος τῷ ἀνθρώπῳ ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ, δὲν θὰ εἰσέδουε τόσον βαθῆως, οὐδὲ θὰ ἐκυριάρχει τόσον πανισχύρως ἐπὶ τῆς καρδίας τῶν λαῶν. Ἀπὸ τῆς θρησκείας, ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ τούτου φάρου, ἐκπέμπονται ὡς θεῖαι ἀκτίνες τὰ ἐξῆς συναισθήματα τοῦ ἀνθρώπου. Πρῶτον τὸ συναίσθημα τῆς ἐξαρτήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ καθολικὴ τάξις καὶ ἁρμονία τοῦ σύμπαντος, ἣτις τοσοῦτον θέλγει τὴν ψυχὴν ἡμῶν καὶ ἀνάγει ἡμᾶς εἰς τὸν ὑπέροχτον Νοῦν, ἐξ οὗ συναισθανόμεθα ὅτι καὶ ἡμεῖς ἐξαρτώμεθα. Ἡ συναίσθησις αὕτη τῆς ἐξαρτήσεως ἡμῶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἶναι, τρόπον τινά, ἡ πνευματικὴ αἴσθησις καὶ δύναμις τῆς ψυχῆς ἡμῶν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ ἔρχεται εἰς ἀμέσον τινα ἐπαφὴν πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτῆς. Ἀπὸ τῆς θρησκείας πηγάζει, δεύτερον, τὸ αἶσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ ἀνεξάντητος τοῦ Θεοῦ ἀγαθότης ἐνεφύτευσε μὲν εἰς πάντα τὰ δημιουργήματα τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἀλλὰ τὸν ἄνθρωπον, τὸ προσφιλέστερον τῶν δημιουργημάτων, βραχὺ τι παρ' ἀγγέλους ἠλάττωσε, διὰ δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ λογικοῦ κατέστησεν αὐτὸν βασιλέα καὶ κυρίαρχον πάσης τῆς κτίσεως. Οὕτω δὲ ἡ καρδία ἡμῶν αἰσθάνεται ἐνδόμυχον πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνην. Ἐκ τῆς θρησκείας γεννᾶται πρῶτον ἢ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη: Θαυμάζομεν καὶ ἀγαπῶμεν τὰ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς δημιουργήματα, διότι περιβάλλονται θαυμασίας τινὰς τελειότητας. Ἄλλ' ἐπειδὴ αἱ τελειότητες αὗται εἶναι ἀπαύγασμα τῶν θείων ἀκτίνων τοῦ ἀπειροτελείου Δημιουργοῦ, κατ' ἀνάγκην ἡ ἀγάπη ἡμῶν κορυφῶται ἐν τῷ Θεῷ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὡς φόρον τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν ἀναφέρομεν τὴν ὑπερτάτην ἀγάπην καὶ ἀποδίδομεν τὴν ἀπειρον ἀγαθότητα, τὴν ἀπόλυτον σοφίαν καὶ δύναμιν, τὴν ἀπόλυτον τάξιν καὶ ἁρμονίαν. Ἀπὸ τῆς θρησκείας ἀπορρέει, τέταρτον, ἢ πρὸς τὸν Θεὸν λατρεία: Ὅταν ἀναλογιζώμεθα ὅτι μόνον ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ κρῖκος ὁ συνδέων τὸν ὕλικόν πρὸς τὸν πνευματικὸν κόσμον, ὅταν ἀναλογιζώμεθα ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐπιγεῖνων κτισμάτων μόνον ὁ βασιλεὺς τῆς κτίσεως, ὁ ἄνθρωπος, ἐκ πάντων τῶν κτισμάτων δύναται νὰ προσφέρῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν προσκύνησιν πρὸς τὸν Δημιουργόν,

τότε ἢ πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνη καὶ ἀγάπη ἡμῶν ἀποβαίνει λατρεία. Ὅπως δὲ ὁ ἥλιος διὰ τοῦ παγκοσμίου νόμου τῆς βαρύτητος ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν τὰ οὐράνια σώματα, οὕτω καὶ ὁ νοητὸς τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, ὁ Θεός, διὰ τῆς ἀγάπης ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν πάντα τὰ δημιουργήματα τοῦ πνευματικοῦ καὶ ἠθικοῦ κόσμου. Καὶ ὅπως ὁ σωματικὸς ὄργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου τὴν δύναμιν πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν αὐτοῦ λαμβάνει διὰ τῆς συναφείας αὐτοῦ πρὸς τὸν ὑλικὸν κόσμον, οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν πρὸς συντήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῆς πνευματικῆς ζωῆς αὐτῆς ἀνάγκη νὰ εὐρίσκειται εἰς ἄμεσον κοινωνίαν πρὸς τὸ ἀπόλυτον Πνεῦμα καὶ πρὸς τὸν πνευματικὸν κόσμον. Ἡ θρησκεία εἶναι ἀνεξάλειπτος ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, ἡ δύναμις δὲ καὶ ἡ ἀξία αὐτῆς εἶναι μεγίστη. Ὅτε ἡ θρησκεία ἐφάνη σβεννυομένη, τότε ἀκριβῶς ἀνέλαμψεν ἔτι τηλαυγέστερον, ἵνα διὰ νέων λαμπηδόνων ζωῆς ὁδηγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ἀνωτέρας βαθμίδας τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς εὐσεβείας, εἰς νέον πολιτισμὸν, εἰς νέας κοινωνικὰς προόδους. Ἐρωτήσατε τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ θὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἡ θρησκεία εἶναι ὁ πνευματικὸς ἐκεῖνος ὁρίζων, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ἀνθρωπότης προώριστα νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀτομικῆς, οἰκογενειακῆς καὶ κοινωνικῆς τελειότητος. Ὁ μέγας πολιτικὸς τῆς Γερμανίας Βίσμαρκ, θεωρῶν τὸν χριστιανισμὸν, τὴν ἐντελεστάτην ταύτην θρησκείαν, ὡς τὸ μόνον ὑγιὲς θεμέλιον παντὸς κράτους καὶ τὸ ἰσχυρότερον προπύργιον τοῦ δικαίου, «ἐὰν μὴ ἤμην χριστιανός, ἔλεγεν, οὔτε ἰδέαν τοῦ καθήκοντος θὰ εἶχον, οὔτε καρτερίαν κατὰ τοσοῦτων πειρασμῶν θὰ ἀντέτασσον· ἐὰν μοῦ ἀφαιρέσητε τὴν πίστιν, μοῦ συναφερέιτε καὶ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ τότε δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ ἀποθέσω τὸν βίον ὡς ὄνταρον ὑποκάμισον». Καὶ ἀληθῶς· ἀφαιρέσατε ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον τὴν θρησκείαν καὶ τότε, ἀνεξαρκήτως πάσης ἄλλης σκέψεως περὶ μελλούσης ζωῆς, κατεστρέψατε τὴν κυριωτέραν δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἀτομικὴν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν, κατεστρέψατε τὸ μόνον στήριγμα τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, ἀποσβέσατε τὴν ἐλπίδα τοῦ πνευματικοῦ τούτου βίου, καὶ κατεστρέψαντες τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, κατεστήσατε τὸν ἀνθρώπον τὸ ἀθλιώτερον τῶν ἐπὶ γῆς δημιουργημάτων. Μόνον ἡ θρησκεία εἶναι ἀκένωτος πηγὴ ἐνισχύσεως καὶ παρηγορίας ἐν ταῖς θλίψεσιν, ἐναρέτων πράξεων καὶ ἀγιότητος ἐν τῷ βίῳ, ἐθελοθυσίας καὶ ἡρωϊσμοῦ ἐν τοῖς διωγμοῖς.

Ἄφοῦ τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις καὶ ἡ ἀξία τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διὰ τίνων μέσων πρέπει νὰ ἀναζωοπυρῶμεν αὐτήν:

Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀναζωοπυροῦται, ἐνθεν μὲν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς συνεχοῦς μελέτης τῶν Ἀγίων Γραφῶν, ἐνθεν δὲ διὰ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Καὶ ἡ μὲν προσευχὴ εἶναι συνομιλία τῆς ψυχῆς ἡμῶν μετὰ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἡ ἔκχυσις τῆς ψυχῆς ἡμῶν μετὰ ὅλας αὐτῆς τὰς ἀδυναμίας, μετὰ ὅλας αὐτῆς τὰς ἀθλιότητας καὶ ἀνάγκας ἐνώπιον τῆς ἀπολύτου τελειότητος τοῦ Δημιουργοῦ, οὐχὶ ἵνα ὁ Παντογνώστης Θεὸς γνωρίσῃ αὐτάς, ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς, συναισθα-

νόμενοι τὴν ἀθλίαν ἠθικὴν κατάστασιν ἡμῶν, ταπεινωθῶμεν καὶ μετανοήσωμεν. Τὴν δὲ δύναμιν καὶ εὐωδίαν τῶν Ἀγίων Γραφῶν μόνον ὅσοι δὲν ἐγεύθησαν αὐτῆς, μόνον ἐκεῖνοι ἀγνοοῦσιν αὐτήν. Ἡ δὲ ζῶσα πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη ἢ ἡ φιλανθρωπία ὡς ἀρχὴν μὲν πρέπει νὰ ἔχη τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, ὡς μέτρον δὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἀγάπην. Γινόμεθα εὐάρεστοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἔαν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἣν αἰσθανόμεθα ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ἀνταποδίδομεν οὐχὶ εἰς τὸν ἀνευδεῆ Θεόν, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνους, οὓς ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐκάλεσε τέκνα καὶ ἀδελφούς. Δὲν συνίσταται δὲ ἡ φιλανθρωπία μόνον εἰς τὸ νὰ διδῇ τις ὀλίγον χροῖμα εἰς τὸν πτωχόν, ὅποτε ἡ φιλανθρωπία θὰ ἦτο ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νὰ ἐγγέῃ τις βάλαμον παρηγορίας εἰς πᾶσαν τραυματισμένην καρδίαν καὶ εἰς τὸ νὰ ἀνακουφίξῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς πᾶσαν ἠθικὴν ταλαιπωρίαν. «Θρησκεία καθαρά καὶ ἀμίαντος, λέγει ὁ ἀδελφότης Ἰάκωβος, αὕτη ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, ἐπισκέπτεσθαι ὄρφανους καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου» (Ἰακώβου α' 27). Τοιαύτη εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ, ἣν ἐστερέωσε διὰ τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος ὁ Θεὸς αὐτῆς ἰδρυτής, διεσάλπισαν δὲ εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι, ἔξακολουθεῖ δὲ κηρύττουσα ἡ ὑπ' αὐτῶν ἰδρυθεῖσα Ἐκκλησία. Ἄπασα ἡ ἔμπυρος φύσις, ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία ἡμῶν, ὁδηγοῦσιν ἡμᾶς εἰς ἄμεσον κοινωνίαν μετὰ Θεοῦ. Ὁ ἀληθὴς χριστιανός, ὁ ἔχων ζῶσαν τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ στήθος του, ὁ ἐμπνεόμενος ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν ἔρπει πάντοτε πρὸς τὴν γῆν, οὐδὲ ἀφοσιοῦται ὅλος πρὸς τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, οὐδὲ ὑποτάσσει τὸ πνεῦμα αὐτοῦ εἰς τὴν ὕλην. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς εἶναι πτωχὸς ἵνα πλουτῇ εἰς χριστιανικὰς ἀρετάς, δὲν ζῆ δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους, πανταχοῦ καὶ πάντοτε εὐεργετῇ τὸν πλησίον ἀδιακρίτως ἔθνος καὶ θρησκείας. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς εἶναι πλούσιος, διότι ἀρκεῖται εἰς τὰ ὀλίγα, δὲν θεωρεῖ ἐξευτελισμὸν οἰανδήποτε ἐργασίαν, ἔξ ἡμέρας ἐργάζεται διὰ νὰ πληροῖ τὰς σωματικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, τὴν δὲ Κυριακὴν ἀγιάζει πρὸς τροφήν τῆς ψυχῆς οὗτοῦ. Ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς δὲν τρέχει εἰς θέατρα καὶ εἰς ἄσεμνα θεάματα, ἅτινα διαφθείρουσι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, καὶ εἰς τὰς Ἀγίας Γραφάς, ἐκεῖ ἀρέσκειται νὰ ἐντροπᾷ τὸ πνεῦμά του, ἐκεῖ ἐξομολογεῖται τὰς πράξεις του, ἐκεῖ θυσιάζει τὰς κακὰς ἐπιθυμίας του καὶ τὰ πάθη του, ἐκεῖ ἀντλεῖ τὴν δύναμιν, ἵνα βαδίξῃ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Καλλιερῶμεν τὸ οὐράνιον δῶρον τῆς ἀγίας ἡμῶν θρησκείας. Γενεαὶ ἔρχονται καὶ γενεαὶ παρέρχονται. Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ, ἡ αἰώνιος καὶ ἀμετάβλητος αὕτη δύναμις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, προαίρεται νὰ διαπλάσῃ, νὰ ἐξευγενίσῃ καὶ νὰ ἀφομοιώσῃ πρὸς ἑαυτὴν ἅπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Διὰ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ προώριστα τὸ ἔθνος ἡμῶν νὰ βαδίξῃ τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ νὰ ἀνυψωθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν. † Ὁ Θεὸς ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΚΥΡΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ ΗΤΟ ΛΑΤΙΝΟΦΡΩΝ;

Ὁ Le Quien εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Oriens Christianus» μᾶς παραθέτει ἐλάχιστον ἀριθμὸν Ἐπισκόπων Σκύρου· οὐχ ἦτρον ὅμως ἀναγράφει μίαν ἀξιόλογον ἱστορικὴν πληροφορίαν ἔχουσαν οὕτως: «Anno 1708. Scyri insulae Graeci ritus episcopus Romanan communionem fovet R. R. P. P. Capucinum cutis et opera» ἦτοι «ἐν ἔτει 1708 ὁ τῆς νήσου Σκύρου κατὰ τὸ τῶν Ἑλλήνων δόγμα ἐπίσκοπος ὑπέθαλπε τὴν τῆς Ρώμης ἔνωσιν, φροντίσει καὶ ἐνεργεῖα τῶν αἰδес. πατέρων Καπουκίνων».

Ἐπίσκοπος τῆς ὑπὸ κρίσιν παροικίας κατὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην ἦτο ὁ Γαβριήλ, χειροτονηθεὶς δι' αὐτὴν τὴν 16 Αὐγούστου 1708, εἰς διαδοχὴν τοῦ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ἀποθανόντος Καλλινίκου. (B. Ἀτέση. Ἡ Ἐπισκοπὴ Σκύρου ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. Ἐν Ἐπετηρ. Ἐταιρ. Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Τόμ. ΙΕ. σ. 117). Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐπωφελομένη τῶν δυσμενῶν τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθοδόξου τοιαύτης συνθηκῶν, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐνετικῆς καὶ Τουρκικῆς κατοχῆς, ἐπεζήτει τὴν πραγμάτωσιν τῶν σκοπῶν αὐτῆς βοηθουμένη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν πολυωνύμων αὐτῆς μοναχικῶν ταγμάτων, εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ὁποίων ἀνήκε καὶ τὸ τῶν Ἰησουϊτῶν τοιοῦτο, εἰς τὴν δύναμιν τοῦ ὁποίου εἶχε καταγραφῆ καὶ ὁ Francois Bracopnier, (Πρβλ. Θρησκευτ. καὶ Χριστιανικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν, Τόμ. Β' τευχ. 14 σ. 2 κ. ἔ.) ὅστις κατὰ τὴν ἱστορουμένην περίοδον δραστηρίως ἐιργάσθη εἰς τὰς νήσους τῶν Βορείων Σποράδων Σκύρον, Σκόπελον, Σκιάθον καὶ Ἀλόνησον, ἔχων ὡς ἐπίκεντρον τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τὴν Σκόπελον.

Ἀρχομένου τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν τὸ τάγμα τῶν Καπουκίνων ἐγκατεστάθη ἐν αὐτῇ ἀποκτῆσαν καὶ μονήν, ἐν ἣ συγκεντρούμενοι οἱ ὁμόφρονες ἐπεξεργάζοντο τὸ πρόγραμμα τοῦ προσηλυτιστικοῦ αὐτῶν ἔργου, (Bλ. Θρησ. καὶ Χριστ. Ἐγκυκλοπαιδείαν, Τόμ. Γ' τευχ. 21. σ. 335), ὅπερ ἐπεξέτεινον καθ' ἅπασαν τὴν ὑπόδουλον Ἑλλάδα.

Λαμβανομένου δ' ὑπ' ὅψιν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ Ἐπισκοπὴ Σκύρου ὑπήγετο ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὴν Μητρόπολιν Ἀθηνῶν διοικουμένην ὑπὸ τοῦ διαρρεποῦς Ἱεράρχου Μελετίου τοῦ Β' τοῦ ἀπὸ Ἰωαννίνων (1703—1713), (Χρ. Παπαδοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν, Ἐν Ἀθήναις 1928. σ. 64), εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐτονίσθη, ὅτι ἡ δρασίς τῶν μελῶν τοῦ τάγματος τούτου ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὴν νήσον αὐτήν, τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία προέβη εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν αὐτῇ καὶ Λατίνου Ἐπισκόπου διαμένοντος ἐν τῇ ἀκροπόλει αὐτῆς. (M. Κωνσταντινίδου, Ἡ νήσος Σκύρος, ἱστορικὸν δοκίμιον ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, σ. 74).

Καὶ οὐ μόνον τοῦτο· ἀλλ' ἅμα τῇ ἐγκαταστάσει τοῦ καθολικοῦ τούτου Ἱεράρχου, ἐξειδίωξεν οὗτος ἐξ αὐτῆς τὸν τε ὀρθόδοξον Ἀρχιερέα, τὸν κλῆρον καὶ τοὺς κατοικοὺς ἀναγκασθέντας νὰ οἰκοδομήσωσιν εἰς

μικρὰν ἀπ' αὐτῆς ἀπόστασιν νέαν κωμόπολιν ἐπεκταθεῖσαν ἔκτοτε καὶ ἀποτελέσασαν, σὺν τῷ χρόνῳ, τὴν σημερινὴν πόλιν, ἀνεγείραντας δὲ καὶ νέαν ἐκκλησίαν ἄχρι σήμερον σφισμένην, καὶ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τιμωμένην. (Δ. Παπαγεωργίου, Ἱστορία τῆς Σκύρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἐν Πάτραις 1909. σ. 128. Δ. Καμπούρογλου: Μνημεῖα τῆς Ἱστορίας τῶν Ἀθηναίων. Ἐν Ἀθήναις 1892. Τόμ. Γ', σ. 5).

Τοιουτοτρόπως ἅμα τῇ ἐγκαθίδρυσιν τοῦ Λατίνου Ἐπισκόπου ἐν τῇ Σκύρῳ ἤρξατο συστηματικῆ, κατὰ τῶν ὀρθοδόξων κατοίκων, δίωξις, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ κλήρου αὐτῆς, διὰ τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτῶν ἐκ τῆς, εἰς ἣν κατόκουν, περιοχῆς καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας τῆς Ἐπισκοπῆς, ἐχούσης τεραστίας κτηματικὰς ἐκτάσεις.

Ἐκ παραλλήλου ὁ κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἐπισκεφθεὶς τὴν νήσον Tournefort, εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ «Voyage du Levant» σὺν τοῖς ἄλλοις ἀναγράφει, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος τῆς παροικίας ταύτης ἦτο πάμπτωχος ζῶν ἐξ ἐλεημοσυνῶν. (Δ. Παπαγεωργίου, ἔνθ' ἄνωτ. σ. 104. M. Κωνσταντινίδου, ἔνθ' ἄνωτ. σ. 74).

Οὐδεὶς, βεβαίως, δύναται νὰ ἀρνηθῆ, ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς αὐτῆς θὰ ἦτο πάμπτωχος· καὶ τοῦτο τὸ συμπεραίνομεν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ Λατῖνοι διὰ διαφόρων μέσων ἐπεζήτουν τὸν ἔξαναγκασμὸν πρὸς ὑποταγὴν αὐτοῖς τοῦ τε Γαβριήλ, καὶ τοῦ κλήρου καὶ λαοῦ τῆς νήσου, τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον οὗτοι ὡς τακτικὴν εἶχον τὴν δήμευσιν τῶν περιουσιῶν τῶν Ἐπισκοπῶν, τῶν Μονῶν καὶ γενικῶς τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων (Χρῖσ. Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1920. Τόμ. Α', σ. 9) ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προστεθῆ καὶ ἡ ὅλη οικονομικὴ τῆς νήσου δυσπραγία, τότε βεβαίως ἀντιλαμπανόμεθα τὸ μέγεθος τῆς, ἐν προκειμένῳ, ἀθλιότητος τῶν κατοίκων αὐτῆς.

Ὅμως ἡ διαπίστωσις τῆς πραγματικότητος αὐτῆς δὲν πρέπει νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος τῆς νήσου ἔζη ἐξ ἐλεημοσύνης. Ἐν προκειμένῳ πρόκειται περὶ σοβαρωτάτης παρανοήσεως τῶν ἐθιμῶν, οὐ μόνον αὐτῆς, ἀλλὰ γενικώτερον, τοῦ λαοῦ τῆς ὀρθοδοξίας προσφέροντος, μετὰ πολλῆς τῆς διαθέσεως δῶρα πρὸς τοὺς κληρικούς καὶ δὴ τοὺς Ἀρχιερεῖς, εἰς ἔνδειξιν ζωηροτάτης πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης. Ἐπομένως οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, ἔχοντες ἀνεπτυγμένον τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα εἰς μέγαν βαθμὸν καὶ βλέποντες τὴν οικονομικὴν τοῦ Ἱεράρχου αὐτῶν κατάστασιν, φιλοφρόνως προσέφερον τούτῳ καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματός των, προκειμένου νὰ ἀνακουφίσωσιν αὐτόν· κατ' ἀκολουθίαν, δὲν εὐσταθεῖ ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ Tournefort, ὅτι ὁ Γαβριήλ ἔζη ἐξ ἐλεημοσύνης.

Πολλῷ μᾶλλον ἀποκρουστέον εἶναι τὸ ἀναγραφόμενον, ὅτι οὗτος, ἀφ' ἐνός μὲν λόγῳ πενίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ ἐπιδράσεως ἐπ' αὐτοῦ τῶν Καπουκίνων τῆς Σκύρου, προέκρινε νὰ ὑποθάλη τὰς ἐνεργεῖας αὐτῶν καί, ἐπομένως, ὅτι, ἐγκαταλείψας τῆς Ἐκκλησίας

του τὰς ἀρχάς, προσεχώρησεν εἰς τὴν παράταξιν τῶν Καθολικῶν.

Βεβαίως ἔχομεν διὰ μέσου τῶν αἰώνων πολλοὺς κληρικούς, ἀνεξαρτήτως βαθμοῦ, οἵτινες ἐκ διαφόρων λόγων ὀρμώμενοι ἐγένοντο ἐπιλήσιμονες τῶν, ἅς ἐπρόσβευον, ἀρχῶν.

Ἐν προκειμένῳ ὅμως τοιοῦτό τι δὲν συνέβη:

α) Διότι ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι ὁ Ἀρχιερεὺς τῆς Σκύρου οὐ μόνον φιλικῶς προσέκειτο πρὸς τοὺς Λατίνους, ἀλλὰ καὶ ὑπέθαλπε τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, τοῦτο θὰ ἐτύγχανε παρ' αὐτῶν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, μεγάλης ἐκμεταλλεύσεως διότι, θὰ ἐθεώρουν μεγάλην αὐτῶν ἐπιτυχίαν τὸν προσεταιρισμὸν πρὸς τὰς ἐαυτῶν πεποιθήσεις ἐνὸς Ἀρχιερέως, ἔστω καὶ μικρᾶς ἐπαρχίας.

β) Διότι ἡ τοιαύτη τοῦ οἰκείου αὐτῶν ποιμενάρχου συμπεριφορά, οὕσα ἄκρως ἀντίθετος πρὸς τὰς θρησκευτικὰς τῶν κατοίκων πεποιθήσεις, θὰ διήγειρε τὴν κατ' αὐτοῦ ἀντίδρασιν καὶ θὰ ἤξιουν οὗτοι τὴν ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ ἐξ αὐτῆς τοιοῦτό τι ὅμως δὲν ἐγένετο.

γ) Διότι ἡ τοιαύτη τοῦ Γαβριὴλ διαγωγή, δῆθεν ἀπομακρυνθέντος τῶν δογμάτων τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, θὰ ἐγνωστοποιεῖτο εἰς τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ Μητροπολίτην, ὅστις κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ἦτο, ὡς ἀνεγράψαμεν, ὁ Μελέτιος Β'. ὃν ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος (1669-1707) ἀπεκάλει «τιμιώτατον, σοφώτατον, καὶ εὐγενῆ κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ὅπου τὴν σήμερον βέβαια εἰς πᾶσαν τὴν Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ὑπερβαίνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τὴν σοφίαν καὶ εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ζωὴν». (Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία Ἀθηνῶν, ἐνθ' ἀναστ. σ. 65) εἶναι λοιπὸν ποτὲ δυνατὸν νὰ φαντασθῆ τις, ὅτι ὁ Μελέτιος θὰ ἠνείχετο νὰ ἔχη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἐπίσκοπον μὴ ὀρθοδοξοῦντα; Πιστεύομεν ἀπολύτως ὅτι δὲν θὰ ἠνείχετο.

Κατ' ἀκολουθίαν ἦ τε ὑπὸ τοῦ Le Quien παρεχομένη πληροφορία, ὅτι ὁ ὀρθόδοξος Ἐπίσκοπος Σκύρου, ὅστις ἦτο ὁ Γαβριήλ, ὑπέθαλπε τὰς ἀρχάς τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, εἰς βάρος βεβαίως τῆς Ὀρθοδόξου τοιαύτης, καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Tournefonτ τοιαύτη, ὅτι οὗτος, λόγῳ πενίας, ἔζη ἐξ ἐλεημοσύνης, δὲν εὐσταθοῦσιν ἄλλως τε, οὐδεμίαν ἄλλην πληροφορίαν ἔχομεν ἐν προκειμένῳ ὥστε νὰ ἀχθῶμεν εἰς τὴν ἀποδοχὴν τῶν ὑπ' αὐτῶν γραφομένων.

Ἀναντιρρήτως οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ εὐρισκόμενοι Καπουκῖνοι, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν αὐτῇ παραμονῆς των, εἰργάσθησαν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν δυνάμεων πρὸς προσηλυτισμὸν τοῦ τε κλήρου καὶ λαοῦ, ἄνευ ὅμως ἀποτελέσματος, καθ' ὅσον οὗτοι ἔχοντες στερεῶς τῶν χριστιανικῶν ἀντιλήψεων, δὲν ἠθέλησαν, παρὰ τὴν δυστυχίαν αὐτῶν νὰ ἀπεμπολήσωσι τὰ ὀρθόδοξα αὐτῶν φρονήματα, πολλῶ μᾶλλον ὁ Ἀρχιερεὺς αὐτῶν.

† Ὁ πρόων Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Διὰ τὰ γίνωμεν εἰς ἄλλους ἐρμηνεῖς καὶ διδάσκαλοι τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, πρέπει πρῶτον ἡμεῖς αὐτοὶ νὰ τὴν κατέχωμεν.

ΠΡΩΤΟΝ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ἡ «Ἐκκλησία» προανήγγειλεν ἐν καιρῷ τὴν ἐν Ὁξφόρδῃ σύγκλησιν τοῦ πρώτου διεθνoῦς Συνεδρίου πατρολογικῶν σπουδῶν. Τὸ συνέδριον τοῦτο συνήλθε πράγματι ἀπὸ 24 — 28 Σεπτεμβρίου 1951, μετέσχον δὲ αὐτοῦ περὶ τοὺς 270 λογίους ἐκ πλείστων χωρῶν καὶ ἐκ διαφόρων ὁμολογιῶν. Τὴν διοργάνωσιν αὐτοῦ εἶχεν ἀναλάβει ἐπιτροπεία ἐξ εἰδικῶν καθηγητῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ὁξφόρδης κ. Prestige, γραμματεῦοντος τοῦ ἐπίσης καθηγητοῦ τῆς Ὁξφόρδης κ. Cross, ὅστις ἦτο καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ συνεδρίου. Χάριν τῆς ἱστορίας ἅς λεχθῆ, ὅτι ἤδη πρὸ τοῦ πολέμου εἶχον βολιδοσκοπηθῆ διάφοροι ἐπιστήμονες περὶ συγκλήσεως ἐνὸς τοιοῦτου συνεδρίου, ἀλλὰ δὲν εἶχε δειχθῆ ἀρκετὴ προθυμία. Τούναντίον ὑπῆρξε καταπληκτικὴ ἢ ἐπιδειχθεῖσα προθυμία διὰ τὴν σύγκλησιν τοῦ ἐν λόγῳ Συνεδρίου, τσαούτη, ὥστε νὰ σχηματισθῆ τεράστιον πρόγραμμα μετὰ 130 καὶ πλέον ἀνακοινώσεων. Διηκολύθηθῃ ὅμως πολὺ ἡ διεξαγωγὴ τοῦ Συνεδρίου τούτου διὰ τῆς ἀρίστης διοργανώσεως αὐτοῦ. Αἱ ἀνακοινώσεις καὶ συζητήσεις κατὰ τμήματα περιστρέφοντο περὶ τὰ τρία κύρια θέματα τοῦ Συνεδρίου, ἅτινα ἦσαν α) Πατρολογικαὶ καὶ βιβλικαὶ σπουδαί, β) Πατρολογία καὶ Θεολογία καὶ γ) Πατρολογικαὶ καὶ λειτουργικαὶ σπουδαί.

Τὴν ἐναρκτήριον ὀμιλίαν ἐποίησατο, μετὰ τὰς καταλλήλους προσφωνήσεις, ὁ καθηγητῆς τῆς Σορβώνης κ. Marrou, πραγματευθεὶς τὸ θέμα «Patristique et humanisme» καὶ ἐξάρας τὴν σημασίαν τῶν πατρολογικῶν σπουδῶν διὰ τὴν ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ ἐπομένη συνεδρία διετέθη διὰ τὰς ἐκ μέρους ἀντιπροσώπων ἑνδεκα χωρῶν ἀνακοινώσεις περὶ τῶν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν πατρολογικῶν ἐρευνῶν. Κατὰ τὴν συνεδρίαν ταύτην ἀνεκοινώθησαν καὶ τὰ Instrumenta studiorum, δηλ. διάφοροι ἐκδόσεις κειμένων (ἐν Γερμανίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἀμερικῇ καὶ ἀλλαχοῦ), καὶ δὴ καὶ αἱ προπαρασκευαζόμεναι ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκδόσεις Λεξικῶν, ἐνὸς Ἑλληνικοῦ (Lexicon of Patristic Greek) καὶ ἐτέρου Λατινικοῦ (Lexicon of Patristic Latin), ὡς καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ Γερμανικοῦ Realexicon für Antike und Christentum. Μία ἐκ τῶν σπουδαιότερων συνεδριῶν ἦτο ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ Don B. Capelle ὀμίλησε περὶ τῆς ἐπιδράσεως καὶ τῆς αὐθεντίας τῆς λειτουργίας ἐπὶ τοὺς Πατέρας, ὁ δὲ καθηγητῆς Klauser ὀμίλησε περὶ τῶν Insignia Episcopalia. Σπουδαία ὑπῆρξε καὶ ἡ εἰδικὴ συνεδρία ἢ ἀφιερωθεῖσα εἰς τὴν ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον μὲ θέμα «Ἡ Χαλκηδῶν, ἡ ἡμετέρα κληρονομία καὶ ἡ ἡμετέρα εὐθύνη», ὅπερ ἀνεπτύχθη ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ Καθολικῇ Σχολῇ τῆς Φραγκφούρτης καθηγητοῦ Al. Grillmelier. Δὲν ἐλείψαν καὶ ἀνακοινώσεις περὶ τῶν προσφάτων εὐρημάτων τῆς Βυζαντινῆς Ἀρχαιολογίας ἐν Ἀγία Σοφίᾳ, Αἰθιοπία καὶ Ἑγγύς Ἀνατολῇ (καθηγητῆς Gervase Mathew). Λίαν ἐνδιαφέρουσα ὑπῆρξεν ἐπίσης ἡ ἐν Christ Church διοργανωθεῖσα ἐσπερὶς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, καθ' ἣν ἐξετε-

λέσθησαν διάφοροι βυζαντινὰι μελωδίαι κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Τσέχου μουσικολόγου E. Wellesz, ἄλλοτε ἐν Βιέννῃ καὶ νῦν ἐν Ὁξφόρδῃ καθηγητοῦ, δοθεῖσαν ἐρμηγείαν παλαιῶν βυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη ἀντιπροσωπεύθη ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ διὰ τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ φιλολόγου καθηγητοῦ κ. Κ. Τρυπάνη, ὁμιλήσαντος περὶ τοῦ Ἀκαθίστου, ὡς καὶ διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ κ. Ἀλεξ. Πάλλη, διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου τῆς ἐν Λογδίῳ ἑλληνικῆς πρεσβείας, ὅστις εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ ἐνημερώσῃ τὸν γράψαντα περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου. Εἶναι λυπηρὸν διότι ἡ ἑλληνικὴ θεολογία, κληθεῖσα πολὺ ἀργά, δὲν κατώρθωσε νὰ ἀντιπροσωπευθῇ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ, εἰς τὸ ὅποιον θὰ ἠδύνατο νὰ εἰσφέρει τὸ ἐφ' ἑαυτῇ. Συνέδριον ἄλλως τε πατρολογικῶν σπουδῶν ἐνδιέφερε πρωτίστως πάντων τὴν ἑλληνικὴν θεολογίαν, ἣτις ἐνασμενίζει νὰ θεωρῇ ἑαυτὴν ὡς συνεχίζουσαν ἐν τινι μέτρῳ τὴν περιλαμπρὸν θεολογίαν τῶν Ἑλλήνων Πατέρων. Ὅπως δὲ ἔστιν εὐχάριστον, ὅτι τὸ πρὸ ἑκατὸν καὶ πλέον ἐτῶν ἐξαγγελθὲν σύνθημα τοῦ λεγομένου κινήματος τῆς Ὁξφόρδης «ὀπίσω πρὸς τοὺς Πατέρας» εὗρίσκει κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἀπήχησιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὡς ἀποδεικνύει ἡ πλήθυσιν τῶν πατρολογικῶν σπουδῶν καὶ τῶν ἐκδόσεων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ δὴ καὶ αὕτη ἡ προθυμία ἢ ἐπιδειχθεῖσα πρὸς σύγκλησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Πατρολογικοῦ Συνεδρίου.

Τὰ γεγονότα ὅμως ταῦτα ἐπιβάλλουσιν ὑποχρεώσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὴν θεολογικὴν τῆς ἐπιστῆμην. Πρὸ παντὸς εἶναι ἀνάγκη νὰ εὑρεθῇ τρόπος, ὅπως πραγματοποιηθῇ παλαιὰ πρότασις τοῦ καθηγητοῦ κ. Μπαλάνου περὶ ἐκδόσεως τῶν κυριωτέρων ἔργων τῶν Ἑλλήνων Πατέρων. Τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἠδύνατο καὶ εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἀνελάμβανεν ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, ἣδη μάλιστα μετὰ τὴν ἀπόκτησιν ἰδίου Ἐκκλησιαστικοῦ τυπογραφείου. Εἰς τοῦτο παρέχει ἰκανὰς ἐλπίδας ἢ ἐν τῷ πρώτῳ κυρίῳ ἄρθρῳ τῆς ὑπὸ τοῦ νέου τυπογραφείου ἐκδοθείσης «Ἐκκλησίας» διαθεβαίωσις τοῦ κ. Βέλλα. Πάντως ἢ παρ' ἡμῖν ἐκδοσις τῶν κυριωτέρων ἔργων τῶν Ἑλλήνων Πατέρων εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τὴν πλήθυνσιν τῶν πατρολογικῶν σπουδῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Τοῦτο διδάσκει ἡμᾶς ἡ ἱστορία τῶν βιβλικῶν σπουδῶν ἀφ' ἐνὸς καὶ τῶν πατρολογικῶν ἀφ' ἑτέρου. Ἄς εὐχηθῶμεν δὲ νὰ συγκληθῇ ἐν Ἑλλάδι ἂν οὐχὶ τὸ δεύτερον, τούλάχιστον τὸ τρίτον διεθνὲς Συνέδριον πατρολογικῶν σπουδῶν.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸ ἔργον τοῦ κήρυκος τοῦ θείου λόγου εἶναι νὰ κἀμνη τὰς θείας ἀληθείας εὐλήπτους εἰς ἐκείνους ποὺ τὸν ἀκούουν.

*

Ἡ εἰς τὸν Θεὸν ἐλπίς εἶναι τὸ καλλίτερον μανδύλιον ποὺ δύνανται νὰ στεγνώσῃ τῶν θλιβομένων τὰ δάκρυα.

*

Πολλάκις αἱ ἀμφιβολαὶ μας προέρχονται ἀπὸ τὴν μὴ ἀναγεννηθεῖσαν καρδίαν μας.

*

Ὁ Θεὸς γνωρίζει ὅλας τὰς ἀνθρώπων τὰς γλώσσας, ὁμιλεῖ ὁμοῦς μίαν μόνον, τὴν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Ἡ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΩΝ ΤΥΠΩΝ ἘΞ ΕΠΩΨΕΩΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ

Ἡ ἀτομικότης, ἡ ἰδιαίτερα δηλαδὴ ψυχοσωματικὴ κατασκευὴ καὶ ἐκδήλωσις, ἀποτελεῖ θεμελιῶδες καὶ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα παντὸς ἀνθρώπου. Ἡ ἀτομικότης, ὡς λέγει ὁ γνωστὸς βιολόγος καὶ ἰατρός Alexis Carrel, ἀποτυπῶται εἰς ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν ἡμῶν καὶ δημιουργεῖ ἐν μοναδικῶν γεγονόσιν εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου, μὴ ἐπαναλαμβανόμενον. Τὰ ἄτομα διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ ποικίλων ἰδίων γνωρισμάτων.

Αὐτὸ τὸ σῶμα ἡμῶν ἔχει ἰδίαν μορφήν καὶ ἐκδήλωσιν. Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ὅτι ἡ πλέον πραγματικὴ καὶ τελεία ὑπογραφή παντὸς ἀνθρώπου εἶναι τὸ δακτυλικὸν ἀποτύπωμα αὐτοῦ. Ἡ ἀτομικότης ἐνυπάρχει τόσον ἐν ταῖς φυσιολογικαῖς ἐκδηλώσεσι τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον καὶ ἐν τῇ χημικῇ συστάσει τῶν χυμῶν καὶ τῶν κυττάρων αὐτοῦ. Ἐκαστος ἀντιδρᾷ καθ' ὅπως ἴδιον τρόπον εἰς τὰ γεγονότα τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου, εἰς τὸν θόρυβον, εἰς τὸν κίνδυνον, εἰς τὴν τροφήν, εἰς τὸ πῦχος, εἰς τὴν θερμότητα, εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν μικροβίων καὶ τῶν ἰῶν (1). Οἱ ἄνθρωποι διακρίνονται ἔτι περισσότερον ἀπ' ἀλλήλων ἐν τῷ ψυχολογικῷ καὶ τῷ πνευματικῷ πεδίῳ. Πᾶς ἄνθρωπος ἔχει τὸν ἰδιαίτερον **χαρακτήρα** αὐτοῦ, ἦτοι τὸν ἰδιάζοντα τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι, κρίνειν, συναισθάνεσθαι, βούλεσθαι καὶ πράττειν (2). Ἄλλ' ὡς διακρίνομεν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ἀπόψεως σωματικῆς εἰς διαφόρους κατηγορίας, μολονότι οὗτοι δὲν ὁμοιάζον τελείως πρὸς ἀλλήλους, κατ' ἀνάλογον τρόπον ἐγένοντο διὰ τῶν αἰώνων διάφοροι προσπάθειαι πρὸς κατάταξιν πάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς διαφόρους θεμελιώδεις ψυχολογικοὺς τύπους, δημιουργηθείσης οὕτω τῆς λεγομένης «χαρακτηρολογίας» ἢ τῆς Θεωρίας τῶν ψυχολογικῶν τύπων ἢ τῆς «Differentielle Psychologie» (3).

Ἦδη ὁ Πλάτων ἐν τῇ «Πολιτείᾳ» αὐτοῦ διέκρινε τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοὺς **ἄρχοντας**, παρ' οἷς ὑπερέχει τὸ λογιστικόν, εἰς τοὺς **φύλακας**, παρ' οἷς προέχει τὸ θυμοειδὲς καὶ εἰς τοὺς **γεωργούς καὶ δημιουργούς**, παρ' οἷς προέχει τὸ ἐπιθυμητικόν (4). Καὶ

1. Alexis Carrel, Ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ ἄγνωστος, μτφ. Ν. Τζαρτζάνου, Ἀθήναι.

2. Alexander Willwoll, Seele und Geist, Freiburg, im Breisgau 1938, σελ. 241 ἑξ. Karl Stolz, Pastoral Psychology, New York, σελ. 69 ἑξ. André Lalande, Vocabulaire technique et critique de la Philosophie, 6η ἐκδ., Paris 1951, σελ. 121. Heinrich Schmidt—Justus-Streller, Philosophisches Wörterbuch, 11η ἐκδ., Stuttgart 1951, σελ. 79. James Drever, A Dictionary of Psychology, Penguin Books 1952, σελ. 35. Θ. Βορρέα, Ψυχολογία, Ἀθήναι 1933, σελ. 393. Νικ. Ἐξαρχοπούλου, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Παιδαγωγικὴν, Ἀθήναι 1934 σελ. 276 κ. ἑξ.

3. Henri Piéron, La Psychologie Différentielle, Paris 1949, σελ. 77 ἑξ. André Lalande, ἐνθ' ἄνωκ. σελ. 122. Σπυρ. Καλλιάρη, Χαρακτῆρες ἢ ψυχολογικοὶ τύποι, Ἀθήναι 1935, σελ. 3 ἑξ.

4. Σπ. Καλλιάρη, ἐνθ' ἄνωκ.

ὁ **Ἀριστοτέλης**, ἀναλόγως τῶν κλίσεων καὶ τῶν διαφερόντων τῶν ἀνθρώπων, διέσπελλε τὸν **θεωρητικὸν ἄνθρωπον** (διατρέβοντα περὶ τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθείας), τὸν **πολιτικὸν** (ἀσχολούμενον κυρίως περὶ τὸ πράττειν) καὶ τὸν **ἀπολαυστικὸν** (ὀδηγούμενον εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν) (1). Γνωστοὶ ὡσαύτως ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς εἶναι οἱ «**χαρακτήρες**», οὓς περιέγραψεν ὁ Θεόφραστος.

Ὁ **Ἐμπεδοκλής**, ὁ **Ἴπποκράτης** καὶ βραδύτερον ὁ **Γαληνός** ἐξήγουν τὴν ποικιλίαν τῶν ψυχολογικῶν τύπων ἐκ τῆς μείξεως καὶ κράσεως τῶν ἐν τῷ σώματι ἐπικρατούντων χυμῶν, ἤτοι τοῦ αἵματος καὶ τῆς κιτρινῆς καὶ μελαίνης χολῆς καὶ τοῦ φλέγματος. Οὕτω διεκρίθησαν οἱ γνωστοὶ τέσσαρες τύποι χαρακτήρος, ἤτοι ὁ **χολερικός**, ὁ **μελαγχολικός**, ὁ **αἱματώδης** καὶ ὁ **φλεγματικός** (2). **Χολερικός** ὀνομάσθη ὁ χαρακτήρ, ὅστις παρουσιάζει μεγάλην ἐνέργειαν καὶ σταθερότητα βουλήσεως καὶ διαρκῆ τάσιν πρὸς τὸ πράττειν· οὗτος συνδέεται μετὰ ἰσχυρᾶς διανοίας (3). Ὡς **μελαγχολικός** ἐχαρακτήρισθη ὁ παρουσιάζων ἰσχὴν συναισθήματος καὶ ἐμμονὴν εἰς αὐτό, ὁ προσέχων ὀλίγον εἰς τὸν ἔξω κόσμον καὶ ὁ βλέπων πάντα περὶ αὐτὸν ἀπαίσια (4). Ὁ **αἱματώδης** ἐμφανίζει μὲν μεγάλην ταχύτητα καὶ ἰσχὴν ἐν τῷ συναισθάνεσθαι, ἀλλ' ἔχει ἀσθενῆ βούλησιν, εἶναι ἀσταθῆς καὶ εὐμετάβλητος. Ὁ **φλεγματικός** παρουσιάζει ἀπάθειαν καὶ εἶναι ἀπηλλαγμένος μεγάλων ψυχικῶν συγκινήσεων (5). Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ **Wundt** διακρίνει τὸν **ταχύν**, τὸν **βραδύν**, τὸν **δραστικόν** καὶ τὸν **ἀδρανῆ** τύπον. Καὶ τὸν μὲν ταχύν καὶ δραστήριον ὀνομάζει **χολερικόν**, τὸν δὲ βραδύν καὶ δραστήριον **μελαγχολικόν**, τὸν δὲ ταχύν καὶ ἀδρανῆ **αἱματώδη**, τὸν δὲ βραδύν καὶ ἀδρανῆ **φλεγματικόν** (6). Ὁ **Ribot** διακρίνει τρεῖς τύπους, τὸν **συναισθηματικόν**, τὸν **ἐνεργητικόν** καὶ τὸν **ἀπαθῆν**, οἵτινες ἀντιστοιχοῦν πρὸς τοὺς τρεῖς παλαιούς τύπους: μελαγχολικόν, χολερικόν καὶ φλεγματικόν.

Ὁ **Eduard Spranger**, ἀναλόγως τῆς ἐπικρατούσης ἐν ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ ἀξιολογικῆς ὁοπῆς, ἤτοι τῆς ὁοπῆς πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀξίας τοῦ ἁγίου ἢ τοῦ ἀληθοῦς ἢ τοῦ ὀραίου ἢ τῆς ἀγάπης ἢ τοῦ ὠφελίμου ἢ τῆς δυνάμεως, διακρίνει ἕξ κυρίους τύπους ἀνθρώπων, ἤτοι τὸν **θηρησκευτικόν**, τὸν **θεωρητικόν**, τὸν **καλαισθητικόν**, τὸν **κοινωνικόν**, τὸν **οἰκονομικόν** καὶ τὸν **πολιτικόν** (7).

1. Ἡθ. Νικομ. Α 3, |1095 β 14 κ. ἐξ. Ἡθ. Εὐδ. Α 4, 1215 α 26 κ. ἐξ. Θ. Βορέα, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 395. Γ. Παλαιολόγος, Ἡ ἀντίθεσις ἐν τῇ ψυχολογικῇ ἐρευνῇ, Ἀθήναι 1949, σελ. 163.

2. Θεοφ. Βορέα, ἐνθ' ἄνωτ.

3. Αὐτόφθι.

4. Ἐνθ' ἄνωτ.

5. Θεοφ. Βορέα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 393—394. Γ. Παλαιολόγος, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 215.

6. Θ. Βορέα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 394.

7. Ed. Spranger, Lebensformen, ἔκδ. 7η, 1920. Heinrich Schmidt, Justus Streller ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 341. Werner Gruenh, Religionspsychologie. μετάφρ. Βασ. Ἐξάρχου, Ἀθήναι 1938, σελ. 163. Γ. Παλαιολόγος, Οἱ ἕξ κύριοι τύποι τῆς ἀτομικότητος κατὰ τὸν Ed. Spranger, ἔκδ. 2α Ἀθήναι 1937.

Ἄξια ἰδιαίτερας προσοχῆς εἶναι αἱ τυπολογίαι τῶν ψυχιάτρων E. Kretschmer (1) καὶ C. Jung (2). Ὁ **Kretschmer** ἐμελέτησε τὴν ψυχικὴν κατασκευὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐν συναρτήσει πρὸς τὴν σωματικὴν. Οὕτως ἀπὸ σωματικῆς ἀπόψεως διέκρινε δύο κυρίως τύπους ἀνθρώπων. Ὁ εἷς εἶναι ὁ τύπος τοῦ **λεπτοσώμου**, ἀθλητικοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἔχει ὑψηλὸν μᾶλλον ἀνάστημα, πρόσωπον λιπόσαρκον καὶ σωματικὴν κατασκευὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἰσχνήν. Ὁ ἄλλος τύπος εἶναι ὁ τοῦ **πυκνοσώμου** ἀνθρώπου, ὅστις ἔχει μᾶλλον μέτριον ἀνάστημα, θέπει πρὸς ἀπότησιν πάχους καὶ παρουσιάζει ἰσχυρῶς ἀνεπτυγμένας τὰς κοιλότητας τοῦ σώματος, κεφαλὴν, στήθος, κοιλίαν (3). Ἀντίστοιχος εἰς τὸν σωματικὸν τύπον τοῦ λεπτοσώμου ἀνθρώπου εἶναι ὁ ψυχικὸς τύπος τοῦ **σχιζοειδοῦς** ἢ **σχιζοθύμου** ἀνθρώπου, ἀντίστοιχος δὲ πρὸς τὸν σωματικὸν τύπον τοῦ πυκνοσώμου εἶναι ὁ ψυχικὸς τύπος τοῦ **κυκλοειδοῦς** ἢ **κυκλοθύμου** ἀνθρώπου (4). Σχιζοειδῆς εἶναι ὁ διάγων κατὰ πρῶτον λόγον βίον ἐσωτερικὸν καὶ ἀπασχολούμενος συνεχῶς μετὰ τὸν ἑαυτὸν του. Οὗτος «εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκοινωνήτος, ἐπιφυλακτικὸς, σιωπηρὸς, σοβαρὸς καὶ εὐαίσθητος. Πολλάκις κατέχεται ὑπὸ εὐγενῶν συναισθημάτων καὶ ἔχει ὑπερευαίσθησιαν ψυχῆς. Εἶναι ὄνειροπόλος καὶ δὲν ἐκφορᾶ εὐκόλως τὰ συναισθηματὰ του παρὰ μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους θεωρεῖ ἐκλεκτὰς φύσεις. . . Εἰς αὐτὸν ὑπάρχει ὑπερβολικὴ ἐκτίμησις πρὸς τὸ ἴδιον ἐγώ. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων διατελοῦν ἐν διαρκεί ψυχικῇ συγκρούσει. . . Ὁ σχιζοειδῆς δὲν γνωρίζει συμβιβασμούς» (5). Ἀντιθέτως οἱ **κυκλοειδεῖς** εἶναι κοινωνικοί, εὐθυμοί, ἀστεῖοι, ζωηροί· εἶναι φιλόπονοι, ἔχουν πρακτικὰς καὶ προσαρμοστικὰς ἰκανότητας· εἶναι ἀσταθεῖς, εὐμετάβλοιοι καὶ «**ταλαντεύονται μεταξὺ εὐθυμίας καὶ θλίψεως καὶ συχνάκις φθάνουν εἰς τὸ ἐν ἡ τὸ ἄλλον ἄκρον**» (6). Οἱ **κυκλοθύμοι** ἐπιδιώκουν τὰς κοσμικὰς συναναστροφάς, ἀπορροφῶνται ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος, ἐπιδιώκουν τὰς ὑλικὰς ἀπολαύσεις κ.τ.τ. Οἱ πρῶτοι μὲν λέγονται «**σχιζοειδεῖς**», διότι τείνουν νὰ ἀποσχισθοῦν ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς πραγματικότητος, οἱ δὲ ἀνήκοντες εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν λέγονται «**κυκλοειδεῖς**», διότι παρουσιάζουν κυκλικὰς φάσεις μελαγχολίας καὶ εὐφορίας ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἶναι μικτοὶ τύποι καὶ ἄρμονικώτεροι. Ἐκ τοῦ πρώτου τύπου, ὅταν φθάσωμεν εἰς τὸ ἀκρότατον ὄριον τῆς φυσιολογικῆς καταστάσεως καὶ ὑπερβῶμεν αὐτό, ὀδηγοῦμεθα εἰς τὸν παθολογικὸν τύπον τοῦ εἰς ἴδιον

1. Ernst Kretschmer, Körperbau und Charakter, 20η ἔκδ., 1951.

2. C. G. Jung, Psychologische Typen, 3η ἔκδ., 1942. Λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τῶν τυπολογιῶν τούτων εὐρίσκει τις παρὰ Σπ. Καλλιάρφα, ἐνθ' ἄνωτ.

3. Σπ. Καλλιάρφα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 8 ἐξ. Ἄρ. Ἀσιώτου (ψυχιάτρου), ψυχολογικαὶ βάσεις ἀγωγῆς, περ. Ἀκτίνας, ἔτος 1941, σελ. 14. Heinrich Schmidt, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 329.

4. Alex. Willwolle, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 242. Heinrich Schmidt, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 513 καὶ 646.

5. Ἄρ. Ἀσιώτου, ἐνθ' ἄνωτ. Σπ. Καλλιάρφα, ἐνθ' ἄνωτ.

6. Ἄρ. Ἀσιώτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 14—15.

φантаστικὸν κόσμον ζῶντος σχιζοφρενικοῦ. Ἐκ τοῦ δευτέρου τύπου, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, ὀδηγούμεθα εἰς τὰ κυκλικὰ λεγόμενα νοσήματα τῆς ψυχιατρικῆς, δηλαδή τὴν μελαγχολίαν καὶ τὴν μανίαν (1).

Ὁ Jung, ἀποφεύγων τὸν ψυχοσωματικὸν παραλληλισμὸν τοῦ Kretschmer, διακρίνει δύο θεμελιώδεις καὶ γενικωτάτους ψυχολογικοὺς τύπους: τὸν *ἐνδοστρεφῆ* καὶ τὸν *ἐξωστρεφῆ* (2). Ὁ ἐνδοστρεφῆς τύπος ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν σχιζοειδῆ, ὁ δὲ ἐξωστρεφῆς πρὸς τὸν κυκλόθυμον. Ὁ ἐνδοστρεφῆς ἄνθρωπος ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴν «ἐνδον βλέπε», ζῆ ζῶν ἐσωτερικῆν, διέπεται ὑπὸ τοῦ ὑποκειμενικοῦ παράγοντος, ἐπιδιώκει τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς κυριαρχίας τῶν ἐξωτερικῶν γεγονότων, εἶναι ἐγκωκεντρικός, ἀσχολεῖται διαρκῶς περὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ κατάστασιν καὶ ἔχει θεωρητικὰς τάσεις. Ἀντιθέτως ὁ ἐξωστρεφῆς παρασύρεται ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν καὶ τῆς ἐξωτερικῆς πραγματικότητος· ἠθικοὶ νόμοι τούτου εἶναι αἱ ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας (3).

Ὁ Alexis Carrel διακρίνει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τύπους πνευματικούς, αἰσθητικούς καὶ βουλευτικούς. Ἐν ἐκάστη κατηγορίᾳ ὑπάρχουν οἱ διστακτικοί, οἱ παρορμητικοί, οἱ ἀνακόλουθοι, οἱ ἀδύνατοι, οἱ ἀσυνάρτητοι καὶ οἱ ἀνήσυχτοι, ὡς ἐπίσης οἱ στοχαστικοί, οἱ «αὐτοπειθαρχημένοι», οἱ ἀκέραιοι, καὶ οἱ ἰσορροπημένοι (4).

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω τυπολογίαι, ὅσον καὶ ἀνεῖναι ἔλλιπεις καὶ μονομερεῖς, δεικνύουν τὴν θαυμαστὴν ποικιλίαν τῶν ἀνθρωπίνων ψυχολογικῶν τύπων (5). Ὡσαύτως καθιστοῦν τοῖς πᾶσι προφανές, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχικὴν ἰσορροπίαν καὶ ἁρμονίαν μόνον, ὅταν ὁ χαρακτήρ καὶ ὁ ψυχολογικὸς τύπος αὐτοῦ εἶναι σύνθετος, συγκεντρώων ἐν ἑαυτῷ καὶ συνθέτων κατὰ τρόπον ἁρμονικὸν τὰ στοιχεῖα καὶ τὰ γνωρίσματα ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ψυχολογικῶν τύπων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, καθίσταται προφανές ὁ εὐεργετικὸς ὁλός τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνθρωπίνων χαρακτήρων. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν παραγνωρίζει τὴν ἀτομικότητα τῶν ἀνθρώπων, οὔτε περιφρονεῖ τὸν ἰδιαιτέρον ψυχολογικὸν τύπον καὶ χαρακτήρα ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν. Δὲν ἀπαιτεῖ ἐνιαῖον ἐξωτερικῶς καὶ μορφολογικῶς χαρακτήρα, οὔτε ἰσοπεδοῖ ὡς ὀδοστρωτῆρ τὰς ψυχοσωματικὰς ἀτομικὰς διαφορὰς καὶ τὰς ποικίλας ἐκφάνσεις τῆς ἀτομικότητος. «Ὡσπερ οὐχ ὅμοια πρόσωπα προσώποις, οὕτως οὐδὲ αἱ διάνοιαι τῶν ἀνθρώπων» (Παροιμ. κζ', 19). Ἄλλ' ἂν ὁ Χριστιανισμὸς δὲν καταργῆ τὴν ἀτομικότητα τῶν ἀνθρώπων, ὅμως βοηθεῖ, ὅπως αὕτη ἐξυψωθῆ καὶ γίνῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον σύνθετος, ἁρμονικὴ καὶ ὀλο-

κληρωμένη. Οὕτως ὁ ψυχολογικὸς τύπος τοῦ ἀληθοῦς καὶ συνειδητοῦ χριστιανοῦ περιλαμβάνει καὶ συνθέτει ἐν ἑαυτῷ καὶ «*χολερικὰ*» στοιχεῖα (σταθερὰ στροφή τῆς βουλήσεως πρὸς τὰς χριστιανικὰς ἀξίας, διαρκῆς ἀγὼν πρὸς τελειοποίησιν) καὶ «*μελαγχολικὰ*» (ἀνικανοποίητον διὰ τὰ ἐγκόσμια καὶ ἐπίγεια) καὶ «*αἱματώδη*» (ἰσχύς συναισθηματικοῦ βίου) καὶ «*φλεγματικὰ*» (ὑπομονή, καρτερικὴ καὶ ἐλπιδοφόρος ἀντιμετώπισις τῶν ἀντιξοοτήτων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πόνου). Οὕτως ὁ χριστιανὸς εἶναι συγχρόνως καὶ *συναισθηματικὸς* καὶ *ἐνεργητικὸς* καὶ *ἀπαθής*· δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν *σωματικῶν ἀναγκῶν*, οὔτε μόνον εἰς *θεωρητικὸς* καὶ ἀφρημένους συλλογισμούς, ἀλλὰ πρὸ πάντων δορᾷ καὶ *ἐνεργεῖ*, διότι «ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρὰ ἐστίν» (Ἰάκ. β', 26).

Ὁ χριστιανὸς φροντίζει διὰ τὴν ἁρμονικὴν συνανάπτυξιν πασῶν τῶν ἐσωτερικῶν ἀξιολογικῶν ὀργάνων, ἵνα ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ ὑφὴ εἶναι ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἁρμονικὴ καὶ ὀλοκληρωμένη. Ἐν τῷ ψυχικῷ βίῳ τῶν χριστιανῶν συναρτῶνται καὶ συνυφαίνονται εἰς μίαν θαυμαστὴν καὶ καρποφόρον ἐνότητα, σχιζοειδῆ καὶ κυκλοειδῆ στοιχεῖα, σχιζόθυμος καὶ κυκλόθυμος διάθεσις. Ὁ χριστιανὸς κατὰ τὰς ὥρας τῆς θρησκευτικῆς περισυλλογῆς, τῆς αὐτοσυγκεντρώσεως, τῆς αὐτοκριτικῆς, τῆς αὐτεξετάσεως παρουσιάζεται κατ' ἐξοχὴν ὡς ἐνδοστρεφῆς· συγχρόνως καὶ παραλλήλως ὅμως, —διὰ τῶν κοινωνικῶν ἐκδηλώσεων τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ βιωμάτων, διὰ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ εἰς τὰς ὁμαδικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, διὰ τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐξασκήσεως τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης, διὰ τῆς ἐπιβαλλομένης ἐντάξεως αὐτοῦ ἐν τῷ πολιτιστικῷ περιβάλλοντι πρὸς μετάδοσιν εἰς αὐτὸ ὑγιεστερόν πνεύματος καὶ χριστιανικωτέρου περιεχομένου—ἐμφανίζεται κατ' ἐξοχὴν ὡς ἐξωστρεφῆς. Οὕτως οἱ χριστιανοί, διὰ τῆς ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν συνθέσεως τῶν ποικίλων τούτων στοιχείων, ἔχουν τὸν πλέον ἄριτον καὶ ὀλοκληρωμένον χαρακτήρα. Ὁ ἀληθινὸς Χριστιανισμὸς δὲν δημιουργεῖ «μονοπλεύρους» καὶ «στενοκεφάλους» ἀνθρώπους, ἔχοντας τὰ παρῶπια τῆς μονομερείας καὶ ζῶντας ὑπὸ τὴν στυγνὴν τυραννίαν ἐνὸς νοησιαρχικοῦ ἐγωῖσμοῦ ἢ μιᾶς ὑλιστικῆς ζωῆς ἢ ἐνὸς αἰσθησιακοῦ πάθους, ἀλλ' ὀλοκληρωμένας ἀτομικότητας, ἐν ταῖς ὁποῖαις αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ αἰωνίου καὶ τοῦ προσκαιροῦ ἐνοῦνται εἰς μίαν ὀργανικὴν σύνθεσιν καὶ ἀδιάσπαστον ἐνότητα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ χριστιανοὶ ἔχουν ἠθικὸν φρόνημα καὶ στρέφονται πρὸς τὰς ὑψίστας πνευματικὰς ἀξίας, ἔχουν καὶ τὸν ἐν τῇ στενῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως χαρακτήρα, τὸν *ἠθικὸν* δηλ. *χαρακτήρα*. Οὕτως ἡ βούλησις αὐτῶν κέκτηται «ἰσχύς, σταθερότητα, ταχύτητα, ἀποφασιστικότητα ἐν συνδυασμῷ μετὰ φρονήματος ἠθικοῦ», ὅπερ «διαπνέει πάσας αὐτῶν τὰς ἀποφάσεις καὶ πράξεις» (1). «Πᾶν νόημα» αὐτῶν ἔχει αἰχμαλωτισθῆ «εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. ι', 5).

Τὰ ἀνωτέρω ἀποδεικνύουν, ὅτι εἶναι λίαν σημαν-

1. Νικ. Ἐξαρχοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 279—280.

1. Σπ. Καλλιάρια, ἐνθ' ἄνωτ. Ἀρ. Ἀσιώτου, ἐνθ' ἄνωτ.
2. Heinrich Schmidt, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 157, 284. James Drever, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 142. Werner Gruehn, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 163. A. Lalande, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 537. Ἀρ. Ἀσιώτου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 15.
3. Ἀρ. Ἀσιώτου, αὐτόθι.
4. Alexis Carrel, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 245.
5. Georges Dumas, Traité de Psychologie, 1924, τόμ. 2, βιβλ. Γ', κεφ. 3, σελ. 575.

ΕΝΑ ΠΟΛΥ ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΕΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ

ΜΕΛΧΙΣΕΔΕΚ

(Σύμβολον τοῦ Ἀρχιερέως Χριστοῦ)

Ὅταν ὁ Ἀβραάμ, ὑπακούων εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Θεοῦ, ἐγκατέλειπε τὴν Χαρρὰν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γῆν Χαναάν, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ἐγκαινιάζοντας οὕτω τὴν Ἱερὰν Ἱστορίαν, ἐχαιρετίσθη ἐκεῖ ἀπὸ ἑνα μυστηριώδες πρόσωπον, τοῦ ὁποίου ὁλόκληρη ἡ ἱστορία συμπεριλαμβάνεται εἰς τρεῖς μόνον παραγράφους τῆς Γενέσεως. «Μελχισεδέκ βασιλεὺς Σαλήμ ἐξήνεγκε ἄρτους καὶ οἶνον. Ἦν δὲ ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου καὶ εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ καὶ εἶπεν, Εὐλογημένος ὁ Ἄβραμ τῷ Θεῷ τῷ Ὑψίστῳ, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» (Γεν. 14, 18-19). Τὸ πᾶν εἶναι μυστηριώδες μέσα εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον. Ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ παρουσία τοῦ χωρίου, ἐμφανιζομένη ὡς κάτι τὸ τελειῶς χωριστὸν μέσα εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Βίβλου, εἶναι ἓνα αἰνίγμα διὰ τοὺς ἐρμηνευτάς. Ὁ συγγραφεὺς τῆς πρὸς Ἐβραίους ἐπιστολῆς ἰδιαιτέρως παρετήρησε τὸ ὅλον μυστήριον, τὸ ὁποῖον περιέβαλε τὴν προσωπικότητα τοῦ Μελχισεδέκ. «Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὃ ἐστὶ βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές...» (Ἐβρ. 7, 1-3).

Τί ἦτο αὐτὸ τὸ μυστηριώδες πρόσωπον; Δὲν ὑπάρχει λόγος ν' ἀμφιβάλωμεν εἰς πᾶν ὅ,τι ἡ Ἱερὰ Βίβλος ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ. Ἡ πόλις Σαλήμ, τῆς ὁποίας ὁ Μελχισεδέκ ἦτο βασιλεὺς, ἦτο πόλις τῆς προἰσραηλιτικῆς Χαναάν. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι οὗτος ὑπῆρξεν ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν πίστιν καὶ βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς, ἀποδεικνύει μίαν ἐποχὴν ἀρχαϊκὴν, ἐποχὴν καθ' ἣν τὰ ἱερατικὰ καθήκοντα ἐξησκούντο παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς ἢ τῆς οἰκογενείας καὶ εἰς τὴν ὁποίαν δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη εἰδικὴ Ἱερωσύνη. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον τῆς ἀρχαίας, τῆς προἰσραηλιτικῆς Χαναάν. «Ἡ ὑπαρξίς τῶν ἱερέων, γράφει ὁ M. Lods, δὲν εἶναι μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς βεβαιωμένη ἰσχυρῶς διὰ τῶν γραπτῶν μνημείων». Καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς γνώμης αὐτῆς προσδιορί-

τικὴ διὰ τὸ καθ' ὅλου παιδαγωγικὸν καὶ ποιμαντικὸν ἔργον ἢ γνώσις τῶν ψυχολογικῶν τύπων. Αὕτη ὑποβοηθεῖ ἀφ' ἑνὸς τὴν προσαρμογὴν τοῦ ἔργου τούτου ἀναλόγως τῶν ἀτομικῶν διαφορῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν προσπάθειαν πρὸς δημιουργίαν ἀρτίων καὶ ὠλοκληρωμένων προσωπικοτήτων.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς Κολλεγίου Ἀθηνῶν

ζει οὗτος τὸ κείμενον ἑνὸς Αἴγυπτίου, ὅστις κατὰ τὸ 1117 π. Χ. ἔκαμε ἓνα ταξίδι εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ εἶδεν ἐκεῖ κάποιον βασιλέα νὰ θυσιάσῃ. Εἶναι δὲ ἀξιοπαρατήρητον ὅτι αἱ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ εἰς τὴν Χαναάν ἔρχονται καταπληκτικῶς νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴν συνήθειαν τῆς προσφορᾶς ὡς θυσίας τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου. Συνεπῶς ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ὑπῆρξε καὶ βασιλεὺς-ἱερεὺς (γνώρισμα τῆς ἀρχαίας Χαναάν), ὅστις, φιλοξενῶν τὸν Ἀβραάμ κατὰ τὴν ἀφίξιν του εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, παρουσίασεν εἰς αὐτόν τὰς προσφορὰς τῆς θρησκείας του.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἱστορικὸν τῆς προσωπικότητος τοῦ Μελχισεδέκ. Ἡ βαθυτέρα ὅμως σημασία τῆς φυσιογνωμίας του ἐμφανίζεται ἐν πλήρει φωτὶ ἐν σχέσει πρὸς τὸ μυστήριον τῆς Ἀπολυτρώσεως. Ὁμιλοῦμεν περὶ θρησκείας τῆς Ἀρχαίας Χαναάν, τῆς ὁποίας οὗτος ἦτο καὶ ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς. Ἀλλὰ τί ἦτο αὕτη; Ἦτο ἡ κοσμικὴ θρησκεία, ἡ πρώτη θρησκεία τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν πρώτην ἀποκάλυψιν καὶ ἦτις προηγείται τῆς ἱστορικῆς, τῆς θετικῆς θρησκείας, τὴν ὁποίαν ὁ Ἀβραάμ ἐνεκαινίασε. Δὲν ἐννοεῖται, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν αὐτήν, μία ἀποκάλυψις γενομένη ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ μεταδιδόμενη διὰ τῆς παραδόσεως. Ἄλλ' ἐννοεῖται ἡ διὰ τῆς φύσεως μαρτυρίας τῆς ὑπαρξέως τοῦ Θεοῦ, ἦτις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν πρῶτον σύνδεσμον, τὴν ἀποκάλυψιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς παρεχώρησεν ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν νόμων τῶν ἐποχῶν, τοῦ μεγαλείου τῆς δημιουργίας Του, μέσῳ τῆς ὁποίας ἐπέτρηφεν εἰς τὸν ἀνθρώπον νὰ γνωρίσῃ τὴν προσωπικὴν Πρόνοιάν Του. Αὐτὸς ὁ σύνδεσμος μαρτυρεῖται εἰς τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως, μετὰ τὴν διήγησιν τοῦ Κατακλυσμοῦ. (Γεν. 9, 8-12). Τῆς Ἀποκαλύψεως αὐτῆς ἡ μαρτυρία εἶναι τὸ οὐράνιον τόξον, ὅπως ὁ Πασχάλιος Ἀμνός, ἡ μαρτυρία τοῦ Μωσαϊκοῦ συνδέσμου. Δύο κεφαλαιώδη κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης ὑπεθυμίζουν ὅτι ἐκεῖ πρόκειται περὶ μιᾶς ἀθθεντικῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ, ἦτις ἀπηυθύνθη πρὸς ὅλα τὰ ἔθνη. «Θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν ταῖς παρωχημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν· καίτοι γε οὐκ ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφήκεν ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν» (Πράξ. 14, 15-17). Τοὺς λόγους τούτους ἀπηυθύνεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τοὺς εἰδωλολάτρους τῶν Λύστρων. Καὶ πάλιν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς, διέτύπωσεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς Ρωμαίους «τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθαροῦται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεότης» (Ρωμ. 1,20).

Αὕτη ἡ ἀρχέγονος, ἡ φυσικὴ οὕτως εἰπεῖν θρησκεία τῶν πρώτων ἀνθρώπων, διεστράφη, ἐρρηπώθη καὶ παρεμορφώθη διὰ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῆς εἰδωλολατρίας. — «Ἦλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιωμάτι εἰκόνας φθαρτοῦ ἀνθρώ-

που καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετων» (Ρωμ. 1,23). Πλὴν ὅμως, ὑφ' ὅλας αὐτάς τὰς διαστροφὰς ἐξηκολούθει νὰ ὑφίσταται. «Ἐξηκολούθει ν' ἀποτελῆ τὸ ἅγιον ὑπὸ τὴν στοιχειώδη μορφήν του, ἥτις ἦτο ἡ ἀμυδρὰ προαίσθησις μιᾶς θείας παρουσίας εἰς τὴν σιωπὴν τῆς νυκτὸς εἰς τὸ σκότος τῶν δασῶν, εἰς τὸ ἀπειρον τῆς ἐρήμου, εἰς τὴν λάμψιν τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν ἀγνότητα τῆς ἀγάπης» (1). Ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἀκόμη εἰς τὸ βάθος τῆς ἀγνῆς, αὐτὴ ἡ ἀρχέγονος θρησκεία, λουομένη εἰς τὴν παραδεισιακὴν ἀδιότητά της ὅταν ἀποτόμως ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς της, ἡ προσωπικότης τοῦ Μελχισεδέκ, ὡς ἐκπροσώπου αὐτῆς. Μέσα εἰς τὸ περιβάλλον λατρείων διεστραμμένων καὶ ἀνηθικῶν τῆς ἀρχαίας Χαναάν, παρουσιάζεται οὗτος, ὡς πιστὸς ἱερεὺς τῆς Διαθήκης, διατηρηθεὶς ὡς ἐκ θαύματος μέσα εἰς τὰ σκότη τῶν ρύπων, τὰ ὁποῖα μετὰ τὸν Κατακλυσμὸν εἶχον ξαναρχίσει νὰ καλύπτουν τὴν γῆν, μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἀβραάμ, διὰ νὰ τοῦ φέρῃ τὸν χαιρετισμὸν τῆς ἀρχεγόνου, τῆς φυσικῆς θρησκείας. Εἶναι οὗτος ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ «δημιουργοῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς», αὐτοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ δημιουργοῦ καὶ κυβερνήτου τοῦ παντός, ὅστις, κατὰ τὴν ἐν ταῖς Πράξεσιν ἔκφρασιν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, «οὐκ ἀμάστυρον ἐαντὸν ἀφῆκεν». Καὶ ὁ πατὴρ Féret εἰς μίαν θαυμασίαν μελέτην του περὶ τοῦ Μελχισεδέκ ἐσημείωσεν ὅτι «αὐτὴ ἡ προσφορὰ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, τὴν ὁποῖαν παρουσίασεν εἰς τὸν Ἀβραάμ διὰ μιᾶς χειρονομίας θρησκευτικῆς πίστεως καὶ φιλανθρωποῦ φιλοξενίας, εἶναι προσφορὰ περισσότερον πνευματικῆ, περισσότερον πλησίον πρὸς τὴν φυσικὴν ἀπλότητα, παρὰ ὅλαι αἱ ἱεραὶ σφαγαὶ τὰς ὁποίας μετὰ ταῦτα θὰ ὄρισῃ ἡ Μωσαϊκὴ Νομοθεσία». (2)

Ἐξ ὅλων αὐτῶν ἡ σημασία τῆς συναντήσεως τοῦ Μελχισεδέκ καὶ τοῦ Ἀβραάμ μᾶς ἀποκαλύπτεται πλήρως. Ἐν τῷ πρώτῳ εἶναι ἡ κοσμικὴ, ἡ ἀρχέγονος θρησκεία, ἡ ὁποία ἐρχεται, ὀδηγουμένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ χαιρετίσῃ κατὰ τὴν ἐμφάνισίν της τὴν βιβλικὴν θρησκείαν καὶ νὰ δώσῃ πρὸς αὐτὴν σέβας. Ἐπρεπε ἡ παράδοσις νὰ μεταδοθῆ δι' ἐνὸς συνδέσμου πρὸς τὸν ἄλλον καὶ ὁ Μελχισεδέκ, ἐμφανίζων ἀποτόμως τὰ μυστηριώδη βάρη τοῦ πρώτου συνδέσμου (συνδέσμου τοῦ Νῶε), τῆς πρώτης φυσικῆς θρησκείας «ἀπάτωρ, ἀμήτωρ» ὅπως τὸν ἐσημείωσεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, καθ' ὅτι δὲν ἐπρόκειτο διὰ μίαν φυλὴν, ἀλλὰ δι' ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, ὁ Μελχισεδέκ ἦτο ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς τῆς Διαθήκης. Βραδύτερον ὕστερα ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνας, εἰς μίαν ἄλλην συνάντησιν, ἡ θρησκεία τοῦ Ἀβραάμ θὰ χαιρετίσῃ μετὰ τὴν σειρὰν της τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν ἀφίξίν της. Ἐκεῖ, εἰς τὰ ἴδια μέρη ὅπου ἐγένετο ἡ πρώτη συνάντησις, ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ὁ μεγαλύτερος τῶν Προφητῶν, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Π. Διαθήκης, θὰ χαιρετίσῃ τὸν Ἰησοῦν, φανερωθέντα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Ἰορ-

δάνῃ ὡς καθιδρυτὴν τοῦ τρίτου συνδέσμου, τῆς τρίτης Διαθήκης, καὶ θὰ διακηρύξῃ ὅτι «ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἐμπροσθέν μου γέγονεν». Οὕτω εἰς τὴν διαδοχὴν τῶν συνδέσμων τῶν διαθηκῶν, Μελχισεδέκ καὶ Ἰωάννης, ἔχουν ὡς ἀποστολήν, ὁ μὲν εἰς νὰ ἐμφανίσῃ ἓνα παραδεισιακὸν κόσμον, κρυπτόμενον προφανῶς ὑπὸ τῆς εἰδωλολατρείας, ὁ δὲ ἄλλος, ἀναζωπυρῶν τὴν φλόγα μιᾶς ἀπὸ μακροῦ χρόνου σβυσθείσης προφητείας, ὑπὸ τὴν τέφραν τῆς νομικῆς τυπικότητος, θὰ φέρῃ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τὸν χαιρετισμὸν τῆς θρησκείας τοῦ παρελθόντος εἰς τὸν καθιδρυτὴν τῆς θρησκείας τοῦ μέλλοντος.

Εἰς τὴν διαδοχὴν ὅμως τῶν συνδέσμων, τῶν διαθηκῶν, πρέπει νὰ προσθέσωμεν μίαν οὐσιώδη γραμμὴν. Ἡ διαδοχὴ τοῦ συνδέσμου τοῦ Ἀβραάμ πρὸς τὸν πρῶτον σύνδεσμον, τὸν φυσικόν, τὴν διαθήκην τοῦ Νῶε, ἀκόμη δὲ περισσότερον, ἡ διαδοχὴ τῆς διηθήκης τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν διαθήκην τοῦ Ἀβραάμ, δὲν σημαίνει ἀντικατάστασιν μιᾶς θρησκείας δι' ἄλλης νέας, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ὅτι ἡ πρώτη τελείως ἐξαφανίζεται. Ἀντιθέτως πρόκειται διὰ μίαν διαδοχὴν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ νέα θρησκεία, μακρὰν τοῦ νὰ ἐκθρονίσῃ τὴν παλαιάν, τὴν συμπληρῶνει καὶ τὴν ἀναλαμβάνει μετὰ τὸ νὰ τὴν ξεπερῶν. Οὕτω ὁ Χριστιανισμὸς, ἐκτὸς τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἀνέλαβεν εἰς τοὺς κόλπους του καὶ αὐτὴν τὴν φυσικὴν θρησκείαν. Καὶ ἀκριβῶς τὸ αἰώνιον σύμβολον αὐτῆς τῆς ἀναλήψεως μᾶς ὀδηγεῖ διὰ τελευταίαν φορὰν εἰς τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν. Ὅταν ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Μυστικὸν Δείπνον, λαμβάνῃ τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον, διὰ νὰ τὰ μεταβάλλῃ εἰς ὄρατὴν οὐσίαν τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας, εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ ὑπῆρχε μέσα εἰς τὸν σκοπὸν Του καὶ ἓνας ὑπαινιγμὸς εἰς τὴν χειρονομίαν τοῦ Μελχισεδέκ, ὅστις εἶχεν ἐπίσης προσφέρει τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον. «Εἰς ἐκεῖνον ὅστις προσπαθεῖ, γράφει ὁ Féret, νὰ πραγματοποιήσῃ διὰ τῶν κειμένων, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῶν, ὅτι ἐγένετο εἰς τὴν συγκεκριμένην ἀνάπτυξίν του καὶ εἰς τὴν δύναμιν τῆς βιβλικῆς ἐκκλησιᾶς του, ὁ Μυστικὸς Δείπνος τῆς Μ. Πέμπτης, αἱ ἀναπτύξεις τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ἐπὶ τῆς ἱερωσύνης τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ, δὲν ἐμφανίζονται ἀδικαιολόγητοι, ἀλλὰ σταθερῶς βασιζόμενοι ἐπὶ τῶν Εὐαγγελικῶν γεγονότων καὶ κυρίως ἐπὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου». Ὅπως, ἐγκαθιδρύων τὸ μυστήριον τῆς Θεῖας Εὐχαριστίας ὁ Κύριος ἠθέλησε νὰ δείξῃ τὴν συνέχειαν τοῦ μυστηρίου τούτου μετὰ τὸν Μωσαϊκὸν σύνδεσμον, ἐγκαθιδρύων τοῦτο ὑπὸ τὰ φαινόμενα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, ἠθέλησεν ἐπίσης νὰ δείξῃ τὴν συνέχειάν του μετὰ τὸν σύνδεσμον τοῦ Νῶε, τῆς φυσικῆς θρησκείας, τῆς ὁποίας ὁ Μελχισεδέκ ἦτο ὁ μέγας ἱερεὺς. Συνεπῶς ὁ Χριστὸς ὄχι μόνον συνεπλήρωσε τὴν θρησκείαν τῆς Π. Διαθήκης καὶ ἐπραγματοποίησεν ὅλα τὰ σύμβολα αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ πλέον εἰς τὴν ἰδίαν Του θυσίαν ἀνέλαβε καὶ μετουσίωσεν ὅλας τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι οἰασθήποτε θρησκείας καὶ ἐποχῆς προσέφερον εἰς τὸν Θεόν. Ὡς ἐκ τούτου, κάθε προσπάθεια τῶν ἀνθρώπων νὰ δώσουν μίαν λατρείαν εἰς

1) Jean DANIELOY. Le signe du Temple, p. 10.

2) Féret, La Messe et sa catéchèse, Lex orandis 1947 p. 229.

Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΙΕ΄ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Βαθυτάτην συγκίνησιν και ζωηράν εντύπωσιν προεκάλεσαν εις τὸν κόσμον τῆς Μέσης Ἀνατολῆς αἱ τελεσθεῖσαι ἐν Ἱεροσολύμοις μεγαλειώδεις εορταὶ ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων εἰς Πατριαρχεῖον. Καίτοι δὲ αὐταὶ, λόγῳ καιρικῶν συνθηκῶν καὶ οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τοῦ Πατριαρχείου, δὲν ἐλαμπρύνθησαν καὶ διὰ τῆς παρουσίας ἀντιπροσωπειῶν τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς ἀδελφῶν ἐκκλησιῶν, ἐν τούτοις, χάρις εἰς τὴν ἀξιέπαινον προσπάθειαν τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου κ. Τιμοθέου, οὐ μόνον ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, ἀλλ' ἐν ταυτῷ ἀπετέλεσαν καὶ σταθμὸν διὰ τὴν λαμπρὰν ἱστορίαν τῆς Σιωνίτιδος ἐκκλησίας.

Αἱ προετοιμασίαι δι' αὐτάς ἤρχισαν ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ φθινοπώρου, ὅτε ἡ παλαιὰ πόλις τῆς Ἱερουσαλῆμ ἤρχισε νὰ λαμβάνῃ ὄψιν πανηγυρικὴν.

Ἐμπνευσμένη ἐγκύκλιος τῆς ὑπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Τιβεριάδος κ. Βενέδικτον ἐπιτροπῆς τοῦ εορτασμοῦ προανήγγειλε τὴν προσεχῆ ἑναρξιν τῶν τελετῶν.

Φωτοχυσίαι, κωδωνοκρουσίαι καὶ σημαιστολισμοὶ προεμήνυον τὸ μέγα γεγονός.

Ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως ἀντήχουν πανταχόθεν ὅτε, τῇ 11ῃ Νοεμβρίου, ἡ σεβασμία μορφή τοῦ προκαθημένου τῆς «Μητρὸς τῶν ἐκκλησιῶν» ἐκήρυσσε τὴν ἑναρξιν τῶν εορτῶν ἐν Γαλιλαίᾳ. Ἐπιβλητικὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς ἀνήρχετο ἡ γεραρὰ Ἀγιοταφίτικὴ Ἀδελφότης ὡς τὸ πάλαι ἡ χορεία τῶν Μαθητῶν «εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς».

Ἐῖποντο αὐτῆς ἐξέχουσαι θρησκευτικαὶ καὶ πολιτικαὶ προσωπικότητες τοῦ τόπου καὶ ἡ πλειὰς τῶν Ἑλλήνων καὶ ξένων ἐπιστημόνων. Ἀφικόμενοι εἰς τὴν ἑπαυλιν τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου εἰσῆρχοντο εἰς τὸν παρακαίμενον ναὸν τῆς Μονῆς τῶν Γαλιλαίων Ἀνδρῶν, ὑπὸ τοῦς χαρμωσοῦς ἤχους τῶν κωδῶνων τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἐν συνεχείᾳ, ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς καὶ ἱερᾶς συγκινήσεως ὁ πολὺς Πατριάρχης τῆς ἐνδόξου ἐκκλησίας εἰσῆρχετο εἰς τὸν ναὸν ἐπευλογῶν τὰ πλήθη, ἐνῶ μελωδικώτατος χορὸς ἐψάλλε κατανυκτικὰ τὸ «εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν σου...».

Μετ' ὀλίγον ἡ Α.Θ.Μ. ἐκήρυξε τὴν ἑναρξιν τῶν εορτῶν δι' ἐμπνευσμένου λόγου μεταφρασθέντος εἰτα εἰς τὴν ἀραβικὴν καὶ ἀγγλικὴν γλῶσσαν, μεθ' ὃ ἤρξατο ἡ ἐπίσημος δοξολογία, καθ' ἣν ἐμνημονεύθησαν

τὸν Θεὸν καὶ νὰ εἰσέλθουν εἰς ἐπικοινωνίαν μετ' Αὐτοῦ, προσπάθεια ἡ ὅποια δὲν εἶχε δυναθῆ νὰ ἐπιτευχθῆ μέχρι τότε, ἐπιτυγχάνεται καὶ ἐκπληροῦται εἰς τὴν θυσίαν τοῦ Ἰησοῦ, εἰς τὴν μετουσίωσιν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, διὰ τῆς ὁποίας ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης ἐν τῷ Χριστῷ δοξάζει τὸν Θεὸν καὶ ἔρχεται εἰς κοινωνίαν μετ' Αὐτοῦ.

Ἄρχ. ΜΕΛΕΤΙΟΣ ΚΑΡΑΜΠΙΝΗΣ

Διασκευή ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

τὰ ὀνόματα τῶν αἰοιδίμων πατριαρχῶν Ἱεροσολύμων, τῶν 95 διαδόχων τοῦ Ἀδελφοθέου.

Περὶ τὸ τέλος ἐψάλη ὁ πολυχρονισμὸς τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου καὶ ὁ τοῦ βασιλέως Ταλλάλ.

Μετὰ τὴν δοξολογίαν παρετέθη τέτον, εἰς ὃ παρεκάθησαν ἅπαντες οἱ προσκεκλημένοι, ἐν οἷς καὶ δύο ὑπουργοὶ ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως Ἰορδανίας, οἱ Ἕλληνες πρόξενοι Συρίας, Λιβάνου καὶ Παλαιστίνης, ὁ πρόεδρος τῆς ἑλληνικῆς παροικίας, ἀντιπροσωπεῖαι τῶν ἐκκλησιῶν, πλείστοι βουλευταὶ καὶ δήμαρχοι Ἀραβες κ.ἀ.

Ἀκολούθως οἱ πανηγυρισταὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Ἁγίαν Πόλιν διὰ νὰ μεταφέρωσι καὶ ἐκεῖ τὸ μήνυμα τῆς μεγάλης χαρᾶς τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐπὶ τῇ ἐναρξί τῶν εορτῶν. Ἐκεῖ ἔμελλον νὰ λάθωσι χώραν αἱ μεγαλοπρεπέστεραι καὶ πλέον μνημειώδεις τελεταί, ἀρξάμεναι διὰ μεγαλοπρεποῦς θ. λειτουργίας ἐν τῷ Πανιέρῳ Ναῷ τῆς Ἀναστάσεως κατὰ τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, ἀφοῦ ἀφ' ἐσπέρας ἐγένετο ἡ «μεγάλῃ παρρησία» μετὰ τὴν «ἐπίσημον προὔπαντησιν» καὶ ἐψάλη μέγας μετ' ἄρτοκλασίας ἐσπερινός, προεξάρχοντος τοῦ λογίου ἀρχιμανδρίτου Ἀριστοβούλου.

Τὴν θ. λατρείαν τελεσθεῖσαν ἐν μέσῳ πυκνοτάτου ἐκκλησιασματος εἰς ἑλληνικὴν, ἀραβικὴν καὶ ρωσικὴν γλῶσσαν ὑπὸ τοῦ πατριαρχικοῦ ἐπιτρόπου ἀρχιεπισκόπου Σεβαστείας κ. Ἀθναγόρου, ἐλάμπρυνε διὰ τῆς χοροστασίας τοῦ ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης.

Μετ' αὐτὴν ἐξεφωνήθη ὁ πανηγυρικὸς τῆς ἡμέρας ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Στεφάνου καὶ ἐγένετο μεγαλοπρεπὴς λιτανεῖα εἰς τὸν περίξ τοῦ κουβουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου χώρον, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν «Εὐρεσιν» καὶ τὸν «Φρικτὸν Γολγοθᾶν». Ἐν συνεχείᾳ ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἐπισήμων ἀνήλθεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐνθα ἐν τῇ «Μεγάλῃ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου» παρέστη εἰς τὴν γενομένην δεξίωσιν.

Τὸ ἐσπέρας τῆς ἰδίας ἡμέρας πλουσιώτατον φῶς φωταγωγοῦν τὸ πατριαρχικὸν μέγαρον ἐξέπεμπε τὰς ἀκτῖνάς του εἰς τὴν εἰς τὸ σκότος βεβουθιομένην πόλιν, ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς τῶν ὀρέων μέχρι καὶ τῆς ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς πόλεως κρυπτομένης τρώγλης.

Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν ἔλαβε χώραν ἡ αὐτὴ τελετὴ ἐν τῇ Βασιλικῇ τῆς Βηθλεέμ, ἐνθα τὸ Σπήλαιον τῆς Γεννήσεως. Τοὺς ἐκεῖ ἀφιχθέντας ἀγιοταφίτας καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν ἐπισήμους ὑπεδέχθη τμήμα τοῦ ἀραβικοῦ στρατοῦ καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ τόπου.

Κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, χοροστατοῦντος τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου, ἱερούργησαν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θαβάρου κ. Βησσαρίων μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων καὶ ἀρχιμανδριτῶν, ὁ δὲ ἀρχιδιάκονος τοῦ Θρόνου Γερμανὸς ἀνέπτυξε διὰ μακρῶν τὰ τῆς ἱστορίας καὶ σημασίας τοῦ προσκυνήματος τῆς Βηθλεέμ.

Τὴν 2αν Δεκεμβρίου ἔληξε τὸ πρῶτον μέρος τῶν εορτῶν διὰ πανηγυρικῆς θ. λειτουργίας τελεσθείσης ἐν Γεσθημανῇ, ἐνθα ὠμίλησεν ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰσίδωρος ἐπικαλεσθεὶς τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῷ πέρατι τῶν τελετῶν.

Ἦδη συνεχίζεται ὁ πανηγυρισμὸς εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Παλαιστίνης καὶ Ἰορδανίας διὰ λαμπροτάτων ἑορτῶν, ὁμοίας τῶν ὁποίων οὐδέποτε ἐγνώρισεν ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησία.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐτοιμάζεται καὶ ἡ ἔκδοσις εἰδικοῦ πανηγυρικοῦ τεύχους, ἐν τῷ ὁποίῳ δημοσιεύονται ἐπικαιροὶ ἐπιστημονικαὶ μελέται δοκίμων ἀγιοταφιτῶν συγγραφέων, ὡς τῶν ἀρχιμανδριτῶν Ἀριστοβούλου, Στεφάνου, Ἰσιδώρου, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ, κ. Καραπιπέρη κ.ἄ.

Οὐχὶ δὲ ἀσχετα πρὸς τὸν πανηγυρισμὸν εἶναι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἐκτελούμενα μεγάλα ἀνοικοδομητικὰ ἔργα, ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ ἀλλαχοῦ, τὰ ὁποῖα μέλλουν νὰ δοξάσῃ τὴν πρεσβυγενῆ τῆς Σιῶν ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἀποθανάτισον τοὺς ζηλωτὰς καὶ πιστοὺς αὐτῆς ἐργάτας ἀγιοταφίτας.

Ἀληθῶς, τίς ποτὲ θὰ ἐφαντάζετο ὅτι ἐν μέσῳ χαλαρῶν καιρῶν καὶ δυσμενῶν περιστάσεων θὰ ἀνεκαινίζοντο ριζικῶς αἱ ἱστορικαὶ Μοναὶ τοῦ Λαζάρου καὶ Ἀββᾶ Θεοδοσίου, ὅτι θὰ ἀνηγείροντο πολυάριθμα λαμπρὰ οἰκοδομήματα καὶ ὅτι θὰ ἔξῃ δεύτερος Ἰουστινιανός, ὁ Πατριάρχης κ. Τιμόθεος, διὰ νὰ ἀνοικοδομήσῃ τὸν ἐν Βηθλεὲμ ἱστορικὸν πύργον τοῦ εὐσεβοῦς αυτοκράτορος!

Ἡ καὶ ποῖος θὰ ἐπίστευεν ὅτι ἡ μικρὰ Ἀγιοταφικὴ Ἀδελφότης, παλαιούσα ἐναντίον ὑποούλων καὶ ἰσχυροτάτων ἐχθρῶν καὶ ἀνευ οὐδεμιᾶς σχεδὸν ἐκ τῶν ἔξω βοηθείας, θὰ κατῴρθωνε νὰ διαφυλάττῃ ἑλληνικὰ τὰ πανάγια προσκυνήματα, διὰ τὰ ὁποῖα καυχᾶται ἡ ὀρθοδοξία καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς!

Ὁμολογουμένως εἰς τοὺς χριστιανοὺς τούτους ἤρωας πρέπει νὰ ἀποτίωμεν φόρον τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης, διὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον διεξάγουσιν, καὶ εἰς τὸν Θεμελιωτὴν τῆς Ἐκκλησίας Ἰησοῦν αἶνον καὶ εὐχαριστίαν, διότι ἠδύκχησε νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φύλαξιν τοῦ Ζωοδόχου Αὐτοῦ Τάφου εἰς τὸν πρῶτον ἀγιοταφίτην στρατιώτην, τὸν Πατριάρχην Ἱεροσολύμων, ὅστις, παρὰ τὸ γῆρας καὶ τὴν βαρύνουσαν αὐτὸν νόσον, κοπιᾷ καὶ μοχθεῖ μετὰ τῶν διακεκριμένων ἐπιτελῶν του, διὰ νὰ λαμπρύνῃ τὴν ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησίαν.

Εἶναι δὲ καθήκον παντὸς γνησίου ἑλληνοῦ καὶ ὀρθοδόξου, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν μεγάλων τούτων ἑορτῶν, νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὴν «Μητέρα τῶν ἐκκλησιῶν», νὰ μάθῃ διὰ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς κόπους καὶ τὰ αἵματά της, νὰ γνωρίσῃ τοὺς τίτλους καὶ τὰ ἔπαθλά της καὶ τὴν δλὴν ἐν γένει λαμπράν της ἱστορίαν.

Καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ συγκινηθῇ, θὰ δακρῦσῃ, θὰ τὴν ἀγαπήσῃ καὶ μαγευμένος ἀπὸ τὸ μεγαλεῖόν της δὲν θὰ παύσῃ νὰ ἀναφωνῇ μετὰ τοῦ προφήτου: «διὰ Σιῶν οὐ σιωπήσομαι καὶ περὶ Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω». Ἱερουσαλὴμ

Π. ΣΙΜΩΤΑΣ

Ὁ θέλων νὰ αἰσθάνεται τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ τὴν κρατῇ σφιγκτᾶ.

*

Κανεὶς λόγος καὶ καμμία πρᾶξις δὲν χάνεται· καὶ τὰ δύο φέρουν ἐξάπαντος τοὺς καρπούς των.

*

Ἄν ὁ πλοῦτος ἐπιφέρει διαφοράς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς τὸν οὐρανὸν ὁμοῦς οὐδεμίαν.

ΗΧΗΡΟΤΕΡΑ ΑΠΗΧΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΠ. ΠΑΥΛΟΥ

Πλὴν τῶν ἑκατοντάδων ἄρθρων καὶ ἐπιστολῶν, τὰ ὁποῖα ἐξακολουθοῦν γραφόμενα διὰ τὸν ἑορτασμὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον, καὶ τινὰ τῶν ὁποίων διὰ τὴν σημασίαν τοῦ περιεχομένου των θὰ δημοσιευθοῦν, τελευταίως ἐλήφθησαν τὰ ἑξῆς τρία βιβλία περὶ τοῦ ἑορτασμοῦ:

1) Dr Donald Lowrie: The St. Paul Pilgrimage (Ἀγγλιστί) ἔκδοσις τῆς Διεθνούς Χ.Α.Ν. Paris 1951. Περιέχει ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ ἑορτασμοῦ καὶ σκέψεις τοῦ σ. διὰ τὴν μοναδικὴν εἰκόνα τοῦ ἑορτασμοῦ καὶ τὸ νόημά της ἀπὸ ὀρθοδόξου ἀπόψεως.

2) Ἐπισκόπου E. G. Gulin. Ἐπὶ τοῦ προσκυνήματος ἐν Ἑλλάδι. Πολυτελὴς ἔκδοσις (εἰς τὴν φιλανδρικὴν γλῶσσαν Helsingissä, Otava 1951) εἰκονογραφημένη εἰς 230 πυκνοτυπωμένας σελίδας περιέχει λεπτομερεστάτην περιγραφὴν τοῦ ἑορτασμοῦ μετὰ θαυμασίων σκέψεων καὶ ἐντυπώσεων τοῦ θερμοῦ φιλέλληνοῦ ἐπισκόπου, ὅστις, λάτρης ὡς εἶναι τοῦ κλασσικοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, ὠμίλησεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ μετὰ τὸν πανηγυρικὸν τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀλιβιζάτου.

Τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς τίτλων τῶν κεφαλαίων του:

1) Ἡ Ἑλλάς προσκαλεῖ. 2) Διὰ τοῦ ἀέρος ἀπὸ Χελσίνκι εἰς Ἀθήνας. 3) Ἡ αἰωνία πόλις ὡς σταθμὸς πρὸς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπίσκεψις παρὰ τῷ Πάπα. 4) Ἡ παραμονὴ τοῦ ἑορτασμοῦ εἰς Ἀθήνας. 5) Τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα. 6) Ὁ λαὸς καὶ ὁ πολιτισμὸς. 7) Ἡ γλῶσσα. 8) Ἡ ζέστη τοῦ νότου. 9) Τὰ ἔχνη τοῦ Παύλου ἐν Μακεδονίᾳ. 10) Ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ὁ Ἐπίσκοπός της. 11) Ἡ Νικόπολις καὶ ἡ νίκη τῆς Ρώμης. 12) Τὸ μεσοκαλόκαιρο ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῆς Κρήτης. 13) Ρόδος, ἡ ὠραιότερα ἀποψις τοῦ κόσμου. 14) Εἰς τὴν Ἀρχαίαν Κόρινθον, 15) Τὸ προσκυνήμας τελειώνει εἰς Ἀθήνας. 16) Ἡ ὑποδοχὴ τῶν Ἀνακτόρων. 17) Ὁ ἐσπερινὸς τοῦ Ἀρείου Πάγου. 18) Κοινωνία ἀγίων. 19) Ὁ Ὄρθόδοξος Χριστιανισμὸς. 20) Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 21) Ἀθῆναι καὶ Ρώμη.

3) Erland Sundström καὶ Bent A. Koch: Μετὰ τὸν Παῦλον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πολυτελὴς ἔκδοσις (εἰς τὴν σουηδικὴν γλῶσσαν) εἰκονογραφημένη. Εἰς 10 κεφάλαια (135 σελίδες) περιέχεται θαυμασία περιγραφὴ τοῦ προσκυνήματος καὶ βαθυστόχαστοι σκέψεις διὰ τὴν σημασίαν τοῦ προσκυνήματος.

Εἶναι ἀληθῶς ἐξαιρετικὴ ἡ καλωσύνη τῶν ξένων φίλων μας ἀναγνωρίζοντων ὡς ἀναγνωρίζουν ὅτι ἡμεῖς δὲν ἐξετιμήσαμεν ὡς ἔπρεπε.

ΤΟ ΟΦΦΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΕΝ ΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μολονότι πρὸ ἐτῶν (1947) ἱκανὰ ἐγράφησαν περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὄφφικίου τοῦ «πρωτοπρεσβυτέρου» εἰς ἀνασκευὴν τῆς γνώμης ὅτι ὁ ἀείμνηστος Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος ἐκαινοτόμησεν ἀπονείμας τὸ «ἀνυπαρκτον» δῆθεν τοῦτο ὄφφικιον εἰς ἱερεῖς τῶν Ἀθηνῶν, ἐν τούτοις δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ φέρω καὶ νωπότερα καὶ παλαιότερα τεκμήρια τοῦ ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἡ εἰς πρωτοπρεσβυτέρους χειροθεσία ἦτο πράξις ἐν αὐτῇ συνήθης ἀνεκαθεν.

Οὕτω, ἀναδιψῶν πρὸ τίνος τὸ Ἱερὸν Πηδάλιον τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1886 ἔτους, εἰς τὰς σελίδας 639—648 ὅπου δημοσιεύονται οἱ συνδρομηταὶ αὐτοῦ, εὐρίσκω παρελαύνοντα διάφορα ὀνόματα ὄφφικιοῦχων κληρικῶν, ἱκανοὶ ἐκ τῶν ὁποίων φέρουν καὶ τὸ ὄφφικιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, συχνότερον ἀπὸ τὸ ὄφφικιον τοῦ Πρωτοπαπᾶ. Οὕτως εἰς τὴν σελίδα 640 δημοσιεύονται οἱ συνδρομηταὶ τοῦ Μαραθῶνος, λαϊκοὶ καὶ κληρικοί. Μεταξὺ τῶν ὀνομάτων τῶν κληρικῶν καὶ ἱερέων εὐρίσκομεν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθ. Ἀναστασίου Πρωτοπρεσβυτέρου Μαραθῶνος. Ἐν συνεχείᾳ δημοσιεύονται τὰ ὀνόματα τῶν συνδρομητῶν τοῦ δήμου Ὠρωπίων. Εἰς τὸν κατάλογον πρῶτος συνδρομητῆς εἶναι ὁ Σταμ. Εὐσταθίου, Πρωτοπρεσβύτερος. Εἰς τὸν ἴδιον κατάλογον εὐρίσκομεν ὡς συνδρομητὴν καὶ τὸν Ἀπόστολον ἱερέα, Πρωτοπρεσβύτερον. Εἰς τὴν ἄνω σελίδα (640) καὶ τὴν ἰδίαν δευτέραν στήλην εὐρίσκονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς κωμοπόλεως Χαλανδρίου. Ἐν τῇ καταλόγῳ ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα δύο ἱερέων, ὡς καὶ τοῦ Ἰωάννου Νικολάου Ἀρχιπρεσβυτέρου Χαλανδρίου. Εἰς τοὺς τρεῖς δήμους τῆς Ἐκκλησίας Ἀθηνῶν εὐρίσκομεν, λοιπὸν, κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα, τέσσαρας ὄφφικιοῦχους Πρωτοπρεσβυτέρους. Ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν τότε ἦτο ὁ Προκόπιος (ἔτ. 1874—1889) Γεωργιάδης, ὁ ἀπὸ Μεσσηνίας.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Προκοπίου τὸ ὄφφικιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ἦτο γνωστὸν καὶ ἐν ἐνεργείᾳ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ἀθηνῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1870 Μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἦτο ὁ Θεόφιλος Βλαχοπαπαδόπουλος (1862—1871), ὁ ἀπὸ Αἰτωλοακαρνανίας. Τότε, ὡς γνωστὸν, ἰδρύθη (1870) καὶ τὸ σωματεῖον τῶν ἱερέων τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἡτοι «ἡ Σύναξις τῶν πρεσβυτέρων». Τὸ καταστατικὸν ὑπογράφουν τεσσαράκοντα καὶ πλέον ἐφημέριοι τῆς ἐπισκοπῆς. Ἐβδομος (7ος) κατὰ σειράν ὑπογράφει ὁ Ἰωάν. Τσανές, ἐφημέριος ἀγ. Ἀποστόλων, Πρωτοπρεσβύτερος (ὑπογράφει ἀλλαχοῦ καὶ ὡς Πρωτοἱερεὺς). Δέκατος τέταρτος ὁ Παναγ. Σωτηρόπουλος, ἐφημέριος Ναοῦ Μητροπόλεως, Ἀρχιπρεσβύτερος. Δέκατος πέμπτος ὑπογράφει ὁ Ἰωάν. Καλούδης, ἐφημέριος Βλασταροῦς, Ἀρχιπρεσβύτερος. Εἰκοστὸς πρῶτος ὑπογράφει ὁ Δημ. Σάμιος Πρωτοπρεσβύτερος. Τέλος τριακοστὸς ἔβδομος ὑπογράφει τὸ Καταστατικὸν ὁ Γεώργιος Κυριαζῆς, ἐφημέριος ἀγ. Δημητρίου, Ἀρχιπρεσβύτερος Κηφισιάς. Τότε ὁ ἐφημέριος Βασίλ. Ρόκας ἦτο Πρωτο-

πρεσβύτερος Μαρκοπούλου. Μετὰ τινα ἔτη (1874—1875) εὐρίσκομεν ὅτι ὁ Ἰωάν. Εὐσταθίου ἦτο Πρωτοπαπᾶς τῆς ἐνορίας Ταξιαρχῶν, ὁ Παπαδημήτριος Πρωτοπρεσβύτερος ἀγ. Εἰρήνης, ὁ Γεώργιος Μερκούρης Πρωτοπρεσβύτερος Βάρης, ὁ Ἰωάν. Γ. Δελέγκας, ἐφημέριος Κοιμήσεως Θεοτόκου, Ἀρχιπρεσβύτερος Μενιδίου, καὶ ὁ Δελιγιάννης Ἰωάν. Ἀρχιπρεσβύτερος Λιοσίων.

Ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας ἐπισκοπὰς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐν λόγῳ ἀξίωμα ἦτο γνωστὸν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ ἰδίου καταλόγου τοῦ Πηδαλίου. Μεταξὺ τῶν συνδρομητῶν τῆς πόλεως Γαστούνης, τῆς ὑπαγομένης τότε ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Πατρῶν Δαμασκηνὸν (ἔτ. 1886—1892) Χριστόπουλον, εὐρίσκομεν καὶ τὸν Χρ. Ντεβένον, Πρωτοπρεσβύτερον Γαστούνης. Εἰς τὰς Κυκλάδας καὶ ἐν τῇ νήσῳ Θήρα εὐρίσκομεν ἐπὶ τοῦ Ἐπισκόπου Νικοδήμου (ἔτ. 1882—1907) Σακελλαριάδου, δύο ὄφφικιοῦχους ἐγγεγραμμένους εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν, τὸν Γ. Μαυρομάτην, Πρωτοπαπᾶν (σελ. 645) καὶ τὸν (σελ. 646) Ν. Βενετσάνον Πρωτοπρεσβύτερον.

Ἐκ τῶν ὀλιγίστων τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ἢ Πρωτοπαπᾶ ἢ Ἀρχιπρεσβυτέρου ἦτο γνωστὸν ἐν Ἑλλάδι, πρὸ τοῦ Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου, τοῦ συνεχίσαντος τὴν πράξιν τῶν προκατόχων του. Πιθανῶς οἱ σήμερον ἐπονομαζόμενοι Ἀρχιερατικοὶ ἐπίτροποι ἦσαν Πρωτοπρεσβύτεροι.

Ἄλλ' αὐτὸ τοῦτο τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, πρὸ 100ετίας (1850) ἀκριβῶς, ἐγνώριζε καὶ εἶχεν ἐν τῇ πράξει τὸ ἀξίωμα τοῦ «Ἀρχιπρεσβυτέρου». Εἰς ἐπίσημον ἐγγράφον, γραφὸν ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὡς εἶναι ὁ Συνοδικὸς Τόμος τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀναφέρει τοὺς Πρεσβυτέρους, καὶ ἀμέσως καὶ τοὺς Ἀρχιπρεσβυτέρους, ὡς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀναδειχθέντας. Τὸ ἐγγράφον ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ τότε ἐν ἐνεργείᾳ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου, τοῦ Ἱεροσολύμων Κυρίλλου, πέντε πρώην Πατριαρχῶν Κηπύλων, καὶ δέκα τεσσάρων Μητροπολιτῶν. Τὸ σχετικὸν ἀπόσπασμα ἔχει οὕτω:

«Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον... διὰ τῆς τῶν θείων Ἀποστόλων χειροθεσίας ἀνέδειξεν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς πίστεως, τοὺς μὲν Ἐπισκόπους, τοὺς δὲ Πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ Διακόνους... Διὰ τῆς ἀποφάνσεως τῶν Οἰκουμενικῶν ἁγίων Συνόδων ἐκανόνισεν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς ἐνότητος, τοὺς μὲν Πατριάρχας, τοὺς δὲ Ἀρχιεπισκόπους καὶ Μητροπολίτας, τοὺς δὲ Ἀρχιπρεσβυτέρους καὶ Ἀρχιδιακόνους...».

Νομίζω ὅτι δὲν χρειάζονται περισσότερα νὰ προσθέσω διὰ τὸ ὄφφικιον τοῦ Πρωτοπαπᾶ, ἢ Πρωτοἱερέως ἢ Πρωθιερέως ἢ Πρωτοπρεσβυτέρου ἢ Ἀρχιπρεσβυτέρου, ὅταν ἐνώπιόν μας ἔχωμεν τὴν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀπόφανσιν τῶσαν πολλῶν Μητροπολιτῶν καὶ ἑπτὰ Πατριαρχῶν.

ΝΙΚΟΛ. Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπρεσβύτερος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει.

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἐνιαυτοῦ τῆς τοῦ Κυρίου χρησιμότητος ἢ «Ἐκκλησίας» εἴχεται αὐτὸν εἰς τε τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν, εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ εἰς σύμπασαν τὴν ἔτι ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ φόβου τελοῦσαν ἀνθρωπότητα φορὸν τῆς τόσον ἐπιποθῆτου εἰρήνης Χριστοῦ καὶ μεστὸν πάσης ἀπ' οὐρανοῦ εὐλογίας. Ὅσονδήποτε κἂν ἐπισημότερα χεῖλη ἐπὶ τῇ εἰς τὸ νέον ἔτος εἰσόδῳ ἐδήλωσαν ὅτι «ὁ κίνδυνος παγκοσμίου πολέμου ἐξακολουθεῖ νὰ ἦνε πραγματικός», ἐν τούτοις οἱ πάντες ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἄνωθεν ἐποπτεύων τὰ καθ' ἡμᾶς Κύριος θὰ κατευθύνῃ τὰ πάντα εἰς τὸ ἀγαθόν, ὥστε ὀθενδήποτε ἀπειλή τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας νὰ θρασυθῇ πρὸς τοῦ τείχους τῆς ἐνότητος τοῦ κατὰ τοῦ κακοῦ συνησιμένου ἐλευθέρου κόσμου.

«Ὁ Ἐφημέριος».

Ἀπὸ τοῦ ἀνα χειῖρας φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ἄρχειται ἢ εἰς τὸν αἰδεσιμώτατον ἐφημεριακὸν τῆς Ἐκκλησίας μας Κληρὸν διανομὴ τοῦ ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον παραρτήματος τοῦ ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸ παράστημα τοῦτο θὰ συνοδεύῃ ἀνελλιπῶς ἕκαστον φύλλον τῆς Ἐκκλησίας, θὰ περιέχῃ δὲ πάντοτε ὕλην σχετικὴν πρὸς τὴν καθ' ὅλου ζωὴν τοῦ ἐφημερίου, πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἱεροῦ ἀξιωματός του, πρὸς τὴν ἐν τῇ ἐνορίᾳ του ἡγετικὴν πνευματικὴν θέσιν σου, τὸν λειτουργικὸν τοῦ κύκλου, τὴν ἐν τῇ κοινωρίᾳ ἀναστροφὴν του καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν αὐτοσυνείδησιν τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑψηλῆς θέσεώς του καὶ εἰς τὴν λείαν τῶν ἐκείνουτε προκυπτόντων ἐν τῇ θρησκευτικῇ του ζωῇ προβλημάτων. «Ὁ Ἐφημέριος» θὰ ἔχῃ ἰδιαίτεραν σελίδωσιν, ἢ σειρὰ δὲ τῶν φύλλων του λήγοντος τοῦ ἔτους θὰ ἀποτελῇ ἴδιον τομίδιον, μέλλον νὰ κατέχῃ τὴν ἀνήκουσαν εἰς αὐτὸ θέσιν ἐν τῇ ἐφημεριακῇ βιβλιοθήκῃ.

Παιδικαὶ «Συμμοριαὶ»!

Ἄλλο πάλιν τοῦτο!

Μετὰ τὸ τόσον αἶμα, τὸ ὅποιον ἐχύθη διὰ τὴν ἀπόκρουσιν τῶν ξενοκινήτων «συμμοριῶν» καὶ τὰ τόσα ἐρεΐπια, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀφῆκαν αἱ «συμμοριαὶ» ἐκεῖνα τῶν ἐνηλίκων, τῶν ὁποίων εἰς μυριάδας ἀριθμοῦνται καὶ τὰ ἀνήλικα θύματα, ἔχομεν τώρα ἐν μέσῃς Ἀθήναις ἐδρεῦον καὶ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐκτεινόμενον τὸ δίκτυον ἐνὸς ἄλλου εἴδους «Συμμοριῶν», διὰ λόγους καθαρῶς ἐμπορικῶς οργανωθειῶν, ὡς διευκρινίζει ἀπογευματινὴ ἐφημερίς, καθ' ὑπεύθυνον ἀνακοίνωσιν τῶν οργανωτῶν των. Πρόκειται περὶ τῶν «Γαζανικῶν» καὶ τῶν «Γκαουρικῶν» παιδικῶν «Συμμοριῶν». Τὰ μέλη των δὲ ἐφωδισμένα καὶ δι' εἰδικῶν «ταυτοτήτων» ἤρχισαν—ὡς φαίνεται—ἐπιδιδόμενα εἰς τὴν ἐμπρακτον μίμησιν τῶν «ἡρώων», τῶν ὁποίων αἱ φανταστικαὶ «περιπέτειαι» ἀποτελοῦν τὸ εὖνον ἐμπόρευμα τῶν εἰς βάρ-

ρος τῶν Ἑλληνοπαίδων ἐπιδιωκόντων νὰ πλουτήσουν ἐκδοτῶν!

Παιδιά, λοιπόν, ἤρχισαν νὰ ἐγκαταλείπουν τὰς πατρικὰς των ἐστίας, διὰ νὰ ἀναπαραστήσουν εἰς ἑαυτοὺς τοὺς «ἡρώας» των, καί, πληρῶν λίαν ἐπικινδύνων τούτων διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ διὰ τὴν οἰκογενειακὴν γαλήνην κρουσμάτων, Κύριος μόνος οἶδε, πόσα ἄλλα δεινὰ μᾶς ἐπιφυλλάσει καὶ κατὰ ποῖον ἐγκληματικὸν τρόπον εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθῶσιν αἱ νέα αὐταὶ παιδικαὶ «Συμμοριαὶ», ὅσον κἂν σοβαροφανῶς ἐδηλώθη παρὰ τῶν ἐλαφοῦ τῇ συνηθῆσει ὁργανωτῶν των, ὅτι μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ὁργανώσεως εἶναι ἡ διανομὴ τῶν «ταυτοτήτων», πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς κυκλοφορίας τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ἐντύπων...

Ἄν ὑπάρχει ἀρὰ γε εἰς τὸν τόπον αὐτὸν κανὲν ὄριον εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τῶν ἐμπόρων τοῦ ἐντύπου χάριτος, ἔστω καὶ ἂν θίγονται χάριν τοῦ ἐμπορίου των τὰ ἱερώτατά μας, οἷα εἶναι αἱ ἀγναὶ ψυχαὶ τῶν τεκνῶν μας;

Ἀντίφασις.

Ἐπανελημμένως ἀνεγράφη εἰς τὸν τύπον ὅτι ἀπεφασίσθη ἡ λειτουργία «καζίνων» καὶ «χαροπαικτικῶν λεσχῶν» εἰς ὄριομένα τῆς χώρας κέντρα. Ὑποθέτομεν ὅτι ἡ εἴδησις δὲν εἶναι ἀκριβής, διότι εἰς ἡμέρας, καθ' ἃς τόσαι συσκέψεις ἐγένοντο περὶ ἐξευρέσεως τῶν μέσων περιορισμοῦ τῆς ὁλοῦν καὶ παρ' ἡμῖν ἀξαναομένης ἐγκληματικότητος, συνεκροτήθησαν δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ἐπίσημοι ἐπιτροπαί, ἢ ἀναζωογόνησις τοῦ συστήματος τῶν χαροπαικτικῶν λεσχῶν, τῶν ὁποίων ὑπῆρξαν γνωστὰ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, θὰ ἐνεφανίζετο ὡς κατάδηλος ἀντίφασις ματαιοῦσα τὸ πάγκοινον αἷτημα τῆς ἀνάγκης τῆς διὰ τὴν ἡθικὴν ἐξυγίανσιν τῆς κοινωρίας λήψεως τῶν ἐνδεδειγμένων ἠθοπλαστικῶν μέτρων.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων ἀπεστάλησαν πρὸς τὴν Α.Θ.Π. τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχην καὶ τοὺς Μακαριωτάτους Πατριάρχας καὶ τοὺς Προέδρους τῶν λοιπῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τὰ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος φύλλου δημοσιευόμενα ἑόρτια Γράμματα, ἀπὸ μέρους τοῦ Μακ. Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου.

— Τὴν 10ην μεσοῦντος μηνὸς ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐπανέλαβε τὰς ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τῶν Χριστουγέννων διακοπέσας ἐργασίας αὐτῆς.

Ἐν τῇ πρώτῃ ταύτῃ συνεδρίᾳ ἐξητάσθη καὶ αὐθις τὸ ζήτημα τῆς κινδυνευούσης ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας καὶ τοῦ συναφῆς θέματος τῆς προσεχοῦς συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας.

Ἀποστολικὴ Διακονία. — Τὴν 3ην μεσοῦντος μηνὸς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Θεοφιλεστάτου Βοηθοῦ Ἐπισκόπου Εὐρύπου κ. Ἀλεξίου συνήλθον ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ παρὰ τὴν Ἱ. Μονὴν Πετράκη Ἰδρύματος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας οἱ Ἐφημέριοι τῶν Ἱ. ναῶν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς καὶ, ἀκούσαντες ἀνακοινώσεως τοῦ τε Γεν. Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας Καθηγητοῦ κ. Βασ. Βέλλα καὶ τοῦ Διευθυντοῦ Τύπου καὶ Θρησκευτ. Διαφωτίσεως αἰδεσ. πρῶ-

τοπρ. κ. Ἐμμ. Γ. Μυτιληναίου περὶ τῶν ὑπὸ ἔκδοσιν περιοδικῶν αὐτῆς, συνησκέφθησαν περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐν τῇ ἐνορίᾳ διαδόσεώς των.

Ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς Ἱ. Μονῆς Ἀσωμάτων (Πετρακῆ) τὴν 12ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρώην Λήμνου κ. Βασιλείου εἰς Διάκονον ὁ ἐκ τῶν τροφίμων τοῦ Θεολογικοῦ Οἰκοτροφείου φοιτητῆς τῆς Θεολογίας κ. Γερμανὸς Κεφαλάς.

Μερίμνη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρυστίας κ. Ἀνανίου αἰ ὑπ' αὐτὸν Ἱ. Μοναὶ Σωτῆρος καὶ Λευκῶν προσέφεραν ἀνά ἑκατὸν ὀκάδας ἐλαίου ἑκάστη εἰς τὸ ἐν Κύμῃ Μυλωνοπούλειον Ἐκκλησιαστ. Ὁρφανοτροφεῖον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τὴν 30ὴν παρελθόντος μηνὸς ἐν τῷ Θεολογικῷ Οἰκοτροφείῳ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκόπη ἡ Βασιλόπητα τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ ἐν τελετῇ, εἰς ἣν παρέστη ἕκ προσώπου τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ὁ Πανοσιολ. Πρωτοσύγκελλος κ. Διονύσιος Ψαρριανός. Παρέστησαν ὡσαύτως ὁ Διευθυντῆς τοῦ Οἰκοτροφείου μετὰ τῶν Καθηγητῶν αὐτοῦ, Καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ πολλοὶ φοιτηταί.

Τὸ οἰκογενειακὸν περιοδικὸν «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» μετὰ τοῦ παιδικοῦ παραρτήματός του «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά», ἐκτυπούμενον ἤδη εἰς τὰ πιεστήρια τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, θὰ τεθῆ εἰς κυκλοφορίαν ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν.

Ἡ ἰδιοκτήτρια τοῦ περιοδικοῦ «Οἰκογενειακὴ Ζωὴ» κ. Ἀσπασία Μανουσοπούλου - Ζαχαρῆ καὶ ὁ διευθυντῆς αὐτοῦ κ. Λάμπρος Ζαχαρῆς διὰ κοινῶν ἐγγράφου, τῶν πρὸς τὴν Γεν. Διεύθυνσιν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἀνεκοίνωσαν ὅτι, ἐπὶ τῇ πραγματοποιήσει τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐκδόσεως τοῦ ἰδίου αὐτῆς οἰκογενειακοῦ περιοδικοῦ θὰ διακόψωσι τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἰδικοῦ των, εἰς τὸ κυκλοφορήσαν δὲ ἤδη τελευταῖον τεῦχος αὐτοῦ ἐδηλώθη πρὸς τοὺς συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας του ὅτι θὰ λαμβάνωσιν ἐφεξῆς «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» καὶ «Τὰ Χαρούμενα Παιδιά», ἀντὶ τῆς «Οἰκογενειακῆς Ζωῆς». Τὸ γεγονός τοῦτο ἀνεφέρθη τῷ Κεντρ. Συμβουλίῳ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ὑπὸ τοῦ Γεν. Διευθυντοῦ αὐτῆς, ἐκφράσαντος ἅμα δι' ἐγγράφου του συγχαρητήρια καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸ ζεῦγος Ζαχαρῆ διὰ τὴν εὐγενῆ ταύτην χειρονομίαν των.

Ἡ ἔτησια συνδρομὴ τοῦ περιοδικοῦ «Τὸ Χαρούμενο Σπίτι» ὄρισθη διὰ τὸ ἐσωτερικὸν εἰς δραχμὰς 30.000. Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἡ συνδρομὴ αὕτη ὄρισθη εἰς 3 δολ. διὰ τὴν Ἀμερικὴν, 1 ἀγγλ. λίραν χαρτίνην διὰ τὴν Ἀγγλίαν, 1000 φρ. διὰ τὴν Γαλλίαν, 1 αἰγυπτ. λίραν διὰ τὴν Αἰγυπτὸν καὶ 6 τουρκ. λίρας διὰ τὴν Τουρκίαν. Οἱ συνδρομηταὶ τοῦ περιοδικοῦ θὰ λαμβάνωσι δωρεάν καὶ τὸ παιδικὸν του παραρτήμα, ὅπερ δύναται νὰ διανέμηται καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων χωριστὰ πρὸς ὄρχ. 500 κατὰ τεῦχος.

Πλὴν τῶν ληφθέντων ἤδη εἰς τὴν Ἀπ. Διακονίαν συγχαρητηρίων τηλεγραφημάτων καὶ ἐγγράφων πλείστων ἐκ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῆς λειτουργίας τοῦ παρ' αὐτῇ Ἐκκλησιαστ. Τυπογραφείου, ἐξακολουθοῦσιν εἰσεῖτι αἰ τοιαῦται ἐκδηλώσεις τῆς χαρᾶς τόσο ἀπὸ μέρους τῶν μελῶν τῆς Σ. Ἱεραρχίας ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους διακεκριμένων ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν προσωπικότητων.

Ζηηρότατος ἐπίσης ἐνθουσιασμός ἐκδηλοῦται ἐπὶ τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, τόσο ἐκ μέρους τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν καὶ τοῦ λοιποῦ Ἱ. Κλήρου, ὅσον καὶ ἀπὸ μέρους τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων καὶ πλείστων ἐξεχόντων μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας, ἀθρόαι δὲ ἤρξαντο ἀπὸ τοῦδε λαμβανόμεναι αἰ αἰτήσεις διὰ τὴν ἐγγραφὴν συνδρομητῶν. Σημειωτέον ὡσαύτως ὅτι, μετὰ πά-

σης προθυμίας προσήλθον εἰς συνεργασίαν καὶ πλείστα ἐπιλεκτὰ μέλη τῶν λογοτεχνικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν κύκλων τῆς Πρωτευούσης.

I. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 25ῃ παρελθόντος μηνὸς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσεν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τὴν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Χριστουγέννων θείαν λειτουργίαν.

— Αὐθημερὸν ἀνεγνώσθη ἐν ἅπασιν τοῖς ἰ. ναοῖς τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς ἡ ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος φύλλου δημοσιευμένη ἐόρτιος Ἐγκύκλιος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου.

— Τῇ πρώτῃ τοῦ Ἰσταμένου μηνὸς, ὥρα 10.30 π.μ., ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐτέλεσεν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Νέου Ἐτους ἐπίσημον Δοξολογίαν ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν Α. Α. Μ. τῶν Βασιλέων, τῶν μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας, τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Διπλωματικοῦ Σώματος καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισήμων, ἀκολούθως δὲ μετέβη εἰς τὰ Ἀνάκτορα, ἔνθα γενόμενος δεκτὸς ὑπὸ τῶν Βασιλέων συνεχάρη καὶ ηὐχόθη αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ Νέου Ἐτους.

— Τῇ 6ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων, ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ τὴν θ. λειτουργίαν προέστη τῆς ἐν Πειραιεὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως γενομένης τελετῆς τῆς Καταδύσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

— Τῇ 7ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐπεσκέφθη τὸν Πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως κ. Νικ. Πλαστήραν.

— Τῇ 13ῃ ἡ Α. Μακ. ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ ἰ. ναῷ τοῦ Ἀ' Νεκροταφείου Ἀθηνῶν εἰς τὸ 40ῆμερον μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου Δημάρχου Ἀθηναίων Κ. Κοτζίᾳ.

— Αὐθημερὸν τὸ ἑσπέρας ἡ Α. Μακ. παρηκολούθησε τὴν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσοῦ» διάλεξιν τοῦ πρώην Ἐπιτρόπου τῆς Ἐπικρατείας παρὰ τῇ Ἱ. Συνόδῳ κ. Θεοδ. Σπεράντζα.

— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος τῇ 27ῃ τοῦ παρ. μηνὸς Δεκεμβρίου παρέστη εἰς τὴν πανηγυρικὴν συνεδρίαν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

— Ἡ Α. Μακ. τῇ 28ῃ παρελθ. μηνὸς μετέσχε τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως συνεδρίας τοῦ «Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος» καὶ τῇ 10ῃ μεσοῦντος μηνὸς παρέστη εἰς τὴν ἐν τοῖς Ἀνακτόροις δεξίωσιν τῶν μελῶν αὐτοῦ.

— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε τῇ 28ῃ παρελθ. μηνὸς συνεδρίας τοῦ Διοικ. Συμβουλίου τῆς Σιβιτανιδείου Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, τῇ 5ῃ μεσοῦντος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κληροδοτήματος Μ. Τοσίτσα καὶ τῇ 9ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῆς Ἐπιτροπῆς ἀνοικοδομήσεως καταστραφέντων ἱερῶν ναῶν.

— Τῇ 9ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τὴν Α. Μακ. ἐπεσκέφθη ὁ Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ κ. Γ. Καρτάλης.

— Ὁσαύτως ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη τῇ μὲν 21ῃ τοῦ παρελθ. μηνὸς τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀναχωρησαντος τέως πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας κ. Ντέ Βὼ Σάν Σὺρ, ὅστις ἀπεχαιρέτησεν αὐτόν, τῇ δὲ 12ῃ μεσοῦντος τὴν τοῦ ἀφιχθέντος νέου πρεσβευτοῦ κ. Jean Baelen.

— Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν τῇ μὲν 19ῃ παρελθ. μηνὸς τὸ Συμβούλιον τοῦ Συλλόγου τῶν φίλων τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς, τῇ δὲ 28ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐταιρείας Προστασίας ἀνηλικῶν καὶ ἐπιτροπὰς τῶν θυμάτων τοῦ Ἀλβανικοῦ Μετώπου καὶ τῶν κατοίκων Βουλιαγμένης.

— Κατὰ τὸ ἀπὸ τῆς 15ῃς παρελθόντος μηνὸς χρονικὸν διάστημα τὴν Α. Μακ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἐπεσκέφθησαν οἱ Σεβ. Μητροπολίται Ὑδρας καὶ Σπετσῶν κ. Προκόπιος, Χαλκίδος κ. Γρηγόριος, Κορυτσᾶς κ. Εὐλόγιος, πρώην Λήμνου κ. Βασιλείος, Φθιώτιδος κ.

Αμβρόσιος, Αἰτωλοκαρνανίας κ. Ἱερόθεος, Νευροκοπίου κ. Ἀγαθάγγελος, Καστορίας κ. Νικηφόρος, Σπάρτης κ. Διονύσιος, Ἐδέσσης καὶ Πέλλης κ. Διονύσιος, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Ἀγαθόνικος, Χίου κ. Παντελεήμων, Παραμυθίας κ. Δωρόθεος καὶ Κοζάνης κ. Κωνσταντῖνος.

— Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐδέχθη εἰς ἐπίσκεψιν τὸν αἶδον. Πρωθιερέα τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Γ.Ε.Σ. κ. Τσακαλῶτον, τὸν στρατηγὸν κ. Κατσιμητρον, τοὺς βουλευτὰς κ.κ. Ἰωάννου καὶ Ρηγόπουλον, τὸν στρατηγὸν κ. Βλαχόπουλον, τὸν Ἀνωτ. Διοικητὴν Χωροφυλακῆς Ἡπείρου ἀντισυνταγμ. κ. Τασσόπουλον, τὸν Γεν. Διευθυντὴν τοῦ Πολιτικῆς Γραφείου τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Ἰ. Μοάτσον, τὸν ὑποδιοικητὴν τῆς Ἐθν. Τραπεζῆς κ. Π. Γουναράκη, τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Ἐξωτερικῶν Διευθυντὴν κ. Γρίβαν, τοὺς Νομάρχας Δράμας καὶ Σερρών, τὸν Νομάρχην Ροδόπης κ. Στ. Νικόγλου, τὸν Νομάρχην Ἰωαννίνων κ. Κιτσιδῆν, τὸν Δήμαρχον Ἰωαννίνων κ. Θεοδωρίδην, τοὺς τέως ὑπουργοὺς κ.κ. Κ. Τσάτσον καὶ Θεολογίτην, τοὺς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐθναρχίας Κύρου κ.κ. Λουϊζίδην καὶ Λανίτην, τὸν Ἠγούμενον τῆς ἐν Πάτρῳ Ἱ. Μονῆς, τὸν Γεν. Διευθυντὴν τοῦ Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικόπουλον, τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου κ.κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτον, Νικ. Λούβαρη, Βασ. Βέλλαν, Ἰω. Καρμίρη καὶ Βασ. Ἐξαρχον, τὸν ἀνάτονον Ἐκπαιδευτ. σύμβουλον κ. Γρ. Καρύδην, τὸν Γεν. Ἐπιθεωρητὴν Στοιχ. Ἐκπαιδευσεως Ἡπείρου κ. Πετσάλην, τὸν Γεν. Διῆτην τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας κ. Ρέλλιαν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεολογικῆς, τὸν Ἐφορον Ἀρχαιοτήτων Βορ. Ελλάδος κ. Πελεκανίδην, τὸν ἐν Λαζάνῃ ὁμογενῆ κ. Γ. Εὐαγγελίδην, τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργ. Γεωργίας Διευθυντὴν κ. Κατσούλην καὶ πλείστους ἄλλους.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ἱ. Μητροπολις Ἐδέσσης—Πέλλης. Μόλις κατ' αὐτὰς ἐλήφθη τεύχος περιλαμβάνον τὰ τῆς τελετῆς τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ νέου Μητροπολίτου Ἐδέσσης καὶ Πέλλης Σεβ. κ. Διονυσίου, γενομένης τῆ 21 παρ. Ὀκτωβρίου. Τὴν Α. Σ. προσεφώνησαν ἐν τῷ Ἱ. μητροπολιτικῷ ναῷ Ἐδέσσης ὁ δήμαρχος Ἐδέσσης κ. Δ. Πετρίτσος, οἱ θεολόγοι καθηγηταὶ κ.κ. Ἀθ. Φιλιππίδης καὶ Στυλ. Παπαδήμας ἐκ μέρους τῆς Χριστιανικῆς κινήσεως τῆς πόλεως καὶ τῶν Κατηχητικῶν αὐτῆς Σχολείων καὶ ὁ ἱεροκήρυξ τῆς Μητροπόλεως Ἀρχιμ. κ. Παντελ. Χρυσάφης ἐξάραντες τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς πολλαπλὰς πρὸς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν πατρίδα ὑπηρεσίας τῆς Α. Σ., μεθ' ὃ ὁ Σεβ. κ. Διονύσιος εἶπε τὸν ἐνθρονιστὴν αὐτοῦ λόγον. δι' οὗ ἐδήλωσεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐμπιστευθείσῃ αὐτῷ νέῃ ἐπαρχίᾳ διαρκῆ αὐτοῦ μέριμναν θὰ ἔχη τὴν πρόδον, τὴν ἠθικὴν συγκρότησιν καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν προκοπὴν τοῦ ἐν τῷ προπυργίῳ τούτῳ τῆς Μακεδονίας νέου αὐτοῦ ποιμνίου, τὴν ὀργάνωσιν τῆς φιλανθρωπίας, τὴν περὶ τῶν ἀσθενῶν μέριμναν, τὸ στήριγμα τῶν καλῶς ἐν τῇ Χριστιανικῇ κοινωνίᾳ βιούντων, τὴν εἰς τὴν εὐθειαν ὁδὸν ἐπάνοδον τῶν ἀπ' αὐτῆς πλανηθέντων καὶ τὴν πλήρη τήρησιν τῶν κανόνων, τῶν θεσμῶν καὶ τῶν παραδόσεων τῆς ἁγίας ἡμῶν ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΠΟΛΕΩΣ

Κατ' εἰδήσεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τῆ 16ῃ παρελθόντος Δεκεμβρίου, Κυριακῆ, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 1500 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συγκλήσεως τῆς Δ' Οἰκουμ. Συνόδου ἐτελέσθη ἐν τῷ ἐν Χαλκηδόνι ναῷ τῆς ἁγ. Τριάδος πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ λειτουργία, καθ' ἣν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Συνόδου ἀνέγνω ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος πατριαρχικὴν ἐγκύκλιον, ἀναπτύσσουσαν τὸ ἱστορικὸν τοῦ Χριστολογικῶν ζητήματος.

— Πρὸ τίνος ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐπανδρυσθέντος Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου, ὅπερ ἤρξατο λειτουργοῦν ἐν ᾧ καὶ πρότερον εὕρισκετο τόπῳ, ἥτοι κάτωθεν τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Περὶ λήγοντα τὸν παρ. Νοέμβριον προσκληθέντες ὑπὸ τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου κ. Χριστοφύρου συνήλθον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτοῦ οἱ πρόεδροι τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων Ἀλεξανδρείας καὶ Ἰβραημίας καὶ ἐκπρόσωποι τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑλλην. σωματείων καὶ ἀδελφοτήτων πρὸς σύσκεψιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἀέργων πρῶην ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν τῆς Ζώνης τῆς Διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ Πατριάρχης προέτεινε τὴν σύστασιν ἐπιτροπῆς μελλούσης νὰ ἐνεργήσῃ πρὸς ἐξευρέσιν ἐργασίας καὶ πόρων διὰ τοὺς ἀνέργους καὶ ἀπόρους, ἐν συνεχείᾳ δ' ἐτόνισεν ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ τὸ πρόβλημα ἐγκαταστάσεως ἑλλήνων ἀέργων εἰς ἄλλα σημεῖα τῆς Ἀφρικῆς. Μετὰ τὸ πέρας τῆς συσκέψεως ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Ἀλεξανδρείας κ. Δ. Ζερμπίνης ἐξέφρασε τὴν ἐγνώμοσύνην τῆς παροικίας πρὸς τὴν Α.Θ.Μ. δι' ὅσα πράττει ὑπὲρ τῶν δοκιμαζομένων ἑλλήνων παροίκων τῆς Αἰγύπτου.

— Ἐπικειμένον τοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔτος ἐορτασμοῦ τῆς χιλιετηρίδος τῆς ἱστορικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ἀλεξανδρινοῦ πατριαρχικοῦ ἑθρονίου ἢ Α.Θ.Μ. ἀνήθηκε εἰς τὸν Διευθυντὴν αὐτῆς κ. Θ. Μοσχονᾶν νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς συγκροτήσεως Ἐπιτροπῆς τῆς χιλιετηρίδος διὰ τὰ περαιτέρω.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 8 (Αὐγούστου) φύλλῳ τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας ἐν θέσει πρώτου ἀρθροῦ δημοσιεύεται ὑπὸ τὸν τίτλον «Πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ὅλου τοῦ κόσμου» ἢ ἐν Μόσχᾳ τῆ 23 Ἰουλίου 1951 συνταχθεῖσα ἐπίσημος ἔκκλησις τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Ἀλεξανδρου, Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας Ἀλεξίου, Γεωργίας Καλλιστράτου αἰ Ρουμανίας Ἰουστινιανοῦ καὶ τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Προέδρου τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας Μητροπολίτου Πλόβδιβ Κυρίλλου πρὸς τοὺς ἀνά τὸν κόσμον χριστιανοὺς περὶ ὑποστηρίξεως τῆς παγκοσμίου εἰρήνης. Εἰς τὸ τέλος τῆς ἐκκλήσεως παρέχονται ἐν φωτοτυπία αἱ ὑπογραφαὶ τῶν ἐν λόγῳ πρωθυπουργῶν.

— Καθ' ἃ ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ, τῆ 17 Ἰουνίου παρ. ἔτους, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ σοβιετικοῦ Κομιτάτου ὑπερασπίσεως τῆς εἰρήνης, ἀφίκετο ἐξ Ἀγγλίας εἰς Μόσχαν ἀντιπροσωπεία τῶν Κουακέρων, ἥτις μετὰ ἄλλων ἐπεσκέφη καὶ τὴν Α.Θ.Μ. τὸν Πατριάρχην Ἀλέξιον.

— Ἀντιπροσωπεία τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας παρέστη ἐν Βαρσοβίᾳ κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ νέου ὀρθοδόξου Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας Μακαρίου, τὸν ὁποῖον προσεφώνησαν καταλλήτως ἡ τε ρωσικὴ ἀντιπροσωπεία καὶ αἱ συμπαραστάσαι ἀντιπροσωπείαι τῶν Ἐκκλησιῶν Ρουμανίας καὶ Βουλγαρίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἐξ ἀποφάσεως τῆς Ἱ. Συνόδου τὸ τεύχος Ὀκτωβρίου τοῦ περιοδικῶ «Πνευματικὸς Πολιτισμὸς» ἀφιέρωθη εἰς τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συμπληρώσεως 1900 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον. Τὸ τεύχος περιλαμβάνει μελέτας θεολόγων περὶ τοῦ ἀπ. Παύλου καὶ τὴν διεθνήν σχετικὴν βιβλιογραφίαν τῆς τελευταίας πεντηκονταετίας. Ἡ Ἱ. Σύνοδος δόσα ἐντολὴν νὰ ἐκδοθῶσιν ἐπὶ μέρους ἀνάτυπα τοῦ τεύχους, ὑπέμνησε μετ' ἐγνώμοσύνης ὅτι «ἡ ὀδοπορία τοῦ ἀπ. Παύλου τὸν ἤγαγε νὰ διέλθῃ διὰ τῶν Βαλκανίων διὰ νὰ φέρῃ εἰς τὴν Εὐρώπην τὸ εὐαγγελικὸν τοῦ κήρυγμα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὀρθοδόξων ρουμανικῶν ἀποικίων συνελθόντες εἰς σύσκεψιν πρό τινος ἐν Σικάγῳ διέκοψαν πᾶσαν κανονικὴν σχέσιν μετὰ τῆς ρουμανικῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀρνηθέντες δὲ ν' ἀναγνωρίσουν τὸν εἰς Ἀμερικὴν ὑπὸ τοῦ ρουμάνου Πατριάρχου ἀποσταλέντα Ἐπίσκοπον Ἀνδρέαν, ἐξέλεξαν ἀντ' αὐτοῦ παμψηφεί ἄλλον χωρεπίσκοπον τῆς ἐν Ἀμερικῇ ρουμανικῆς Ἐπισκοπῆς.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Καθ' ἃ γράφει ἡ «Religious News Service» τῆς Νέας Ὠρκης, δύο ὀρθόδοξοι ἀρχιερεῖς, οἱ Δοσίθεος Στόϊκοβιτς καὶ Λογγίνος Τόμικ, παρέστησαν εἰς τὴν τετάρτην Συνέλευσιν «τῆς Ἐνώσεως ὀρθοδόξων ἱερέων», ὁργανώσεως τῶν ἐκ τοῦ σερβικοῦ κλήρου ἱερέων, τῶν ἐν πᾶσι πιστῶν εἰς τὸ καθεστῶς τοῦ Τίτο, ἀποτελούντων δὲ τὰ δύο τρίτα τοῦ ὅλου κλήρου τῆς σερβικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ παρουσία τῶν ἐν λόγω ἀρχιερέων ἠρμηνεύθη ὡς ἔνδειξις ὅτι ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς σερβικῆς Ἐκκλησίας προτίθεται νὰ συνεργασθῇ μετὰ τῆς Ἐνώσεως ταύτης. Ὁ Πατριάρχης Βικέντιος δὲν ἔχει ἀναγνωρίσει αὐτὴν ἐπισημῶς. Ὁ ἐπίσκοπος Βικέντιος φέρεται εἰπών, ὅτι τώρα εἶναι ἔτοιμος νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς Ἐνώσεως. «Καίτοι κατὰ τὴν συνεδρίαν τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου ἡ Ἱ. Σύνοδος ἤρνηθη ν' ἀναγνωρίσῃ τὸ κληρικὸν τοῦτο σῶμα, ἡ ἐνταῦθα παρουσία μου—εἶπεν ὁ ἐπίσκοπος—μαρτυρεῖ σαφῶς ὅτι οἱ ἀρχιεπίσκοποι συμφωνοῦν νὰ ἔλθουν κατ' ἀρχὴν εἰς σχέσιν πρὸς τὴν ὑμετέραν Ὀργάνωσιν».

ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Καθ' ἃ πρό τινος ἀνήγγειλε τὸ Βατικανόν, ἡ κομμουνιστικὴ κυβέρνησις τῆς Οὐγγαρίας κατήργησε τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ἐθέσπισε δ' ἀντ' αὐτῆς νὰ ἑορτάζωνται τῇ 21 τοῦ Δεκεμβρίου τὰ «Σταλινουγεννα». Ὁ οὐγγρος ὑπουργὸς τοῦ Ἐμπορίου ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν τῶν εἰκονιζόντων τὴν τοῦ Χριστοῦ Γέννησιν δελταρίων καὶ τοῦ δένδρου τῶν Χριστουγέννων, ὡς «ἀντιδραστικῶν».

—Ὁ κατὰ τὸ 1946 καταδικασθεὶς εἰς δεκαεξαετῆ εἰρκτὴν πρωθυεράρχης τῆς ἐν Γιουγοςλαβία ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιεπίσκοπος Στέπινακ ἀφέθη ἐλεύθερος.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἡ κυβέρνησις τῆς Νοτιοσλαβίας ἱδρυσεν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Βελιγραδίου μίαν ἔδραν τῆς λουθηρανικῆς θεολογίας παρὰ τῇ ὀρθοδόξῳ θεολογικῇ Σχολῇ, ἀνετέθη δ' εἰς τὰς ἐν τῷ κράτει τέσσαρας ομάδας λουθηρανῶν ὅπως ἐκλέξουν τὸν κατάλληλον καθηγητὴν. Τοῦτο γίνεται διὰ πρώτην φοράν κατὰ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας τῆς ἐν Νοτιοσλαβία ἱστορίας τοῦ λουθηρανισμοῦ, πρὸς σπουδὴν τοῦ ὁποίου μέχρι τοῦδε οἱ λουθηρανοὶ νέοι ἠναγκάζοντο νὰ παρακολουθοῦν μαθήματα εἰς ἄλλας χώρας.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἀφύπνις τοῦ Βουδδισμού. Καθ' ἃ ἀναγράφει ὁ πάστορ D. Niles ἐν τῷ «The Word Christian Digest», ἐν Κεϋλάνη παρατηρεῖται μία ἀπροσδόκητος ἀφύπνις τοῦ Βουδδισμού. Ὁ σ. ἀποσκοπῶν νὰ διακριβῶσῃ τὰ ψυχολογικὰ στοιχεῖα τῆς κινήσεως ταύτης, διαπιστοῖ ὅτι ὁ Βουδδισμὸς εἶναι μία θρησκεία τελετουργικὴ καὶ προσκυνηματικὴ, καθ' ἣν αἱ μᾶζαι καταλαμβάνονται ὑπὸ ἐντόνων θρησκευτικῶν συναισθημάτων, τῶν ὁποίων ἡ βαθύτης εἶναι δυσανάλογος πρὸς τὴν εὐσέβειαν τῶν ἀποτελούντων τὴν μᾶζαν ταύτην ἀτόμων. Ἡ θρησκευτικότης αὕτη τῶν μᾶζων ἐνισχύεται ἐκ τῆς ἐκθέσεως λειψάνων τῶν δύο πρώτων μαθητῶν τοῦ Βουδδα, Μογκαλλάνα καὶ Σαριπούττα, τὰ ὁποῖα συντρέχουν νὰ προσκυνῆσιν προσκυνηταὶ κατὰ μυριάδας, ἐν οἷς αὐτὸς ὁ πρωθυπουργὸς ὁρᾶται γονυκλινῆς φέρων αὐτὰ ἐπὶ κεφαλῆς.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀναφέρονται μόνον τὰ πρὸς τὴν Διεύθυνσιν ἀποστελλόμενα

ΣΤ'.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 25 βιβλίον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰωάννου Παναγιωτίδου, Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, *Φιλόσοφοι τοῦ 19' Αἰῶνος* (ἔτος ἐκδόσεως 1950, σελίδες 81), ἐξετάζει τοὺς φιλοσόφους Σοπενχάουερ, Νίτσε καὶ Τολστόη, ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν σκοπιάν», χάριν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι «πολὺ εὐκόλως ἐκθαμβοῦνται ἀπὸ τὴν αἴγλην, πού δημιουργεῖ ἡ διαφήμις γύρω εἰς ὠρισμένα πρόσωπα» καὶ ὑπὸ τῶν ὁποίων «ὅ,τι δήποτε καὶ ἀν' ἐκπορεύεται ἀπὸ τὸ στόμα τῶν διαφημιζομένων... θεωρεῖται ὡς θέσφατον καὶ ἰερὸν καὶ, ἀπομένως, ὡς ἀνεπίδεκτον ἀντιρρήσεως».

Ὁ σ. ἐξετάζει τοὺς, περὶ ὧν πρόκειται, φιλοσόφους ἀπὸ τε τοῦ περιεχομένου τῆς διδασκαλίας καὶ ἀπὸ τῆς ποιότητος τῆς ζωῆς τῶν καὶ, συγκρίνων αὐτοὺς πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ κηρυσσόμενον ἰδεῶδες, ὑποδεικνύει τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπόκεινται οἱ ἀμελετήτως καὶ ἐπιπολαιῶς ἐπηρεαζόμενοι ὑπὸ τοῦ περὶ τὰ ὀνόματα θορύβου, χωρὶς, μάλιστα, νὰ ἔχωσι σαφῆ γνῶσιν τοῦ περιεχομένου τῆς διδασκαλίας τῶν οὕτω διαφημιζομένων σοφῶν. (Ἄλλ' οὔτε καὶ τοῦ περιεχομένου—προσθέτομεν ἡμεῖς—τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας!)

Ἡ μελέτη διακρίνεται διὰ τὴν ἀντικειμενικότητα τῆς ἐκθέσεως καὶ τὴν ἀμεροληψίαν τῶν κρίσεων, ἀποτελεῖ δὲ λίαν πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν διαφώτισιν τῆς σπουδάζουσας νεολαίας μας, ἀλλὰ καὶ τῶν κοινωνικῶν ἐκείνων κύκλων, μεταξὺ τῶν ὁποίων, συνήθως, ἀναφέρονται τὰ «μεγάλα» ὀνόματα καὶ ἐνίοτε καὶ μεμονωμένα φρασιδία ἀπὸ βιβλία, τὰ ὁποῖα, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, δὲν ἔχουν ἴδει οἱ ἴδιοι, οἱ ἐκστομιζόντες τὰς «σοφὰς» τῶν ῥήσεως! Ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα ἀγαπῶντα τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν ἀλήθειαν τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι πολύτιμος ὁδηγός.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 26, *Γεωργίου Θ. Σακελλαρίου*, Καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας καὶ ψυχολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, *Φιλοσοφικὰ Μελετήματα — Ἡ θρησκευτικὴ Πίστις καὶ ἡ σύγχρονος Ψυχολογία* (ἔτος ἐκδόσεως 1950, σελίδες 21), ἐξετάζει τὴν θρησκευτικὴν πίστιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιστημονικῶν πειραμάτων διακεκριμένων συγχρόνων κορυφῶν, ὡς μέσον «θεραπείας τῶν ψυχικῶν νόσων καὶ ἀρρωστημάτων» καὶ ἐμφανίζει τὴν χριστιανικὴν πίστιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συγχρόνου ψυχολογίας ὡς συντελεστὴν «τῆς θεραπείας κοινωνικῶν ἀρρωστημάτων καὶ ἀνοικοδομήσεως τῆς πολιτικῆς, κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς τάξεως».

Ἡ πρὸς τὴν θρησκείαν στρόφῃ τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, περὶ ἧς ἐγένετο καὶ ἐν προηγουμένῳ σημειωματι λόγος, ἀποδεικνύεται, εἰδικότερον, πραγματοποιημένη ἐν τῇ σφαίρᾳ τῶν ψυχολογικῶν ἐρευνῶν, τὰ πορίσματα τῶν ὁποίων, ἐν σοφῇ συντομίᾳ, ἐκθέτει ἐν τῷ παρόντι ἔργῳ ὁ εὐσυνείδητος ἐπιστήμων, ὁστις διακηρύσσει ὅτι καὶ τὰ πορίσματα τῆς ψυχολογικῆς ἐπιστήμης ἀγνοοῦσιν εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀληθείας τοῦ ρήματος τοῦ Ναζωραίου «*Ἐγὼ εἰμι ἡ Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή*».

Τὸ βιβλίον τοῦτο θὰ ἦτο ἰδιαίτερος διδασκτικὸν διὰ τοὺς πεφυσιωμένους ἐκείνους διδασκαλίσκους, οἱ ὅποιοι ὠνειρεύθησαν τὴν... ἄθρησκον ἐκπαιδευσιν, ἐν ὀνόματι, φεῦ! τῆς... ἐλευθερίας, τῆς... ἐπιστήμης καὶ τῆς... προόδου, καὶ θὰ ἔπρεπεν εὐρύτατα νὰ διαδοθῇ εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὴν διαπαιδαγώγησιν τῆς νέας γενεᾶς, διὰ νὰ γίνῃ γνωστὸν εἰς ὅλους τοὺς ἀγνοοῦντας πόσον συγχρονισμένοι εἶναι οἱ... «καθυστερημένοι» (!) ἐκείνοι γονεῖς καὶ διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ ἐνσταλάξουν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας τὴν γλυκύτητα εἰς τὰς παιδικὰς καρδίας.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 28 βιβλίον, «*Ἡ φύσις τὸ θαῦμα τοῦ Θεοῦ*» (Μετάφρασις Α.Κ.Μ. ἔτος ἐκδόσεως 1950, σελίδες 210), εἶναι προϊόν τῆς συνεργασίας δέκα πέντε συγχρόνων μεγάλων φυσιοδιφῶν, οἱ ὅποιοι συνοψίζουν εἰς αὐτὸ τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν των, διὰ τῶν ὁποίων πιστοποιεῖται ἡ σημερινὴ τροπὴ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. ἤτις καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη. Τὸ καθ' ἕκαστα περιεχόμενον τοῦ βιβλίου ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Μετὰ εἰσαγωγικὴν μελέτην τοῦ Καθηγητοῦ Eberhard Dennert ἐπιγραφομένην «*Φύσις καὶ Θεὸς*» (σελ. 9—20) ἔπονται εἰκοσι δύο, συστηματικῶς ταξιθετημένα μελέται ἐπὶ τῶν ἐξῆς θεμάτων: 1) Τὸ θαῦμα τῆς νομοτελείας εἰς τὴν φύσιν, τοῦ Max Plank. 2) Ὁ νόμος τῆς αἰτιότητος καὶ ἡ τάξις εἰς τὴν φύσιν, τοῦ G. Mie. 3) Ἡ μαθηματικὴ νομοτέλεια εἰς τὴν φύσιν, τοῦ W. Heisenberg. 4) Ἀρμονία καὶ δυσαρμονία εἰς τὴν πλάσιν, τοῦ Otto Urbach. 5) Ἡ φύσις ὡς καλλιτέχνημα, τοῦ Eberhard Dennert. 6) Ἡ μουσικὴ εἰς τὴν φύσιν, τοῦ Konrad Cuenthert. 7) Χρώματα καὶ ὄσμαι, τοῦ Otto Urbach. 8) Ὁ κόσμος τῶν ἀτόμων, τοῦ Paul Gruner. 9) Ὁ θαυμαστός κόσμος τῶν κρυστάλλων, τοῦ Richard Nocken. 10) Ἡ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἐνάστρου οὐρανοῦ, τοῦ Gos. Pfassmann. 11) Τὸ πρόβλημα τῆς δόξης, τοῦ Gustav Wolf. 12) Σχέδιον, σκοπὸς καὶ τέλος εἰς τὴν πλάσιν, τοῦ Otto Urbach. 13) Ἀόρατος ζωὴ, τοῦ Eberhard Dennert. 14) Τὸ θαῦμα τῆς ἀναπλάσεως, τοῦ Hans Driesch. 15) Ἡ ἀνάπτυξις τῶν ὀργανισμῶν καὶ τὸ θαῦμα τῶν γονιδίων, τοῦ Jacob Freihert von Uexküll. 16) Ἡ τεχνικὴ εἰς τὸν κόσμον τῆς ζωῆς, τοῦ Wolfgang Dennert. 17) Ἀρμονία εἰς τὴν δομὴν τῶν ὀργανισμῶν, τοῦ Eberhard Dennert. 18) Ἡ πρόνοια εἰς τὴν φύσιν, τοῦ Karl Camillo Schneider. 19) Χαμένοι κόσμοι τῆς ζωῆς ὡς μαρτυρίαι περὶ τῆς τελειώσεώς της, τοῦ Friedrich Freilhere von Huene. 20) Τὸ ὄλον εἰς τὴν φύσιν, τοῦ Karl Friederichs. 21) Ἡ φύσις «ἐνας θεϊκὸς ἰσότης», τοῦ Eberhard Dennert. 22) Ἡ τελείωσις ὡς νόημα τοῦ κόσμου. Προσπάθεια βιολογικῆς ἐρμηνείας, τοῦ Wolfgang Dennert.

Τοῦ ὄλου ἔργου προηγείται Πρόλογος τοῦ Ν. Ι. Α. περὶ τῶν προϋποθέσεων τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου, οἱ συνεργάται τῆς ὁποίας «διαγράφουν τὰς γενικὰς γραμμάς τοῦ νέου κοσμοειδώλου, πρὸς συγκρότησιν τοῦ ὁποίου τείνει ἡ ἐπιστῆμη τῶν χρόνων μας καὶ τὸ ὁποῖον ἐπαναφέρει εἰς τὸ σύμπαν τὸν σκοπὸν καὶ τὸ νόημα, τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα, τὴν πρόνοιαν καὶ τὸν Θεόν».

Περὶ τῆς σημασίας, ἣν τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν διαφώτισιν τοῦ εὐρύτερου κοινοῦ τῶν μεμορφωμένων τάξεων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας εἶναι περιττὸν νὰ εἰπωμεν. Ἀλλὰ πρῶτιστα πάντων θὰ ἔπρεπε τοῦτο νὰ κυκλοφορήσῃ μεταξὺ τῶν φοιτητῶν μας, οἱ ὅποιοι, συνήθως, ἀσχολούμενοι μονομερῶς καὶ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς πανεπιστημιακὰς παραδόσεις τῆς, εἰς ἣν ἐνεγράφησαν, ἐπιστήμης, σπανίως ἔχουσιν εὐρύτεραν τινα γνῶσιν τῶν συντελουμένων ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν ἢ — ἀτυχέστατα — καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ πεδίου τῆς ἐπιστήμης των, ἔξω τῶν πανεπιστημιακῶν παραδόσεων. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀποκλειστικότητος καὶ τῆς μονομερείας ταύτης εἶναι καὶ ἡ εὐχέρεια, μετὰ τῆς ὁποίας, παρὰ τὴν λιαν ὑπερηφάνως καὶ κομπαστικῶς πολλὰκις τονιζομένην ἀκαδημαϊκὴν τῶν ἰδιοτήτων, πλείστοι ὄσοι ἐκ τῶν φοιτητῶν μας πύπτουσι θύματα ἐπιτηδείων «λύκων», περιφερομένων μεταξὺ αὐτῶν «ἐν ἐνδύμασι προβάτων».

Τὰ ὑπ' ἀρ. 18, 24 καὶ 29 βιβλία, ἀπευθυνόμενα μᾶλλον πρὸς ἀνεπτυγμένον ἀναγνωστικὸν κοινόν, ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐξέτασιν φιλοσοφικῶν καὶ ἠθικῶν θεμάτων σχετιζομένων πρὸς τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν. ἀποτελοῦσι δέ, ἀληθῶς, σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς τὴν φιλοσοφικὴν ἐνημέρωσιν τῶν ἐπιθυμούντων νὰ γνωρίσωσιν τὸ βάθος τῆς χριστιανι-

κῆς διδασκαλίας καὶ τὴν ἐξ αὐτοῦ πηγάζουσαν ἀληθινὴν ἀνθρωπιστικὴν ἀντίληψιν, πρὸς τὴν ὁποίαν εἰς τὰς ἡμέρας μας ἀντιστρατεύονται τόσοι καὶ τόσοι πλαστογράφοι καὶ ἐκμεταλλεῦται τῆς «ἀνθρωπιστικῆς» ἰδεολογίας.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων βιβλίων τὸ πρῶτον (τὸ ὑπ' ἀριθ. 18) *Ἰ. Ν. Θεοδοωρακοπούλου*, τακτικὸυ Καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, *Χριστιανικὰ καὶ Φιλοσοφικὰ Μελετήματα* (ἔτος ἐκδόσεως 1949, σελίδες 147), περιέχει τὰς ἐξῆς αὐτοτελεῖς μελέτας τοῦ σ: α) *Ἁνθρώπος καὶ τὸ ἐπάγγελμά του* (σελ. 5—20). Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐξετάζεται ἡ ἐργασία καὶ τὸ ἐπάγγελμα ὡς παράγων πολιτισμοῦ καὶ μορφώσεως καὶ ὡς «κλήρος ζωῆς», ἀποσκοπῶν εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Εἰδικώτερον δὲ ἐξαιρεται ἡ περὶ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ἐπαγγέλματος χριστιανικὴ ἀντίληψις καὶ ἡ πλεονεκτικὴ θέσις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, κατέχοντος «δύο πνευματικὰ μεγάλα προνόμια», ἧτοι «τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν πρωτότυπην μορφήν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας», μετὰ τὰ ὁποία εἶναι ἀπαραίτητον νὰ συνδυασθῇ ὁ τεχνικός καὶ ἐπαγγελματικός του ὀπλισμός, διότι «τέχνες καὶ ἐπαγγέλματα δίχως πνευματικὴν πρόοδο, δίχως μεγάλες ἰδέες γιὰ τὸν ἄνθρωπον, τῆ ζωῆ του καὶ τὴν ψυχὴν του, κατανοῦνται ἄψυχα». β) *Ἁ Χριστιανισμὸς ὡς ταπεινότης* (σελ. 21—34). Διὰ τῆς παρούσης μελέτης ἐξετάζεται ἡ λυτρωτικὴ ἀξία τῆς ταπεινώσεως, ἣτις γεννᾶται ἐκ τῆς ἐπιγνώσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαρτωλότητος, μοναδικοῦ ὄρου «γιὰ νὰ γίνῃ κανεὶς χριστιανός». Ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ θέματος τούτου ὑποστηρίζεται φιλοσοφικῶς ἡ ἀναγκαῖότης τῆς πίστεως καὶ ἡ αἰώνια ἀξία τοῦ γεγονότος τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως, οἱ πιστοὶ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ζήσουν ὁ καθεὶς «ὡς μόνος, ὡς ψυχὴ καὶ πνεῦμα, τὴν ἀλήθειαν, τὴ ζωὴν καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ», ὀδηγούμενοι ἀπὸ τὴν δύναμιν τῆς πίστεως, μόνης ἱκανῆς νὰ συλλαμβάνῃ «τὴν οὐσίαν τοῦ παραδόξου». γ) *Ἁ Χριστιανὸς φιλόσοφος τῆς υπάρξεως Κιρκεγκάρντ* (σελ. 35—56). Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐξετάζεται ἡ προσωπικότης καὶ τὸ ἔργον τοῦ δανοῦ φιλοσόφου Κιρκεγκάρντ (1813—1855), τὸν ὁποῖον ὁ σ. παραλληλίζει πρὸς τὸν ἱερὸν Αὐγουστίνον καὶ πρὸς τὸν μέγαν μαθηματικὸν Πασκάλ, μετὰ τῶν ὁποίων συγκροτεῖ τὴν τριάδα τῶν «ἐξαιρετικῶν πνευμάτων», «κλασικῶν εἰς τὸ εἶδος τους», τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ὁ «δυτικο-ευρωπαϊκὸς χριστιανισμός». Διὰ τοῦ ἔργου του ὁ Κιρκεγκάρντ θέσσει τὸ ζήτημα τοῦ «ἀληθινοῦ ἀνθρώπου» καὶ προσεπάθησε νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἀνάγκην τῆς «ἑσωτερικότητος» εἰς τὴν θρησκευτικότητα, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ ξηρὰ γνῶσις δὲν εἶναι ποτε ἀρκετὴ «ἡ κυρία μου σκεψίς—γράφει—ἦταν ὅτι στὴν ἐποχὴν μας μετὰ τὴς πολλὰς γνῶσεις ἐλησμόνησε κανεὶς τὴν ὑπαρξὴν καὶ ἐλησμόνησε ἀκόμη τί εἶναι ἑσωτερικότητα». Δὲν ἀρκεῖ νὰ γνωρίζωμεν τὰ τῆς θρησκείας καλῶς, ἀλλ' εἶναι ἀπαραίτητον καὶ «νὰ ὑπάρξῃ κανεὶς θρησκευτικῶς, ἀνευ τοῦ ὁποίου εἶναι ἀδύνατον καὶ «νὰ ὑπάρξῃ ἀνθρωπιστικῶς». Ὁ σ. πρὸς πρόληψιν παρεξηγήσεων, δηλοῖ ὅτι ἡ ἐν Γαλλίᾳ σήμερον αὐτοτιτλοφοροῦμένη ὡς «φιλοσοφία τῆς υπάρξεως» οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ «μεγάλου αὐτοῦ χριστιανοῦ», ὁ ὁποῖος «ἐργάσθηκε μετὰ τὰ σύνεργα τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας γιὰ νὰ φέρῃ εἰς φῶς τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ». δ) *Περὶ ψυχῆς* (σελ. 57—72). Ἐνταῦθα μελετᾶται ἡ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ὡς ἰδιαιτέρα «ἀκατάλυτη ἐνότης, ὡς οὐσία καὶ παρουσία πνεύματος» μὴ συγχεομένη πρὸς «τὰ ψυχικὰ γεγονότα καὶ βιώματα», καὶ ἐξετάζονται τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ ταύτης, ἀποδεικνυμένης ὡς «ἀξίας ἀναντικατάστατης», διὰ τῆς ὁποίας «εἶναι ὁ καθένας ἓνα αἰώνιον σημεῖο εὐθύνης καὶ ἐλευθερίας. Τὴν ἀξίαν ὁμως τῆς ψυχῆς «σκαπάζουν» σήμερα περισσότερο παρὰ ποτε ἄλλοτε τὰ διάφορα ἐπινοήματα, εἴτε εἶναι συστήματα κοινωνικά, εἴτε εἶναι συστήματα καθαρῶς διανοητικά», διότι «ἀπομακρύνουν τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τῆς, τὴν λησμονοῦν».

Τὴν ἀντιανθρωπιστικὴν ταύτην τάσιν, ἡ ὁποία «πα-
ραμερίζει τὴν προσωπικότητα», ἀναλύων εἰδικώτερον
ὁ σ. ἀντιπαραβάτει πρὸς αὐτὴν τὴν χριστιανικὴν περὶ
τῆς ἀξίας τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀντίληψιν καὶ τονίζει
τὴν ἀξίαν τῆς πίστεως, διὰ τῆς ὁποίας «ἀνοίγεται τὸ
ἄπειρον ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἀπόλυτη ἀξία τῆς προσω-
πικότητος». ε' **Ὁ ἱερός Ἀύγουστίνος**, (σ. 72-47). Ἡ μελέτη
αὕτη ἀποτελεῖ ἀνάλυσιν τῆς προσωπικότητος καὶ
τοῦ ἔργου τοῦ μεγάλου πατρὸς καὶ διδασκάλου τῆς
Δύσεως, τοῦ ἐπισκόπου Ἰπώνος Ἀύγουστίνου († 430
μ.Χ.), τοῦ ὁποίου «ἡ ἱστορία τῆς ψυχῆς καὶ ἡ ἐναγώ-
νια προσπάθειά της νὰ εἰρηνεύσῃ εἶναι μοναδική
— ὡς λέγει ὁ σ. — καὶ ἀποτελεῖ παράδειγμα περι-
λαμπρο, ὄχι μόνον μέσα στὸν αἰῶνα ποῦ ἐξήσσε, ἀλλὰ
καὶ μέσα σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνες». Τὸ πρόσωπον τοῦ
Ἰ. Ἀύγουστίνου, συμπεραίνει ὁ σ. ἐν κατακλείδι,
«δὲν φανερώνει μόνον τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς πά-
λης Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, τοῦ παλαιοῦ
καὶ τοῦ καινοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ τὴ νίκη τοῦ
Χριστιανισμοῦ καὶ τὴν ἐνθρόνισή του μέσα στὸ
ἄδυτο τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων», εἰς τὸ ἄδυτον δὲ
τοῦτο τῆς ψυχῆς, «τὸ ἐκχριστιανισμένο καὶ ἀνανεω-
μένο, μᾶς καλεῖ νὰ εἰσέλθωμε ὁ ἱερός Ἀύγουστίνος,
νὰ ἰδοῦμε τί κοσμοϊστορικὴ μεταβολὴ ἔγινε ἐκεῖ
μέσα καὶ νὰ θαυμάσωμε τὴ δύναμη τοῦ χριστιανικοῦ
πνεύματος».

Τὸ βιβλίον τοῦτο τοῦ ἐκλεκτοῦ συγγραφέως εἶναι
ἄξιον θερμοτάτης συστάσεως, διότι ἀποτελεῖ χρησι-
μώτατον βοήθημα διὰ πάντα ἐπιθυμοῦντα νὰ σχημα-
τίσῃ πεφωτισμένην γνώμην ἐπὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἐξεταζο-
μένων ἐξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος θεμάτων.

ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Rev. Alexander Schmemmann lecturer at the Ortho-
dox Theological Institute, Paris, and St. Vladimir's
Seminary, New York, «Unity», «Division», «Réunion»
in the light of Orthodox Ecclesiology. Reprinted from
«Theologia» 1951 Athens 1951 (σελ. 51)

A. P. Hastoupis Th. D. PL. D., The problem of
Theodicy in the Boox of Job. Reprinted from «Theo-
logia». Athens 1951 (σελ. 18).

Archimandrita Benedictos Katsanevakis Rettore della
chiesa Ellenica ortodossa di Napoli, Pro Veritate.
Risposta ad una recensione dell'opuscolo «Maria di
Nazaret». Napoli 1951 (σελ. 16).

Π. Ν. Τρεμπέλα: Ἡ Καινὴ Διαθήκη μετὰ συντό-
μου ἑρμηνείας. Αἱ Ἐπιστολαὶ καὶ ἡ Ἀποκάλυψις.
Ἀδελφότης θεολόγων «Ζωή». Ἀθῆναι 1952. Ἐγκρίσει
καὶ εὐλογία τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἱ.
Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. (Σελ. 576).

Ἰωάννου Ν. Κερμίου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστη-
μίου Ἀθηνῶν. Ἡ Δ' Οἰκουμηνικὴ Σύνοδος καὶ ἡ μέλ-
λουσα Πανορθόδοξος Προσύνδος. Ἀνάτυπον ἐκ τῆς
«Ἐκκλησίας». Ἀθῆναι 1951 (σελ. 55).

Μεθοδίου Κοντοστόνου Μητροπολίτου Κερκύρας
καὶ Παξῶν, Ἐγκύκλιος πρὸς τὸν ὀρθόδοξον ἱερὸν
Κλήρον καὶ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τοῦ νομοῦ Κερκύ-
ρας καὶ γενικῶς πρὸς τὴν Σ. Ἑλληνικὴν Ἱεραρχίαν
καὶ τὸν ἑλληνικὸν λαόν, καὶ διαμαρτυρία κατὰ τῶν
ἐπιδιώξεων, ἐξορμήσεων καὶ ἐπεμβάσεων τοῦ ρω-
μαιοπαπισμοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐκδόσεις δευτέρα
βελτιωμένη μετὰ προσθηκῶν. Ἀθῆναι 1951 (σ. 61).

Βασιλείου Ἀτέση Μητροπολίτου πρῶην Λήμνου,
Τὰ περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχιμ. Προκοπίου Οἰκονο-
μίδου ὡς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν (11 Ὀκτωβρ 1896).
Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας». Ἀθῆναι 1951 (σ. 44).

Δρος Παναγ. Ἱ. Παναγιωτάκου: Ἡ ἐν Χαλκηδόνι Δ'
Οἰκουμηνικὴ Σύνοδος, 8 Ὀκτωβρίου — 1 Νοεμβρίου
461 μ. Χ. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ἀρχείου Ἐκκλησιαστι-

κοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου». Βραχὺ ἱστορικὸν καὶ
κανονικὸν σημείωμα ἐπὶ τῇ 1500ῇ ἐπετειῷ ἀπὸ τῆς
συγκροτήσεως αὐτῆς. Ἀθῆναι 1951 (σ. 181—193).

Σοφοκλέους Δ. Λώλη καθηγητοῦ τῶν Παιδαγωγικῶν
ἐν τῇ Μαρασλείῳ Παιδαγωγικῇ Ἀκαδημίᾳ, Τὸ ἐκ-
παιδευτικὸν πρόβλημα τῶν ἐλλήνων τῆς Ἀμερικῆς.
Ἀθῆναι 1952 (σελ. 30).

Ἄνθρ. Ἱ. Κεραμίδα καθηγητοῦ τῆς Βαρβακείου προ-
τύπου Σχολῆς. Ἡ μόρφωσις τοῦ Κλήρου. Ἐκδόσεις
«Ἐνορίας». Ἀθῆναι 1951 (σελ. 46).

Πρεσβ. Ἰωάννου Σπ. Ράμμου π.θ., Ἀγιολογικὰ Με-
λετήματα Στ': Οἱ ἅγιοι Σέργιος καὶ Βάκχος· Μόδε-
στος Ἱεροσολύμων· Χαράλαμπος Ἱερομάρτυς· ἡ ἑορτὴ
τῶν ἁγ. Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Ἀθῆναι
1952 (σ. 32 μετ' εἰκόνων τῶν ἁγίων).

Ἀρχιμ. Ἰακώβου Μαλλιάρου Προηγούμενου Ἱ. Μο-
νῆς Ὑψηλοῦ, Παρακλητικὸς Κανὼν εἰς τὸν ἅγιον
Ἰωάννην τὸν Θεολόγον. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ «Ποιμέ-
νος». Μυτιλήνη 1948 (σελ. 49—56).

Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐταιρεία: Ἐκλογὴ Ἀρχιε-
πισκόπου καὶ Μητροπολιτῶν «ψήφω κλήρου καὶ λαοῦ».
(Εἰσήγησις καὶ σχέδιον νόμου). Ἀθῆναι 1951 (σ. 14).

Νέος Εὐεργετινὸς περιέχων διηγήματα τῶν ὁσ. καὶ
θεοφ. Πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ Εὐεργετινοῦ,
μεταφρασθέντα εἰς τὴν ἀπλὴν διάλεκτον παρὰ Γεωργ-
ίου τοῦ Ρήτορος, σὺν αὐτοῖς καὶ ἔτεσα διη-
γήματα συγχρόνων πατέρων συλλεχθέντα ὑπὸ Ἀρ-
χιμ. Γαβριὴλ Διονυσιάδου καθηγουμένου
τῆς ἱ. μονῆς τοῦ ἁγ. Διονυσίου ἁγ. Ὀρους. Ἐκδότης
Σωτ. Ν. Σχοινῶς. Ἐκδόσεις πρώτη. Βόλος
1951 (σελ. 80).

Ἐμμανουὴλ Φαρλέκα. Πρωτονοταρίου τῆς Ἀγιοτά-
της Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Ἐγκόλπιον Ἐκκλησια-
στικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ δισέκτου ἔτους 1952. Ἔτος
εἰκοστὸν πέμπτον. Ἀθῆναι 1952 (σελ. 232).

Κατηχητικὰ βοηθήματα Ἀποστολικῆς Διακονίας:
Ἱστορία ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Πράξεις τῶν Ἀπο-
στόλων. Μαθήματα διὰ τὸν Γ' κύκλον τοῦ Κατωτέρου
Κατηχητικοῦ Σχολείου. Τεύχος Α' Ἡ πρώτη Ἐκ-
κλησία (Μαθήματα 1—13). Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Δι-
ακονίας 1951 (σ. 121).

Κατηχητικὰ βοηθήματα Ἀποστολικῆς Διακονίας:
Συγκληρονόμοι Χριστοῦ. Μαθήματα διὰ τὸν Γ' κύ-
κλον τοῦ Μέσου Κατηχητικοῦ Σχολείου. Ἐκδόσεις
Ἀποστολικῆς Διακονίας 1951 (σ. 279).

Κατηχητικὰ βοηθήματα Ἀποστολικῆς Διακονίας:
Χριστιανικὸς Ἀνθρωπισμὸς. Μαθήματα διὰ τὸν Γ'
κύκλον τοῦ Ἀνωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου. Ἐκ-
δόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας 1951 (σ. 351).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

**Ἐπιστολαί, ἄρθρα, βιβλία, περιοδικὰ καὶ φύλλα ἐπ'
ἀνταλλαγῇ**: Περιοδικὸν «Ἐκκλησία» Μοσχονησιῶν 12Α,
Ἀθήνας (8). Τηλέφ. 82.219.

*

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται, δεῖν δὲ νὰ ἦνε ἀπολύ-
τως ἐδανάγνωστα καὶ γεγραμμένα ἐπὶ τῆς μιᾶς μόνον ὄψεως
τοῦ χάρτου.

*

**Χρηματικὰ ἐμβάσματα διὰ τὴν «Ἐκκλησίαν» καὶ «Θεο-
λογίαν**: Πρὸς τὸν Διαχειριστὴν τῆς «Ἐκκλησίας» Ἀθή-
νας (Κ), Φιλοθέης 19, μέγαρον Ἀρχιεπισκοπῆς.

*

Ἐπὶ Μητροπόλεις, Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας: Καλα-
βρῶτων καὶ Αἰγιαλείας· Ἱερὰν Ἐπισκοπὴν Πέτρας· εὐχα-
ριστοῦμεν θερμῶς διὰ ταχυτῆν ἐνημέρωσιν τοῦ ἡμετέρου Γρα-
φείου διὰ τὰς ἐκάστοτε μεταβολὰς καὶ νέας ἐγγραφὰς ἱερέων
Μητροπόλεων ὑμῶν· Αἰδ. Κ. Παπατρέχαν, Βούσαρι, Ξη-
ρομέρον· Δ. Καπώνην, Παναγιώλιον· Γ. Φλώρον, Κάτω

Κεράσοβον Δ. Σώραν, Κερπινή Ν. Πατεράκη, Νεάπο-
 λι' Κ. Μανωλόπουλον, Καλλιχού, Σκύρου' ενεγράφητε.
 Πανος. 'Αρχ. Μεταξά, Θεσσαλονίκη' διευθύνσι σας έτα-
 κτοποιήθη' εκ των ζητηθέντων φύλλον άπεστέλλαμεν όσα εί-
 χομεν. Αιδ. Δ. Στεργίου, 'Ανω Βλοχόν Τριγωνίδος' Θ. Σπό-
 ρου, Βάνακα Ξηρομέρον Κ. Βαζόν, Ν. 'Ιωνίαν Γ. Λού-
 τον, Κόρινθον Α. 'Ελιμίνουλου, Ν. Ζίγγην Α. Ζορμπάν,
 Κάτω Βαρθάτες Ε. Πολυχρονόπουλον, Μεγ. Κάβην Σ.
 Σαραντάκη, Νέο Λιλή Λιδυμοτείχον Π. 'Αδαμόπουλον,
 'Ερυθρόπολιν, Σύρον Ε. Παπαδόπουλον, Σκαλοχώριον,
 Μηθύμνης' διευθύνσεις σας έτακτοποιήθησαν. Αιδ. Β. Πα-
 πακωνσταντίνου, Κωστανά Φιλιατών' γαός διεγράφη. διεν-
 θησις σας έτακτοποιήθη. 'Ι. Μονήν Μεγίστης Λαύρας,
 'Αγιον Όρος' Β. Σημαντηράκη, Μελισσοφυγόν Κισάμου.
 Σ. Μπίκον, Σιανρόν Κυρκόρας Β. Χατζηφιλιππίδην,
 Θεσσαλονίκη' Χ. Γεωργιάδην, Μαυρονέρι Κιλκίς Γ. Χαμ-
 πάμην, Παλιόκλαδον Φθιώτιδος Γ. Δερτούζον, Σύρον,
 Ε. 'Αγγελινάρην. Μαραθόκαμπον Σάμου' διευθύνσεις σας
 έτακτοποιήθησαν Ζητηθέντα φύλλα άπεστάλησαν.

Πάσα μεταβολή διευθύνσεως δέον να άνακοινούται άμέσως
 (εις την διεύθυνσιν : Περιοδικόν «'Εκκλησία» Φιλότης 19,
 'Αθήνας, μέγαρον 'Αρχιεπισκοπής) σημειουμένης άπαραιτή-
 τως της θέσεως, έξ της ή μετάθεσις. Άλλως άποβάνει άδύ-
 νατος ή άποστολή του φύλλου εις την νέαν διεύθυνσιν.

Παρακαλούνται τὰ Γραφεία τών Ιερών Μητροπόλεων όπως
 άνακοινούσιν εις την «'Εκκλησίαν» τὸ όνομα έκάστου χειροτο-
 νουμένου και την τοποθέτησίν του, ός και πάσαν μετάθεσιν
 Ιερέως, ή λόγω θανάτου πλήρωσιν Ιερατικής θέσεως.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

[1] **ΑΠΟΦΑΣΙΣ 4/1951**
 Του Δευτεροβοθμίου Συνοδικού Δικαστηρίου κατά του
 διακόνου Γεννάδιου Παπουτσή
 της 'Ιεράς 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών

Διά ταυτα

Δικάζον έρμήνην και κατ' έφεσιν του κατηγορουμένου.
 'Ιδόν τὰ άρθρ. 136—139 του «περί 'Εκκλησιαστικών Δικα-
 στηρίων» Νόμου 5383

Κηρύσσει τον κατηγορούμενον διάκονον Γεννάδιον Πα-
 πουτσήν της 'Ιεράς 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών ένοχον των
 άποδιδόμενων αυτώ κατηγοριών, επιβάλλει δ' αυτώ την ποι-
 νήν της καθαιρέσεως από του ύψηλου της 'Ιερωσύνης αξιώ-
 ματος και άποβολής του μοναχικού σχήματος, άπογυμνούσιν
 αυτόν τέλεον παντός Ιερατικού βαθμού και τίτλου, κατάρρον
 εις την των λαϊκών τάξιν, μη δυνάμενον του λοιπού μήτε
 Ιεροπρατείν εν γένει, μήτε φέρειν τό του κληρικού ή μονα-
 χου σχήμα και ένδυμα, άλλ' ός άπλοΰν λαϊκόν γνωριζόμενον,
 καταδικάζει δε εις τὰ σχετικά δικαστικά έξοδα συμφώνως τῷ
 124 άρθρω του «περί 'Εκκλησιαστικών Δικαστηρίων» Ν.
 5383.

- 'Εκρίθη, άπεφασίσθη και έξεδόθη εν 'Αθήναις αυθημερόν.
- + 'Ο Φθιώτιδος 'Αμβρόσιος, πρόεδρος
- + 'Ο Αιτωλίας και 'Ακαρνανίας 'Ιερόθεος
- + 'Ο Πολυανής και Κιλκισίου 'Ιωακείμ
- + 'Ο 'Εδέσσης και Πέλλης Διονύσιος
- + 'Ο Σισανίου και Σιατίσσης 'Ιάκωβος
- + 'Ο Γυθείου και Ολυθίου Δημήτριος
- + 'Ο Νευροκοπίου 'Αγαθάγγελος

Ο άρχιγραμματεΰς και ά. α. ά.
 Ο ύπογραμματεΰς
 + άρχ. Στ. Σταθάτος
 Διά την άκοίβειαν. 'Ο γραμματεΰς του 'Επ. Δικαστηρίου
 της 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών 'Ιερεΰς Στ. Γιαννίτης

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

'Ι. Μητρόπολις Ναυπακτίας και Εύρυτανίας.

Προκειμένου να πληρωθώσιν αι κεναι θέσεις τα-
 κτικών 'Εφημερίων των 'Ιερών ένοριακών Ναών : 1)

'Αγίας Παρασκευής Χώμορης, 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου
 Μουζήλου, 3) 'Αγίου Νικολάου Κορίτσης—Κλειτσού, 4)
 'Αγίου 'Αθανασίου Πόδου, 5) Κοιμήσεως Θεοτόκου
 Διασελακίου, 6) 'Αγίου Γεωργίου Κλεπας, καλούμεν
 τους βουλομένους να καταλάβωσι τας θέσεις ταύ-
 τας όπως ύποβάλωσιν ήμιν έντός μηνός από της δη-
 μοσιεύσεως τὰ ύπό του Νόμου όριζόμενα πιστο-
 ποιητικά.

'Εν Ναυπάκτω τῇ 7 Δεκεμβρίου 1951

† 'Ο Ναυπακτίας και Εύρυτανίας Χριστοφόρος

'Ι. Μητρόπολις Ναυπακτίας και Εύρυτανίας

Προκειμένου να πληρωθώσιν αι κεναι θέσεις τα-
 κτικών έφημερίων των 'Ι. ένοριακών ναών : 1) άγ. Δη-
 μητρίου Κλασειού, 2) Γέν. Θεοτόκου Μανδρινής, 3)
 Παμ. Ταξιαρχών Γαυρολίμνης, 4) άγ. Γεωργίου Χελι-
 δόνος, 5) άγ. Βαρβάρας Βελωπας, 6) άγ. Νικολάου
 'Ασπροπύργου, 7) Κοιμ. Θεοτόκου 'Εσωχωρίου, 8)
 Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοπαναγιώδ. Ναυπάκτου, 9) Ζωοδ.
 Πηγής Ξηροπηγάδου, 10) άγίου Νικολάου Βομβοκούς
 και 11) Διπλατάνου Τριγωνίδος, καλούμεν τους βου-
 λομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προ-
 σόντα, ίνα καταλάβωσι τὰ άνωτέρω θέσεις, όπως
 έντός μηνός από σήμεραν ύποβάλωσιν ήμιν τὰ ύπό
 των διατάξεων του Α.Ν. 2200/1940 «περί 'Ιερών Ναών
 και 'Εφημερίων» και των μεταγενεστέρων τροποποι-
 ήσεων αυτου όριζόμενα πιστοποιητικά προσόντων.

'Εν Ναυπάκτω τῇ 3η 'Ιανουαρίου 1952

† 'Ο Ναυπακτίας και Εύρυτανίας Χριστοφόρος

'Ι. Μητρόπολις Φλωρίνης

'Εχοντας ύπ' όψει τας διατάξεις της παραγγρ. 2
 του άρθρου 47 και της παραγράφ. του άρθρου
 50 της κωδικοποιηθείσης 'Ενοριακής Νομοθεσίας
 και προκειμένου να προβώμεν εις την πληρω-
 σιν των κενών 'Εφημεριακών θέσεων των έξης
 'Ενοριών : 1) Βαρβολομαίου, 2) Νέου Καυκάσου, 3)
 Λακκιάς, 4) Μπουφίου, 5) Νεοχωρακίου, 6) Πολυπλατά-
 νου, 7) Σιταριάς, 8) Τροπαιούχου, 9) Κάτω 'Υδρού-
 σης, 10) Φλαμπούρου και 11) 'Ιτιάς, καλούμεν τους
 βουλομένους και έχοντας τὰ ύπό του Νόμου όριζό-
 μενα προσόντα, προς κατάληψιν μιας των άνωτέρω
 'Εφημεριακών θέσεων, όπως έντός μηνός από της
 δημοσιεύσεως του παρόντος, ύποβάλωσιν ήμιν τὰ δι-
 κατολογητικά των, προκειμένου να προβώμεν εις την
 άνακήρυξιν αυτών ως ύποψηφίων.

'Εν Φλωρίνη τῇ 12η Δεκεμβρίου 1951

† 'Ο Φλωρίνης, 'Αλμωπίας και 'Εορδαίας
 Βασίλειος

'Ι. Μητρόπολις 'Εδέσσης και Πέλλης

'Εχοντας ύπ' όψει τὸ 'Αρθρ. 48 του Α. Νόμου
 2200/1940 «περί 'Ιερών Ναών και 'Εφημερίων» προ-
 καλούμεν τους βουλομένους και έχοντας τὰ νόμιμα
 προσόντα να καταλάβουν τας κενάς θέσεις έφημε-
 ρίων των 'Ιερών Ναών Κοιμήσεως Θεοτόκου και
 'Αγίου Δημητρίου 'Εδέσσης, καθώς και 'Αγίου Γεωρ-
 γίου, 'Αγίου Κωνσταντίνου και Κοιμήσεως της Θεο-
 τόκου Γιαννιτσών, ίνα έντός μηνός από της κοινο-
 ποιήσεως της παρούσης, ύποβάλωσιν εις τὰ Γρα-
 φεία της 'Ιεράς Μητροπόλεως τὰ ύπό του άνω Νό-
 μου άπαιτούμενα πιστοποιητικά διά τὰ άνακηρύζω-
 μεν αυτους, ως ύποψηφίους των άνω ένοριών.

Γραμματικά γνώσεις διά την άνακήρυξιν αυτών
 άπαιτούνται ή 'Απολυτήριον Γυμνασίου ή Πτυχίον
 'Εκκλησιαστικής Σχολής ή Πτυχίον Δημοδιδασκάλου
 ή Πτυχίον Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου ή άλλ-
 λης όμοταγούς Θεολογικής Σχολής.

'Εν 'Εδέσση τῇ 19 Δεκεμβρίου 1951

† 'Ο 'Εδέσσης και Πέλλης Διονύσιος

Ι. Μητρόπολις Μεσσηνίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200]40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγ. Τριάδος Οἰχαλίας καὶ 2) Ἀγ. Δημητρίου Σολακίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων, ὅπως ὑποβάλλωσιν Ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Καλάμιας τῆ 21η Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Μεσσηνίας Χρυσόστομος

Ι. Μητρόπολις Παραμυθίας, Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200]40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων καὶ τὴν ἀπὸ 16ης Ὀκτωβρίου 1951 πρᾶξιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐνοριῶν 1) Ἀγίου Νικολάου Μούρτου, 2) Ἀγίου Δημητρίου Κουρτεσίου, 3) Μεταμορφ. Σωτήρος Φασκομηλιάς, 4) Ἀγίου Ἀθανασίου Μαζαρακιάς, 5) Ἀγίου Δημητρίου Ἐλαίας, 6) Ταξιάρχων Παραποτάμου, 7) Δώδεκα Ἀποστόλων Βρυσέλλας καὶ 8) Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Μενίνας, καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Νόμων ὀριζόμενα προσόντα, πρὸς κατάληψιν τῶν ἀνω θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Παραμυθία τῆ 20 Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Παραμυθίας Φιλιππῶν καὶ Γηρομερίου
Δωρόθεος

Ι. Μητρόπολις Κορινθίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200]40 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ ἐφημερίων» Α. Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Ροζενοῖς Ἱ. Ναοῦ Ὑπαπαντῆς ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὄχι ἀνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τοῦ ὄχι ἀνω Ἱ. Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθω τῆ 15 Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Κορινθίας Προκόπιος

Ι. Μητρόπολις Κορινθίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ 2200]40 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ ἐφημερίων» Α. Ν. καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ἐν Γαλατᾷ Ἱ. Ναοῦ Ἀγ. Τριάδος ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὄχι ἀνω Νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, προκειμένου νὰ ἀνακηρυχθῶσι ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τοῦ ὄχι ἀνω Ἱ. Ναοῦ.

Ἐν Κορίνθω τῆ 18 Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Κορινθίας Προκόπιος

Ι. Μητρόπολις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» Α. Ν. 2200]1940 καὶ τὰς μεταγενεστέρας τροποποιήσεις αὐτοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν ἐφημε-

ριακὴν θέσιν τῆς ἐνορίας Ἀγίας Τριάδος Βαγίων—Θεσπιῶν, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ρηθέντος νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά προσόντων,

Ἐν Λεβαδείᾳ τῆ 27η Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Πολύκαρπος

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Πολυδρόσῳ Ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου διὰ κανονικῆς καὶ νομίμου ἐκλογῆς συνωδᾶ τοῖς ἀρθροῖς 46 κ. ἑ. τοῦ Α. Ν. 2200]40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἐν λόγῳ ἐφημεριακῆς θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νεομισμένα πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 4η Ἰανουαρίου 1952

† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων

Ι. Μητρόπολις Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας

Στερουμένης τῆς ἐνορίας Γρηγόρι τακτικοῦ Ἐφημερίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικά προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 48 τοῦ ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα πιστοποιητικά, καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Αἴγιον τῆ 15η Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Καλαβρυτῶν καὶ Αἰγιαλείας Ἀγαθόνικος

Ι. Μητρόπολις Αἰτωλοακαρνανίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν Ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἀνω Κανδήλας καὶ 2) Πετρῶνας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 47 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200]40 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 16 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 586]1941 Νομοθετικοῦ Διατάγματος «περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Α.Ν. 2200]40 ὀριζόμενα προσόντα, ἵνα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ σχετικὰ πιστοποιητικά.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 14 Δεκεμβρίου 1951

† Ὁ Αἰτωλοακαρνανίας Ἱερόθεος

Ι. Μητρόπολις Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Προκήρυξις ἐκλογῆς Ἱεροδιακόνου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 63 § 1 καὶ 2 τοῦ Α. Ν. 2200]1940 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν τοῦ Ἱεροδιακόνου τοῦ Ἱ. ἐνοριακοῦ Ναοῦ Ἀγίας Τριάδος Ἀγρινίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά καθ' ὅσον μετὰ ταῦτα θέλομεν προβῆ εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῶν ὑποψηφίων.

Ἐν Μεσολογγίῳ τῆ 3η Ἰανουαρίου 1952

† Ὁ Αἰτωλοακαρνανίας Ἱερόθεος

Ἐπεθύνον Τυπογραφεῖο: ΤΙΜΟΛΩΝ ΡΟΥΤΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἰασιῶ 1.